

BIATEC

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Odborný bankový časopis

Júl/August 1993

Ročník I

Cena 6 Sk

Guvernér Národnej banky Slovenska Ing. Vladimír Masár

Na 21. schôdzi Národnej rady SR dňa 19. júla 1993 poslanci zvolili za guvernéra Národnej banky Slovenska Ing. Vladimíra Masára.

Narodil sa 2. mája 1958 v Partizánskom, okres Topoľčany. V roku 1981 ukončil VŠE Bratislava – FNH – odbor financie. Po skončení VŠE nastúpil do ŠBČS – pobočka Bratislava-mesto ako úverový revident, in-

špektor, disponent a špecialista pre vonkajšie ekonomické vzťahy. Od roku 1990–1991 pracoval ako námestník riaditeľa VÚB, Bratislava-mesto, od roku 1991–1992 ako riaditeľ úverového odboru v Tatra banke, a. s. V septembri 1992 bol vymenovaný za 1. námestníka MF a následne za štátneho tajomníka Ministerstva financií SR. Absolvoval viaceré bankové kurzy a stáže doma i v zahraničí (Viedeň). Viedol slovenskú časť delegácie bývalej ČSFR pri vstupe do GATT. Riadil poradný výbor Národnej banky Slovenska.

Je ženatý a má dve deti.

Neurobili sme žiadny zbytočný krok

Ing. Marián Tkáč, CSc., Národná banka Slovenska

V krátkej histórii našej centrálnej banky sa stal 10. júl 1993 dňom zásadného rozhodnutia. V ten deň sme znížili kurz slovenskej koruny o 10 percent voči voľne vymeniteľným menám, vrátane clearingového ECU, používaného pri platobnom styku s Českou republikou. Banková rada rozhodla o tomto opatrení ešte 16. júna na svojom neverejnom zasadnutí v Bratislave (ktoré na druhý deň už ako verejné pokračovalo v Košiciach) na základe dohody medzi slovenskou vládou a misiou MMF, vedenou p. Zervoudakisom. V ten deň začalo plynúť dlhých 21 dní, keď sa verejnosť nemohla o rozhodnutí dozvedieť. Pri zvedavých otázkach novinárov snažil som sa hovoriť pravdu, pričom celú som ju nemohol vyjadriť. Napokon 9. júla o pol štvrtej popoludní sme zmenu oznámili a na druhý deň zdražel americký dolár z 28 slovenských korún na 31 korún. Tlačovej agentúre sme poskytli stručné vysvetlenie, a potom v ďalších dňoch i podrobnejšie.

Národná banka splnila záväzok, ktorý prijala slovenská reprezentácia voči MMF ako jednu z podmienok poskytnutia úveru typu STF (Structural Transition Facility) vo výške 90 mil. USD. Ako vieme, 26. júla rada výkonných riaditeľov MMF vo Washingtone túto pôžičku odsúhlasila. Je veľmi dôležité a užitočné, že do celého finančného sveta odišiel z „Mekky“ peňažného sveta signál, že Slovenská republika je štátom, ktorý je hodný pôžičky či pôžičiek, je hodný vloženia kapitálu. Je to štát dôveryhodný. Nasledujúca návšteva pána Michaela Camdessus a manželkou to podčiarkla.

Môže teda vyvstať otázka; a to len „pre to“ bolo potrebné znížiť hodnotu slovenskej koruny?

Nie len pre to, ale aj pre to. Výška devízových rezerv našej Národnej banky prudko poklesla v januári a po menovej odľuke, na základe našich opatrení, zostal na určitej stabilnej úrovni, zhruba vo výške jednej tretiny až jednej polovice januárového stavu. Keďže z úrovne vlády neboli následne prijaté vlastne nijaké ďalšie opatrenia na podporu

exportu (okrem našich proexportných zmienek), ani na zníženie dovozu, a keďže aj v rámci privatizácie pribudlo v našich devízových zdrojoch len 60 mil. USD za predaj tabakového priemyslu nemeckej firme Remtsma, vzrast slovenských devízových zásob bol nereálny. A ak je tovaru málo, rastie jeho cena.

Druhý dôvod je takpovediac domáci, ale tiež významný. Naša emisná politika práve „vďaka“ nízkym zásobám devíz nemohla byť dynamickejšia aj preto, lebo viac korún znamená väčšie nároky na devízy. Dostali sme sa teda v menovej politike na akúsi križovatku a ďalej sme mohli ísť buď cez administratívne regulačné prvky, alebo cez využívanie trhových mechanizmov. Cena cudzích peňazí medzi ne bezosporu patrí.

A tak padlo rozhodnutie, pre mnohých veľmi, až priveľmi bolestné. Pretože je pravda, že naše predstavy o platobnej či obchodnej bilancii v roku 1993 sú hmlisté. Pretože úprava kurzu bude mať asi len malý proexportný efekt, lebo nie ceny, ale administratívne zábrany zo strany európskych štátov bránia nám viac vyvážať. A tiež preto, že sme mladý štát a zmena kurzu slovenskej koruny smerom dole sa začala považovať skoro za národnú tragédiu (tak aspoň o tom písali niektoré noviny).

Čo však toto opatrenie znamená v skutočnosti. Predovšetkým uvoľnenie napätia medzi zdrojmi a potrebami tak v devízovej oblasti ako aj v korunových úveroch. Napriek všetkému predsa aj podporu exportu, reálne však zníženie dovozov cez ich zdraženie. Už 23. júla prekračuje aktívne slovenské saldo v clearingovom zúčtovaní s ČR hranicu medzného úveru 130 mil. ECU a v súlade s platobnou dohodou medzi Slovenskom a Českom do 15 dní po skončení mesiaca môžeme očakávať platby z ČR v devízach! Za dva týždne od devalvácie prišlo na Slovensko z Česka viac ako 4,5 mld korunovej likvidity.

Isteže, je tu priame ohrozenie očakávanej ročnej miery inflácie. Je jasné, že nedosiahne len očakávaných 17 %, ale pravdepodobne až 25–30 %, pričom

vplyv desaťpercentnej devalvácie sa odhaduje na 5 % a vplyv zvýšenia dane z pridanej hodnoty a spotrebných daní na ďalších 4–5 %. Ku koncu júna dosiahla ročná miera inflácie 14,2 %. Sú však riešenia – a NBS ich uplatní – ktoré môžu viesť k tlmeniu inflačných tlakov. Ďalšie protiinflačné opatrenia sú v rukách vlády a tá ich zrejme tiež využije.

Pár hodín po oznámení devalvácie zúčastnil som sa na stretnutí guvernérov členských bánk Banky pre medzinárodné zúčtovanie (BIS) v Bazileji. Tam sa náš krok uvítal, pre guvernérov bánk sveta bol jasným signálom našej rozumnej menovej politiky i odvahy. A doma? Tu sa nám vyčítalo (v novinárskych kruhoch a vo verejnosti) hlavne to, čo bolo v súvislosti s devalváciou zvládnuté najlepšie – jej utajenie. Áno, ak práve verejnosť frflala na utajenie devalvácie, pričom utajenie sa dialo práve v prospech širokej verejnosti, je to odrazom našej informačnej biedy. Pravdou však je aj to, že od rozhodnutia o devalvácií do jej uskutočnenia by nemalo plynúť tak veľa dní, ako pri našej prvej devalvácií.

Hovorím „prvá“, budú teda aj ďalšie? Aj keď v tejto chvíli sme o nijakej ďalšej zásadnej zmene kurzu nerozhodli, zmena je život. Kurz zahraničných mien voči Sk sa mení denne a my navyše chceme zmeniť aj systém jeho určovania. Náš záväzok voči MMF je jednoznačný: robí pružnú menovú politiku, rešpektovať pri nej makroekonomické čísla. O kvalite a stabilite meny nerozhoduje len samostatná centrálna banka. Minimálne ešte vládny sektor, podnikateľský sektor a správanie sa zahraničia.

My sme náš kus cesty ku stabilite a kvalite slovenskej koruny prešli za prvých sedem mesiacov existencie NBS so ctou a zrejme po tejto pôjdeme naďalej. „Menová politika NBS bola primeraná“, toto je síce lakonické, ale nesporne uznanlivé konštatovanie MMF na adresu menovej politiky NBS v doterajšom období.

Najvyšší predstaviteľia NBS

Prezident Slovenskej republiky Michal Kováč, vymenoval 29. júla 1993 na Bratislavskom hrade, najvyšších predstaviteľov Národnej banky Slovenska, guvernéra Vladimíra Masára a viceguvernéra Mariána Tkáča. Do tejto funkcie boli schválení slovenským parlamentom na 20. schôdzi NR SR. Zároveň uverejňujeme prejav pána prezidenta:

„Vážený pán guvernére, vážený pán viceguvernére, dámy a páni.

Dovoľte mi, aby som zdôraznil, čím je táto chvíľa pre nás sviatočná. Po prvýkrát v krátkej histórii samostatnej slovenskej štátnosti dostáva inštitúcia, ktorá je zodpovedná za priaznivý vývoj slovenskej meny, dvoch najvyšších predstaviteľov: guvernéra a jedného z dvoch viceguvernérov.

Vymenovaním guvernéra a viceguvernéra Národnej banky Slovenska sa vytvárajú predpoklady, aby sa v prvom rade posilnilo medzinárodné postavenie Národnej banky a zvýšila sa jej kredibilita vo finančnom svete. Iste sa to odrazí vo výhodnejšej pozícii Národnej banky Slovenska v medzinárodných negociačných vzťahoch a pomôže pri získavaní zahraničných pôžičiek dôležitých pre rýchlejšiu a účinnejšiu transformáciu slovenského hospodárstva a slovenskej spoločnosti.

Národná banka Slovenska už i doteraz osvedčila svoje schopnosti starať sa o zdravý menový vývoj a prispela k pozitívnemu priebehu rokovania s Medzinárodným menovým fondom, výsledkom ktorých bolo rozhodnutie Rady výkonných riaditeľov o poskytnutí Systemic Transformation Facility pôžičky Slovenskej republike pred dvoma dňami vo Washingtone. Je symbolické, že v ten istý deň sa v hradných priestoroch uskutočňuje vymenovanie guvernéra a viceguvernéra Národnej banky i prijatie riaditeľa Medzinárodného menového fondu pána Camdessus, ktorý ma príde informovať o úspešnom završení našich rokovaní s Medzinárodným menovým fondom.

Vymenovaním hlavných predstaviteľov Národnej banky sa vytvára jeden z dôležitých predpokladov i pre to, aby sa Národná banka dobudovala organizačne a personálne a aby lepšie plnila svoje úlohy vo všetkých dôležitých smeroch – v menovej a kurzovej politike, pri riadení peňažného obehu, pri uskutočňovaní bankového dohľadu a pod.

Chcel by som pri tejto príležitosti požiadať Vás pán guvernére a pán viceguvernére, aby ste spolu s Bankovou radou pôsobili tak, aby sa činnosť Národnej banky ďalej rozvíjala, zdokonalila sa jej organizácia, riadenie, vedenie účtov a pod., tak aby sa v čo najkratšom čase jej úroveň priblížila k úrovni významných západných ústredných bánk. Isteže tento proces nebude úplne bez ťažkostí, ale máme možnosť v preklenovacom období využiť zahraničné skúsenosti ich štúdiom, ale i bezprostredným využitím zahraničných expertov na pôde Národnej banky.

Národná banka Slovenska je podľa Zákona č. 566/92 Zb. o Národnej banke Slovenska nezávislou inštitúciou, ktorá vykonáva svoje hlavné úlohy nezávisle od pokynov vlády. Národná banka nemá podliehať žiadnym politickým tlakom a mala by byť najstabilnejšou ústavnou inštitúciou v hospodárskej sfére, nepodliehajúcou výkyvom politického vývoja.

Chcem vyjadriť presvedčenie, že menovaním guvernéra a viceguvernéra sa jej pozícia i v tomto smere upevní a Národná banka sa stane zárukou, že makroekonomické prostredie v takých dôležitých indikátoroch, akými sú cenový vývoj a kurz, bude dostatočne stabilné, že sa podarí udržať vnútornú konvertibilitu koruny, aby sa tým podporilo podnikateľské správanie, vstup zahraničných investorov a obnova hospodárskej dynamiky Slovenska.

Je zrejmé, že Národná banka bude musieť v súčasnom transformačnom období riešiť mnohé neštandardné a kritické situácie. Jedna z nich je napríklad akútny nedostatok úverových zdrojov v podnikovej sfére na jednej strane a snaha udržať neutrálny menový vývoj na strane druhej v situácii, keď sa značná časť nových úverových zdrojov odčerpáva na krytie deficitu štátneho rozpočtu. Tento príklad ukazuje, že Národná banka nebude môcť riešiť mnohé podobné situácie bez koordinácie s hospodárskou politikou vlády. Dúfam, že vymenovaním guvernéra a viceguvernéra Národnej banky sa vytvoria predpoklady pre užitočnú koordináciu hospodárskej politiky vlády a menovej politiky Národnej banky a pre ich vzájomnú podporu.

Želám prvému guvernérovi Národnej banky Slovenska pánu Vladimírovi Masárovi a viceguvernérovi pánu Mariánovi Tkáčovi v ich pôsobení v Národnej banke veľa úspechov."

Prezident Slovenskej republiky Michal Kováč odovzdáva do rúk novovymenovaného guvernéra NBS Vladimíra Masára menovací dekrét

Guvernéer NBS Vladimír Masár (vľavo) a viceguvernéer NBS Marián Tkáč, krátko po prevzatí menovacích dekrétov na Bratislavskom hrade IP

Z bankovej rady

Rokovanie 7. Bankovej rady Národnej banky Slovenska bolo netradične po prvýkrát mimo Bratislavy. Členov bankovej rady prijali 18. júna 1993 Košice. V priestoroch pobočky NBS boli na rokovaní prítomní aj riaditelia všetkých troch pobočiek – z Bratislavy, Banskej Bystrice a Košíc. Na programe boli dva okruhy problémov, ktoré sa týkali rozvoja bankovníctva. Pri posudzovaní otázok rozvoja obchodných bánk vo východoslovenskom regióne bol prítomný aj primátor Košíc, RNDr. Rudolf Bauer. Informoval členov Bankovej rady o akútnej potrebe urýchleného budovania ďalších komerčných bánk a ponúkol svoju pomoc. Po skončení Bankovej rady sa RNDr. Rudolf Bauer stretol s viceguvernérom povereným riadením NBS, Ing. Mariánom Tkáčom, CSc.

–IP–

Najdôležitejšou témou pracovného rokovania 15. Direktória NBS, ktoré sa konalo 15. júla 1993, bola analytická informácia riaditeľa Menovacieho odboru RNDr. Ing. Štefana Adamca, CSc., o opatreniach na zabezpečenie vnútornej konvertibility slovenskej koruny.

Pohľad na účastníkov rokovania Bankovej rady. Sprava: Ján Mathes, Marián Tkáč, Jozef Makúch, Tibor Kašiak, Ivan Paška

Udržanie vnútornej konvertibility je pre našu ekonomiku bytostne dôležité, pretože práve cez ňu je slovenská ekonomika napojená na svetové trhy. Návrat k centrálnej regulácii pridelovania devíz by znamenal veľký zvrat a urobil by koniec nastúpenej ceste k trhovej ekono-

mike. Vlastne by znamenal aj medzinárodnú izoláciu, pretože vnútornú konvertibilitu požaduje Medzinárodný menový fond.

Direktórium konštatovalo, že na udržanie vnútornej konvertibility prijala opatrenie len NBS. Oznámením NBS číslo

30 Z. z. čiastka 6, bol obmedzený prístup k devízam a to tým, že sa zamedzilo platbám vopred, bol zavedený odklad splátok pri neinvestičných dovozoch, a pod. Druhým opatrením bolo obmedzenie prístupu bánk pri predaji devízových prostriedkov.

Pre ďalšie udržanie vnútornej zameniteľnosti slovenskej koruny a jej ďalšie rozširovanie, bude rozhodujúci vývoj obchodnej bilancie, bilancie služieb a zahranično-obchodná politika. Je to podmienené realizáciou súboru opatrení, ktoré obsahuje Prehlásenie vlády SR i dodržiavaním podmienok, ktoré vláda dohodla s MMF.

Členovia direktória sa zaoberali aj ďalšími aktuálnymi úlohami. Schválili návrh vyhlášky NBS o vydaní pamätných strieborných stokorunákov k vzniku Slovenskej republiky, vzali na vedomie informáciu o rodiaciach sa ďalších dvoch slovenských bankách a prerokovali niektoré problémy ďalšieho rozvoja NBS.

Na programe 16. Direktória NBS, dňa 21. júla 1993, bolo hodnotenie novovytvoreného trhu krátkodobých cenných papierov a štátnych dlhopisov SR. Konštatovali, že trh krátkodobých cenných papierov, prekonal počítačové prevádzkové nedostatky a v súčasnosti už plní svoju funkciu.

Polročné skúsenosti poukázali na viaceré problémy, ale aj možnosti, ktorými sa treba zaoberať. Predpokladá sa, že krátkodobé štátne cenné papiere sa budú využívať aj v rámci menových nástrojov centrálnej banky.

Členovia direktória schválili Pravidlá normovanej činnosti NBS. Sú v nich stanovené zásady tvorby právnych aktov riadenia, ktoré sú nevyhnutné pre riadny chod tejto inštitúcie. Zaoberali sa tiež zahraničnou technickou pomocou, ktorú krajiny Európskeho spoločenstva poskytujú Slovensku prostredníctvom fondu PHARE. S doterajším pôsobením expertov vysielaných na Slovensko nie sú najlepšie skúsenosti a preto sa hľadali cesty, ako aj tento zdroj pomoci lepšie využiť v prospech rozvoja slovenského bankovníctva.

Posledný okruh problémov tvorili otázky rekonštrukcie objektu NBS v bývalej Tatra banke.

-IP-

Pozor

Oznamujeme všetkým záujemcom, že výstava FINEX '93 v Banskej Bystrici sa koná v dňoch 20.-23. septembra 1993

50 Sk už na Slovensku

Piatok 13. augusta 1993 bol významný deň pre občanov Slovenska a NBS zvlášť. Viceguvernér NBS Ing. Marián Tkáč oznámil na tlačovej besede, že práve na poludnie v tento deň prišli do Bratislavy prvé slovenské bankovky v nominálnej hodnote 50 Sk. V platnosti budú od 30. 8. 1993.

Foto: TA SR

Stretnutie odborníkov

Dňa 23. 6. 1993 na základe pozvania primátora mesta Banská Bystrica Ing. arch. Stanislava Miku, riaditeľa pobočky Národnej banky Slovenska Ing. Jozefa Kreutza a Medzinárodného klubu, zastúpeného predsedom Ing. Rudolfom Hromádkom sa konala slávnostná recepcia v súvislosti s rozvojom bankovej infraštruktúry na strednom Slovensku. Recepcie sa okrem mnohých významných zástupcov bankovej sféry a podnikateľov zúčastnili i obaja viceguverneri NBS pán Tkáč a pán Jusko. Vo svojich príhovoroch podporili myšlienku rozvoja bankovníctva v Banskej Bystrici, rozvoja podnikateľských aktivít a upevňovania menovej stability našej koruny. Je cenné, že tohto stretnutia sa zúčastnili i predstavitelia diplomatického zboru z Bratislavy, ktorí sa veľmi iniciatívne zamýšľali nad rozvojom regiónu, bankovníctva ako aj možných obchodných kontaktov s našimi domácimi partnermi. Zo strany účastníkov tohto stretnutia sa prejavila podpora novovznikajúcej banke Slovakia v Banskej Bystrici.

JK

Kto by nechcel byť klientom spoľahlivej banky, ktorá je vždy na pravom mieste a v pravý čas?

Zakladatelia
FOND NÁRODNÉHO MAJETKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY
a
MESTO BANSKÁ BYSTRICA

dávajú príležitosť mimoriadne schopným a ambicióznym

bankovým špecialistom a manažérom

so širokým rozhľadom podieľať sa na riadení prípravných prác na vytvorenie **právneho, kontrolného, ekonomického, obchodného a prevádzkového** úseku centrálnej Banky Slovenska v Banskej Bystrici.

Od uchádzačov sa očakáva, že budú mať vysokoškolské vzdelanie ekonomického resp. právnického zamerania, prednostne vek do 45 rokov, odbornú prax na príslušnom úseku bankovej práce najmenej päť rokov, v praxi overené riadiace a organizačné schopnosti a znalosť svetového jazyka. Zahraničné skúsenosti sú vítané.

Úspešní uchádzači sa stanú členmi rozšíreného prípravného výboru. Každý manažér, ktorý sa pri príprave svojho úseku osvedčí, môže ďalej očakávať, že bude na tomto úseku navrhnutý do príslušnej riadiacej funkcie.

V prípade Vášho záujmu predložte žiadosť s priloženým životopisom a uvedením úseku centrálnej banky o ktorý prejavujete záujem, príp. ďalšie podmienky a požiadavky na niektorú z adries:

Fond národného majetku
Slovenskej republiky
Ing. Oleg Lakota
Drieňová 27
821 01 Bratislava

Mestský úrad v Banskej Bystrici
Ing. Ján Biba
ul. Čsl. Armády 26
975 39 Banská Bystrica

Uzavierka pre predloženie žiadostí je 10. september 1993. Bližšie informácie o ďalšom postupe budú jednotlivým uchádzačom včas písomne oznámené.

Kto by nechcel byť klientom spoľahlivej banky, ktorá je vždy na pravom mieste a v pravý čas?

Zakladatelia
FOND NÁRODNÉHO MAJETKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY
a
MESTO BANSKÁ BYSTRICA

dávajú príležitosť bankovým špecialistom

- účtovník
- personalista
- informatik
- správca budov

podieľať sa na riadení prípravných prác na vytvorenie príslušných pracovísk centrálnej Banky Slovakia v Banskej Bystrici.

Od uchádzačov sa očakáva, že budú mať vysokoškolské vzdelanie príslušného smeru, odbornú prax najmenej päť rokov, organizačné schopnosti a znalosť svetového jazyka. Uchádzači s bankovou praxou môžu byť uprednostnení.

V prípade Vášho záujmu predložte žiadosť s priloženým životopisom a uvedením špecializácie na niektorú z adries:

Fond národného majetku
Slovenskej republiky
Ing. Oleg Lakota
Drieňová 27
821 01 Bratislava

Mestský úrad v Banskej Bystrici
Ing. Ján Biba
ul. Čsl. Armády 26
975 39 Banská Bystrica

Uzavierka pre doručenie žiadostí je 10. september 1993. Bližšie informácie o ďalšom postupe budú jednotlivým uchádzačom včas písomne oznámené.

Rokovanie v Bazileji

V dňoch 12. a 13. júla 1993 sa pán Marián Tkáč, viceguvernér NBS, zúčastnil na pravidelnom stretnutí guvernérov centrálnych bánk členských krajín BIS v Bazileji. Na stretnutí sa uskutočnila i panelová diskusia guvernérov s najvyšším predstaviteľom MMF pánom Camdessusom.

Pri tejto príležitosti mu pán Tkáč osobne tlmočil pozvanie na návštevu NBS koncom júla.

Zároveň sa uskutočnili aj rokovania s najvyšším predstaviteľom BIS pánom Lamfalussym.

Počas návštevy vo Švajčiarsku pán Tkáč navštívil i Veľvyslanectvo SR v Berne, kde rokoval s veľvyslancom našej krajiny pánom Ábelom Kráľom, ktorému pri tejto príležitosti odovzdal strieborný odrazok desaťkorunovej mince zo zvláštnej série, razenej v Štátnej mincovni v Kremnici.

Stretnutie na Veľvyslanectve SR v Berne. Zľava: viceguvernér NBS Marián Tkáč, veľvyslanec SR vo Švajčiarsku Ábel Kráľ, riaditeľ Zahraničného odboru NBS Jozef Bača.

Plnenie dlhovej služby SR a NBS

Ing. Pavol Kyjac, Národná banka Slovenska

Dňom 4. 1. 1993 začalo Oddelenie správy devízových pasív v súčinnosti s inými útvarmi Národnej banky Slovenska (NBS) splácanie devízového dlhu SR a NBS (realizáciu dlhovej služby). Východiskový stav devízových pasív bol vytvorený zo záväzkov bývalej ČSFR na podklade prvotných údajov ŠBČS a ČSOB Praha. Základným právnym aktom vzťahujúcim sa na rozdelenie záväzkov medzi Českú republiku a Slovenskú republiku bol Ústavný zákon o delení majetku ČSFR medzi ČR a SR a jeho prechod na ČR a SR schválený FZ ČSFR 13. 11. 1992 (Zákon Zb. č. 541/92). V zmysle čl. 5 tohto zákona záväzky ČSFR vedené v ČSOB, a. s., Praha vo voľne zameniteľných menách v minulosti prijaté pre potreby centrálného devízového zdroja boli rozdelené v pomere 2:1 medzi ČR a SR ku dňu zániku ČSFR, t. j. k 31. 12. 1992. V súlade s tým bola podpísaná Dohoda medzi MF ČR a MF SR na jednej strane a ČSOB na strane druhej o prevzatí záväzkov a pohľadávok vo voľne zameniteľných menách, zahrnutých do CDZ do štátnych finančných aktív a pasív. V rovnakom pomere boli rozdelené i vládne úvery bývalej federácie prijaté vládou ČSFR. Do devízových pasív, ktoré prešli po bývalej ČSFR na Slovenskú republiku teda patrí: centrálny devízový zdroj (CDZ) – záväzky ČSOB, ktoré vznikli do roku 1990, vládne úvery, ktoré boli prijaté po roku 1990 vládou ČSFR, fondy bývalej ŠBČS emitované vo voľne zameniteľných menách (VZM) na kapitálových trhoch v zahraničí a úvery bývalej ČSFR od MMF, ktoré MMF rozdelil v pomere 2,29:1 v prospech ČR. Splácanie prevzatých záväzkov je vykonávané Oddelením správy devízových pasív NBS od januára 1993 na základe vytvoreného systému platieb podľa mesačných splátkových prehľadov obdržaných od ČSOB, a. s., Praha, ČNB i priamo od veriteľov a na základe vlastných prepočtov. Medzi Národnou bankou Slovenska a Ministerstvom financií SR boli podpísané dohody upravujúce režim vyplývajúci zo zabezpečenia záväzkov a pohľadávok vo

VZM zahrnutých do CDZ a splácania úverov prijatých bývalou ČSFR od Svetovej banky, Európskeho spoločenstva, Japonska a ďalších členov skupiny G-24. Existujúci systém je založený na zabezpečovaní predaja devízových prostriedkov Ministerstvom financií SR v zmysle pravidiel systému vnútornej konvertibility a vykonávaní samotnej technickej realizácie platieb. V tomto zmysle NBS vystupuje ako agent Ministerstva financií. Priamo vo vzťahu k zahraničným veriteľom v rámci bloku CDZ vystupuje ČSOB, a. s., Praha, ktorá po obdržaní tretinového podielu celkového splatného záväzku (rozdeleného dlhu bývalej ČSFR) uhrádza po doplnení 2/3 časti českého podielu celkový splatný záväzok spolu za ČR a SR zahraničným bankám a veriteľským subjektom.

Ako som už spomenul, NBS vystupuje v popísanej realizácii dlhovej služby v rámci bloku CDZ a vládnych úverov ako agent štátu. Predmetné záväzky sú štátnymi finančnými pasívami a preto je MF SR povinné príslušné splátky korunovo hradíť. Samotný mechanizmus úhrad vychádza z poznania príslušných devízových kurzov 1 deň pred splatnosťou záväzkov, čo znamená, že i príslušné vypočítané hodnoty korunových úhrad sú avizované MF SR 1 deň pred splatnosťou záväzku. MF SR po obdržaní prepočtu devíz na SKK (do menovej odluky CSK) uhrádza ekvivalentné sumy peňažných prostriedkov v domácej mene na účet NBS v rovnaký deň, v ktorý boli príslušné platby vo VZM viažuce sa na dlhovú službu realizované v prospech jednotlivých účtov ČSOB vedených u jej korešpondentov v zahraničí. Pokiaľ ide o došlé inkasá vyplývajúce na druhej strane z prevzatých pohľadávok, príjmy z úrokov a aktív CDZ (z úverov poskytnutých bývalou ČSFR) resp. o výnosy z rektifikácie istín, tieto sa po prevode z účtov ČSOB, a. s., v prospech NBS u zahraničných bánk stávajú súčasťou devízových rezerv NBS. V takýchto prípadoch NBS uhrádza zodpovedajúcu ekvivalentnú časťku peňažných prostriedkov v ko-

runách v prospech korunového účtu MF SR. Väčšími položkami plnenia záväzkov vyplývajúcich zo splácania vládneho dlhu a platbami súvisiacimi s dlhovou službou CDZ v priebehu 1. polroka boli najmä splátky úrokov vládneho úveru Svetovej banky a pôžičky Európskeho spoločenstva a splátky istín v rámci bloku CDZ v menách DEM, JPY, CHF a USD. V súvislosti so splátkami úrokov z vládnych úverov je potrebné poznamenať, že tieto splátky NBS poukazuje dočasne v prospech účtov ČNB a to z dôvodu neukončenia procesu rozdelenia dlhu medzi nástupnícke štáty bývalej ČSFR vo vzťahu k zahraničným veriteľom. Úhrada úrokov z vládnych úverov a pôžičiek NBS priamo na účet veriteľa nazávisle na ČNB bola realizovaná zatiaľ len v 2 prípadoch tam, kde splácanie záväzkov z vládnych úverov bolo rozdelené (Japonsko a Rakúsko). Pri vládnych pôžičkách, kde dôjde v budúcnosti k rozdeleniu dlhu vo forme písomnej dohody, bude NBS zabezpečovať priame splácanie záväzkov na účty zahraničných bánk a veriteľských subjektov. (Nie prostredníctvom ČNB.)

Pokiaľ máme hodnotiť polročné obdobie plnenia dlhovej služby SR a NBS, vychádzajúc z doterajšieho poznania možno jednoznačne konštatovať, že Slovenská republika svoje záväzky rozdeleného a prevzatého dlhu plní v zhode s dohodnutými podmienkami v plnom objeme a v určených termínoch ich splatnosti. Vzhľadom na celkový priebeh plnenia dlhovej služby NBS a SR, na očakávaný priaznivý vývoj devízových rezerv, s prihliadnutím na celkový objem dlhovej služby v roku 1993 možno predpokladať, že uskutočnenie splácania slovenského zahraničného dlhu bude pokračovať plynule i v nasledujúcom období. Stav devízových rezerv bude samozrejme i naďalej ovplyvňovaný úrovňou zabezpečovania devízových operácií vo VZM-fixingom NBS a tiež prípadnými novými pôžičkami resp. úvermi od medzinárodných finančných inštitúcií a zahraničných bánk.

Komerčná banka a platobný styk so Slovenskou republikou

Ing. Jaroslav Mareš, Komerční banka, a. s., Praha

Komerčná banka, a. s., je jednou z najväčších obchodných bánk v Českej republike. Jej história začala dňa 1. januára 1990,

keď obdobne ako Všeobecná úverová banka a Investičná banka vznikla delimitáciou z vtedajšej Štátnej banky česko-slovenskej. Tieto tri nástupnícke banky mali a stále ešte majú veľký podiel pri realizácii bankových produktov v Českej a Slovenskej republike. Všetky tri banky od začiatku veľmi úzko spolupracovali hlavne na úseku tuzemského platobného styku, keďže ich spája spoločný systém automatizovaných bankových operácií (ABO) zdedený od Štátnej banky.

Štátna banka česko-slovenská uviedla do života 9. marca 1992 po overovacej prevádzke tuzemský clearing v domácej mene. Bol to prelom nielen v spolupráci medzi uvedenými bankami, ale zároveň veľmi významný krok pre zapojenie ďalších bánk do jednoliateho a pre všetky zúčastnené strany spravodlivého zúčtovacieho systému. Veľké banky sa zbavili nutenej pomoci: ostatné banky potom mohli prikrčiť k vykonávaniu vlastného medzibankového zúčtovania. Do vzájomného clearingového systému boli zahrnuté rovnoprávne tak banky, pôsobiace na území vtedajšej Českej republiky, ako aj banky na Slovensku. Zúčtovanie medzi klientami jednotlivých bánk bolo postavené na svetový priemer, keď medzné lehoty v platobnom styku v domácej mene trvali tri pracovné dni.

So vznikom dvoch samostatných republik a bezprostredne nasledujúcim rozdelením meny nastal obrovský a veľmi významný zlom pri uskutočňovaní medzi klientami českých a slovenských bánk. Obyvatelia Českej republiky sa stali devízovými cudzozemcami voči Slovensku a naopak. Dôsledky tejto právnej zmeny mohol pocítiť na vlastnej koži každý, kto mal

nadviazané obchodné vzťahy so subjektom z druhej republiky, či pokiaľ občan jednej z republík mal záujem cestovať ako turista do republiky druhej.

Aby prechod na uplatnenie medzinárodných právnych a obchodných zvyklostí do platobných a zúčtovacích vzťahov medzi subjektami Českej a Slovenskej republiky nebol tak príkry, prijali vlády oboch štátov platobnú zmluvu, v ktorej sa stanovili o. i. základné princípy pre bezhotovostné platenie medzi podnikateľskými subjektami oboch našich republík. Prijatý systém je akýmsi kompromisom medzi formami tuzemského platobného styku a platobného styku do a zo zahraničia.

Základným prvkom tuzemského platobného styku je forma odovzdávaného platobného príkazu, existencie variabilného a konštantného symbolu. Zahraničnými platobnými prvkami sú tzv. platobný titul (pre Slovenskú republiku však zvláštne tituly použiteľné len pre toto teritórium) a nemožnosť uskutočňovať opravné zúčtovanie spôsobom typickým pre tuzemský platobný styk, teda bez súhlasu druhej banky.

Úplne novými prvkami sa stala forma vyjadrenia platobného príkazu v príslušnej mene (domácej mene či XCU) a ďalej forma zúčtovania prostredníctvom domácich clearingových stredísk oboch štátov.

Okrem tzv. hladkých platieb, ktoré som stručne charakterizoval, možno samozrejme použiť bezpečnejšiu, avšak trochu pomalšiu formu, ktorou je dokumentárny akreditív, príp. dokumentárne inkaso. Pri použití týchto platobných inštrumentov sa potom už plne uplatňujú zvyklosti a obyčaje medzinárodného práva. Prvky tuzemského platobného styku sú tu potlačené na minimum.

Medzivládne dohody predvídaajú, že vzájomný platobný styk bude prebiehať v podstate v národných menách, prípadne na základe použiteľného kurzu v tretej mene – XCU. Iba obmedzená časť platieb sa môže uskutočňovať prostredníctvom ďalších – voľne vymeniteľných mien. Ide o tzv. reex-

porty, ktorých formy a prvky sú taxatívne vymenované.

Komerčná banka v čase svojho založenia uskutočňovala asi 15 až 20 tisíc operácií s klientami slovenských bánk denne. Tieto položky neskôr vstupovali taktiež do medzibankového clearing, kde tvorili 10 percent zo všetkých položiek platobného styku, ktoré Komerčná banka do medzibankového clearingového systému zasielala, či ktoré si preberala späť. V súčasnosti sa počet položiek, ktoré „pretekajú“ Komerčnou bankou, zmenil. Je nižší. Táto skutočnosť bola spôsobená dvoma dôvodmi: klientela sa postupne rozvrstvie medzi ďalšie banky, hlavne do regionálnych bánk a jednak poklesol obchod medzi českými a slovenskými partnermi. Počet denných prevodov z jednej do druhej republiky a naopak sa ustálil na výške asi 6 až 7 tisíc položiek za deň.

Komerčná banka zaviedla v roku 1992 nový systém spracovania zahraničných platobných operácií, a to prostredníctvom systému BANKMASTER. Tento systém nám umožnil podstatne skrátiť dodacie termíny v platobnom styku a to tak, že hraničné dodacie termíny pri „vyjdených“ platbách predstavujú 12 pracovných dní a v „došlých“ 8 dní. V porovnaní s dvadsiatimi dňami, ktoré Komerčná banka klientom garantovala skôr, ide o kratšie dodacie termíny, ale ani s týmito nie sme spokojní, preto hľadáme cesty, ako tieto termíny optimálne skrátiť.

Nový systém spracovania platobných príkazov do a zo zahraničia nám priniesol v Komerčnej banke absolútnu automatizáciu spracovania, a to už od pobočiek, s tým, že je zachovaná jednotná systémová evidencia všetkých spracovaných platieb.

Systém BANKMASTER nadväzuje svojimi vstupmi a výstupmi na jednotnú sieť S.W.I.F.T., prostredníctvom ktorej Komerčná banka, tak ako iné banky, zapojené do tohto spoločenstva, zasiela a prijíma platby pre klientov iných bánk v iných krajinách, alebo dokonca i pre klientov iných bánk v tuzemsku. Vzhľadom na to, že predpokladáme

časovú obmedzenosť účinnosti platobnej zmluvy medzi Slovenskou a Českou republikou, možno predvídať zahrnutie akéhokoľvek cudzozemského platobného styku, teda i platobného styku do a zo Slovenska, do systému BANKMASTER a v nadväznosti na ňom potom na prenosovú sieť organizácie S.W.I.F.T. Preto sa už teraz pripravujeme na posilnenie tohto systému zabezpečením výkonnejšieho hardwaru i softwaru. Sme pripravení i na to, aby sme ponúkli svojim bankovým partnerom v Slovenskej republike otvorenie účtov platobného styku (tzv. loro účtov cudzozemských bánk) v národnej mene Českej republiky, či v mene voľne zameniteľnej, aby sme prostredníctvom tohto účtu uskutočňovali platobný styk. Prvé skúsenosti s vybranými rakúskymi a nemeckými bankami ukazujú, že systém týchto účtov je životaschopný a pomerne rýchly. Klienti na oboch stranách sú spokojní, a to je podstatné a rozhodujúce nielen v oblasti platobných predpisov.

Záverom by som sa rád obrátil na podnikateľské subjekty zo Slovenskej republiky. Komerčná banka, a. s., víta záujem slovenskej podnikateľskej verejnosti o služby Komerčnej banky, sme pripravení vo viac ako 450 predajných miest obslúžiť Vás k plnej spokojnosti. Prosím Vás však o pochopenie a racionálny prístup pri uplatňovaní devízových predpisov Českej republiky voči Vám. Ide najmä o to, že sa na Vaše prostriedky deponované na účte a vyjadrené v českých korunách nevzťahuje princíp zameniteľnosti českej koruny podľa platných devízových predpisov Českej republiky. Vaše účty pre nás sú účty devízového cudzozemca, a preto sa na ne vzťahuje režim ako pre každého iného devízového cudzozemca. Naopak, Vaše voľne zameniteľné meny nepodliehajú ponukovej povinnosti na území Českej republiky a naša banka je pripravená Vám zriadiť devízový účet devízového cudzozemca podľa všetkých platných regulí. Komerčná banka, a. s., v oblasti platobného styku, či už tuzemského alebo zahraničného, urobila významné kroky pre to, aby sa zaradila medzi predné európske či svetové banky. S netrepezlivosťou očakávame úplné zavedenie nového centrálného spravovania dát, tzv. DIMENSION INTERNATIONAL, ktorý by sa mal uplatniť v našej banke koncom roka 1993. Jeho implementácia, testovanie a potom rutinné uplatnenie prinesie klientom kvalitatívne i kvantitatívne lepšie služby vo všetkých prevádzkach Komerčnej banky.

Nové spoločnosti VÚB, a. s.

Dňa 13. júla 1993 sa na pôde Všeobecnej úverovej banky, a. s., predstavili dve nové akciové spoločnosti, ktoré ponúkajú finančné nebankové služby. Obe založila VÚB (má v nich významnú kapitálovú účasť) s ďalšími partnermi.

VÚB FACTORING, a. s.

Akciová spoločnosť bola založená 24. marca t. r. Jej zakladateľmi sú Všeobecná úverová banka, a. s., Slovenská záručná banka, š. p. ú. a IBEA, spol. s r. o. Generálnym riaditeľom VÚB FACTORING, a. s., je Ing. Martin Kramp, ktorý je zároveň členom Predstavenstva; predsedom Predstavenstva je JUDr. Ladislav Balko, predsedkyňou Dozornej rady je Ing. Elena Šingliarová. Základný kapitál predstavuje 29 miliónov Sk.

Akciová spoločnosť je členom Factors Chain International (FCI) – najväčšej factoringovej siete na svete, ktorá združuje takmer 99 spoločností v 37 krajinách sveta. FCI vypracoval štandardný systém – Kódex medzinárodného factoringu – súhrn princípov a zásad spolupráce medzi exportnými a importnými faktormi. Hlavnou činnosťou VÚB FACTORING, a. s., je vykonávanie factoringových a forfaitingových operácií.

Princíp factoringu spočíva v predaji nových krátkodobých nekrytých pohľadávok vývozcami factoringovej spoločnosti – VÚB FACTORING, ktorá preberá riziko z neplatenia a poskytne vývozcom predfinancovanie až do výšky 80 % hodnoty faktúry. Výhodou pre našich vývozcov je, že sa takto dostanú na trhy, ktoré boli pre nich dosiaľ neprístupné a môžu získať finančné prostriedky pred lehotou splatnosti.

Forfaiting spočíva v odkúpení pohľadávok vo forme krytých úverov. Na základe posúdenia ziskovosti danej operácie – návratnosti, sa stanoví výška zrážky z ceny jednotlivých pohľadávok. Dohodnutý diskont závisí ďalej od

dĺžky lehoty medzi poskytnutím pohľadávky k forfaitovaniu a uskutočnením platby zo strany kupujúceho.

VÚB FACTORING, a. s., sa v tomto roku zameriava najmä na prevádzanie exportného factoringu. Neskôr bude poskytovať služby aj zahraničným partnerom, ktorí sa chcú dostať na trh Slovenska (dovozný factoring).

VÚB LEASING, spol. s r. o.

VÚB LEASING sa zaregistrovala dňa 6. júla 1993 a už 9. júla uzavrela prvé kontrakty. Zakladateľmi sú rakúska AVA BANK z bankovej skupiny Creditanstalt s 50 % podielom a ďalších 50 %, čo predstavuje 29 mil. Sk, vložila VÚB, a. s. Spojením Know how na poli leasingu s hustou sieťou pobočiek najväčšej slovenskej komerčnej banky by sa mal znásobiť obchodný potenciál spoločnosti. Podľa slov Ing. Jozefa Foltýna, riaditeľa spoločnosti, je najväčšie „umenie“ posúdiť bonitu zákazníka. Cieľom VÚB LEASING je poskytnúť profesionálny servis v oblasti leasingu a tým rozšíriť možnosti financovania nákupu strojov, technologických zariadení, motorových vozidiel a pod. Je to svojím spôsobom poskytnutie úveru. Pre klienta je stanovená najnižšia hranica obchodu 500 tisíc Sk.

Katarína Krošláková

Na zábere: Ing. Jozef Foltýn, riaditeľ VÚB Leasing, spol. s r. o. a Ing. Klára Kozáková, tlačová tajomníčka prezidenta VÚB, a. s.

Ťažký začiatok

Lubomír Mika, umelecký riaditeľ reklamnej agentúry Isterpress

V stredu 23. júna 1993 v Trenčíne vyvrcholilo viac ako päťmesačné úsilie skupiny organizátorov, ktorí založili novú, prospešnú tradíciu. Cieľom tohto úsilia je ocenenie a spopularizovanie najlepších managerov Slovenska, pretože len úspešní a ambiciózni manageri sú zárukou prosperity Slovenska.

Nuž, a kto je potom zárukou pre úspešných podnikateľov okrem ich vlastných schopností

a ambícií? Tou optimálnou má byť ich banka, pretože jej úloha je v ekonomike nezastupiteľná. Nad činnosťou podnikateľov ale aj „ich“ komerčných bánk dominuje úloha Národnej banky Slovenska ako garanta ekonomickej stability štátu, jeho meny a tvorca podmienok pre hospodárske aktivity, ktoré majú viesť k hospodárskemu vzostupu.

Práve tieto skutočnosti viedli organizátorov k tomu, aby získali popredné bankové domy Slovenska, ktoré by prevzali finančnú záštitu nad podujatím

ložil tradíciu takýchto stretnutí. Zúčastníť by sa ich mali všetci, ktorí v oblasti úspešného podnikania majú svoje meno, vrátane špičky legislatívy a najvyššej štátnej administratívy.

Musí vzniknúť potreba na takomto stretnutí nechýbať a patriť medzi tých, ktorí na takomto piedestále majú svoje miesto. Tak, veľa šťastia, kandidáti na manažera v roku 1994!

A o rok dovidenia!

Post scriptum:

Prvý ročník nepotrebného podujatia Manager Slovenska '93 splnil svoj cieľ, založila sa prospešná tradícia. Dôstojná akcia by však mala byť krytá vyčlenenými prostriedkami. Preto idea finančnej záštity od popredných bankových inštitúcií Slovenska, ktorá sa ukazuje ako optimálna, sa ešte v tomto roku nenaplnila. Netreba zabúdať ani na súvislosti, ktoré bývajú hlavným problémom týchto a podobných podujatí. Možno práve takáto akcia má najlepšie predpoklady stať sa u nás prehlídkou medzinárodného finančnictva, bankovníctva a poisťovníctva.

Autor projektu ďakuje za obetavú a nezištnú pomoc inštitúciám, ich predstaviteľom a pracovníkom, ktorí sa podieľali na úspešnej realizácii 1. ročníka významnej ceny MANAGER SLOVENSKA '93. Sú to: Výstavisko TMM Trenčín, Agentúra Isterpress, City University Bratislava, Contact Business Club, Tlačový odbor NR SR, Dom armády Trenčín, Umelecká agentúra Agas a redakcia Hospodárske noviny, Trend, Slovenský Profit. Vďaka patrí aj Národnej banke Slovenska, Všeobecnej úverovej banke a Slovenskej štátnej sporiteľni.

MANAGER SLOVENSKA '93

Tri slovenské ekonomické periodiká – Hospodárske noviny, Trend a Slovenský Profit – prihlásili do súťaže svojich kandidátov. Pri ich výbere sa riadili skúsenosťami, znalosťou národnohospodárskych pomerov a uplatňovali pritom dohodnuté teoretické kritériá výberu, vypracované City University Bratislava.

Deväti nominovaní, po troch za každé periodikum, sa postupne objavovali na stránkach novín. Druhýkrát sa manageri predstavili na tlačovej konferencii v Dome novinárov vo štvrtok 17. júna. Po tretí raz sa detailne prezentovali pred porotou v stredu 23. júna v Trenčíne.

Po niekoľkohodinovej práci poroty postúpili do najužšieho finále poslední traja finalisti. Necelú polhodinku pred samotným ceremoniálom je už známy aj víťaz... Jeho meno, napísané na kartičke, putuje do zapečatenej obálky. Máme naň striehli čakajúci a nervózni novinári. Záver práce poroty bol dramatický, dominoval v nej spolupredseda – rektor Ekonomickej univerzity Bratislava profesor Ing. Ján Moravčík, CSc.

Na pódiu spoločenskej sály trenčianskeho Domu armády začal ceremoniál slávnostného večera. Konferencierka uviedla hostiteľa slávnostného večera, riaditeľa Výstaviska Trenčín – Mesto módy Ing. Lubomíra Kopeckého, ktorého vystriedal hosť večera minister financií Slovenskej republiky Ing. Július Tóth. Úsmevne, vtipne a stručne ocenil prospešnosť tohto podujatia, nad ktorým prevzal záštitu predseda Národnej rady Slovenskej republiky pán Dr. Ivan

Gašparovič. Napokon ropečatená obálka prezradila chránené tajomstvo. Víťazom a nositeľom titulu Manager Slovenska v prvom ročníku 1993 sa stal pán Ing. Gabriel Teleki, riaditeľ súkromnej firmy Teleki Holding International z Považskej Bystrice.

Vypätie organizátorov skončilo. Ich ambície boli však väčšie. Cieľom bolo za-

KTO MÔŽE BYŤ ÚSPEŠNÝM MANAGEROM?

Úspešný manager je ten, kto dokáže zariadiť efektívne zvládnutie práce. Manager musí predovšetkým dobre predvídať, plánovať, organizovať, viesť, koordinovať a kontrolovať. Manageri by mali pochopiť rozdiel medzi efektívnosťou a účinnosťou. Efektívnosť znamená robiť veci správne. Účinnosť predstavuje čo najhospodárnejšie využívanie zdrojov. Koľko myšlienok, riadkov, kritérií, názorov, zásad je potrebných na definovanie správneho, úspešného, sympatickeho, spravodlivého, zásadového a nakoniec dobrého, lepšieho, najlepšieho...? Bola to náročná úloha pre vedúceho akademického úseku City University Bratislava Ing. Benedikta Fronca.

Jeho kritériá pre hodnotenie manažera vo forme testovacích otázok:

1. Reprezentácia firmy
2. Plánovanie činnosti
3. Informačné činnosti
4. Riešenie krízových činností
5. Podnikateľská činnosť
6. Motivácia
7. Využitie výpočtovej techniky
8. Hodnotenie samého seba.

Kritériá mali ešte vždy tri podotázky...

Ekonomicke kritériá výberu manažerov:

Pri nominovaných kandidátoch skúmali zisk pred zadaním, použitý kapitál, obežný kapitál, krátkodobé záväzky, tržby, celkové aktíva, hodnotenie ziskovosti, likvidity, rastu. Je to všetko? Nie kritériá sa ešte rozvíjajú, cizelujú...

Slovenská kreditná banka, a. s., Bratislava

Klient partnerom

Slovenská kreditná banka, a. s., je univerzálnou bankou s čiastočným devízovým povolením. Jej základný kapitál predstavuje 411, 5 mil Sk. Od začiatku redukovanej prevádzky banky uplynul polrok, a tak nás zaujímalo, ako sa banke darí realizovať svoje obchodné zámery. V máji tohto roku došlo k zmene vo vedení spoločnosti, bolo vymenované nové predstavenstvo, nová dozorná rada a zmeny nastali i v manage-mente banky – novým generálnym riaditeľom je Ing. Štefan Veselovský, ktorého sme požiadali o rozhovor.

Činnosť banky môžem hodnotiť od môjho nástupu do funkcie generálneho riaditeľa. V úvode by som rád predstavil akcionárov našej banky. Sú to: Vodohospodárska výstavba, Slovenský plynárenský podnik, Slovenská poisťovňa, Podnik zahraničného obchodu Omnia, Benzínol Bratislava, Drevoindustria Žilina, Západoslovenské lesy Bratislava a súkromná spoločnosť K a K z Banskej Bystrice. Práve na základe nedávneho hodnotenia akcionárov uvažujeme ešte v tomto roku – na jeseň rozšíriť základný kapitál, a to v peňažnej forme. Plánujeme v najbližšom čase rozšíriť i našu pobočkovú sieť v zmysle pripravovanej komplexnej stratégie rozvoja banky. Ak sa mám vrátiť k začiatkom činnosti banky, tak v prvej fáze, po zaregistrovaní banky ešte v minulom roku, sa banka orientovala na prípravu informačného systému a začatie komplexnej činnosti. V súčasnosti sa orientujeme na dokončenie implementačných prác, čo považujem za jednu z prioritných úloh. Predpokladáme, že sa nám podarí tieto práce úspešne ukončiť v priebehu letných mesiacov, to znamená, že v septembri by sme chceli začať komerčnú činnosť banky. Banka pokračuje v obmedzenej obchodnej prevádzke, zúčastňujeme sa aktívne obchodova-

nia na medzibankovom trhu, začíname poskytovať úvery, hlavne pre podnikateľov. Aby sme mohli tieto úvery poskytovať, vytvárame si priestor na získavanie zdrojov v požadovanom objeme a štruktúre.

S tým súvisí nemenej náročná úloha – získavania nových pracovníkov, v súčasnej dobe má 40 zamestnancov, rozširujeme činnosť banky o niektoré nové aktivity a v tejto súvislosti treba zdôrazniť, že nie je vôbec ľahké získať pre prácu v banke hotových kvalitných ľudí. Nespoliehame sa len na bankových pracovníkov, ktorí z rôznych príčin menia svoje pôvodné pracovisko, prijímame i nových mladých záujemcov z nebankovej sféry, priamo zo škôl, pripravujeme pre nich systém vzdelávania a školenia. Túto možnosť nám poskytuje Inštitút bankového vzdelávania, využívame tiež kontakty získané v zahraničných bankách, kde sa stretávame s ochotou zaškoliť našich zamestnancov. Má to pozitívny vplyv nielen na budovanie našej banky v oblasti kvality poskytovaných služieb, ale plánujeme s týmito komerčnými bankami čo najskôr nadviazať korešpondenčné vzťahy.

S personálnymi otázkami úzko súvisí i technické vybavenie...

Ukončili sa dodávky hardwaru a softwaru. Práve v týchto letných me-

siacoch prebieha testovanie tohto systému a zaškolenie užívateľov. Predpokladáme, že v septembri sa nám podarí systém implementovať, pričom súčasťou tejto činnosti bude i zahraničný platobný styk. Vytvárame si zároveň i systémové predpoklady, modul, ktorý nám umožní vstúpiť na zahraničné trhy.

Ako sa cítite v úlohe generálneho riaditeľa obklopeného v centre mesta konkurenčnými bankami?

Naším cieľom je urýchlene budovať sféru pôsobenia banky, lebo chceme našej klientele poskytovať komplexné služby, vrátane všetkých operácií, ktoré súvisia s obchodovaním na zahraničnom trhu. Preto by som pri tejto príležitosti chcel upriamiť pozornosť v rámci našej koncepcie a stratégie na náš prvoradý cieľ – vo vzťahu k zákazníkovi chceme uplatňovať užší kontakt, vyššiu kvalitu vzájomnej spolupráce. Tento vzťah by sme mohli nazvať i partnerským. Máme pre dosiahnutie tohto cieľa konkrétne predstavy – know-how, pomocou ktorých by sme tento vzťah v praxi uplatňovali, prehlbovali a upevňovali. Zmyslom tohto vzťahu je, že nechceme klientovi iba poskytovať služby, napríklad úver, ale počas celého obdobia sa budeme o zákazníka zaujímať. V prípade jeho prechodných ťažkostí byť s ním v kontakte, spolupracovať s ním a pomôcť mu nájsť riešenie. Pri získavaní dôvery v našu banku a spoľahlivých partnerov, ktorí majú dobrú finančnú disciplínu, si budeme vytvárať zdravé portfólio a sieť zákazníkov, ktorí budú stáť o naše služby. Ako som už zdôraznil, chceme, aby vzťah banka-klient sa rozvíjal na vyššej úrovni, a to banka-partner. Pochopiteľne, že i my máme snahu minimalizovať riziká vo výbere obchodného partnera a projektu. Je to však rad otázok, ktoré treba v tejto súvislosti riešiť. Predovšetkým banka si musí vychovávať klienta, ktorý sa potom stane skutočne jej partnerom. Toto prepojenie je

nielen obchodné. Banka si musí vybrať takú klientelu, ktorá stojí o jej nadštandardné služby a na druhej strane chce mať záruku, že určitú únosnú mieru rizika môže prevziať na seba. Predpokladom je dokonalá analytická činnosť, dostatok informácií o klientovi aj projekte, schopnosť a ochota ku vzájomnej komunikácii a dôvera.

Na akú oblasť ekonomiky bude banka orientovať svoje obchodné aktivity?

Tak, ako sa bude vyvíjať banka v jednotlivých etapách rozvoja svojej činnosti, bude sa meniť i štruktúra a zloženie potenciálnych zákazníkov – partnerov banky. V prvej fáze sa sústreďme na malé a stredné podniky. Je to dané tým, že banka bude mať spočiatku možnosť vstupovať len do určitých operácií. Určujú to možnosti zdrojov a rozvoj celkovej činnosti banky. Keď bude časom banka rozširovať svoje aktivity, bude rásť, budeme samozrejme vytvárať aj väčší priestor pre vstupovanie do náročnejších projektov, čím sa pochopiteľne bude rozširovať aj spektrum zákazníkov, s ktorými budeme spolupracovať.

Primárna orientácia je na súkromný sektor, samozrejme, že podporíme dobré, zdravé projekty i štátneho sektoru, kde budeme uplatňovať rovnaký obchodný princíp ako pri súkromných malých a stredných podnikateľoch. To znamená, už spomínaný partnerský vzťah. A toto je práve ten náš nový pohľad v ponímaní bankového rizika a vzťahu ku klientovi.

Plánuje banka rozšíriť svoje služby i v ďalších mestách Slovenska?

Čo sa týka nezávislého postavenia Slovenskej kreditnej banky, a. s., budeme sa snažiť čo najskôr vytvárať našu pobočkovú sieť v teritóriách a regiónoch, kde budeme mať možnosť získavať primárne zdroje. Osobitosťou nášho vstupu do rôznych teritórií Slovenska bude i skutočnosť, že systém on-line nám umožní prepojenie na pobočky a v reálnom čase uskutočňovať rovnako kvalitné služby, aké budeme poskytovať v ústredí v Bratislave, čo je pochopiteľne našim cieľom.

Prírodzene, našou snahou je pomáhať slovenskej ekonomike, i keď ako podnikateľský subjekt musíme brať do úvahy aj vlastnú rentabilitu banky, musíme dbať na ochranu záujmov našich akcionárov a klientov. Ďalej je to samotné hospodárenie banky a poskytovanie kvalitných služieb pre potreby ekonomiky. Možnosti, ktoré

sa núkajú, však závisia od celkovej situácie na peňažnom a kapitálovom trhu, takže nemáme autonómne postavenie a treba si tiež uvedomiť, že určitým limitujúcim faktorom je i celkový vývoj národného hospodárstva.

K naplneniu všetkých týchto cieľov nám slúži náš systém, ktorý je vhodný pre všetky začínajúce banky, je kompatibilný so všetkými u nás dostupnými systémami. Naši odborníci sa s ním už zoznámili a som presvedčený, že nebude dlho trvať, aby sa tento systém po implementácii udomácnil, fungoval. Očakávame, že to bude 1. septembra, teda čoskoro. Na jeho zdokonaľovaní sa bude ďalej pracovať, budeme definovať produkty, pripravovať pracovné postupy. Cieľom pobočkovej siete je získavať primárne zdroje, čím chce byť banka nezávislá na medzibankovom financovaní a na zdrojoch od iných bánk. V septembri plánujeme otvoriť pobočku Bratislavamesto, v budove našej centrály na Námestí SNP, ďalej to bude pobočka v Petržalke, v Žiline sú stavebné práce pripravené tak, že v októbri by mohla začať svoju činnosť. Pripravujeme program pre budovanie pobočiek i v ďalších teritóriách – v Banskej Bystrici a Zvolene, neskôr v juhovýchodnej časti stredného Slovenska a na východnom Slovensku. A v neposlednom rade je našim cieľom, asi v priebehu roku 1995, realizovať naše zámery v zahraničí.

Pri tejto príležitosti by som rád pripomenul, že sme prihlásili Slovenskú kreditnú banku do systému Eurotrade, systému založenom na zúčtovaní vo voľných menách. Týka sa to najmä krajín strednej a východnej Európy, pretože nahrádza neefektívny multiclearing v prevoditeľných rubľoch. Z bývalej ČSFR boli vybrané ČSOB a zo Slovenska práve naša Slovenská kreditná banka. Záujemcom môžeme poskytnúť bližšie informácie v ústredí našej banky. Princíp spočíva v tom, že ak náš vývozca vyvezie tovar povedzme do Rumunska, v prípade, že by mala byť nejakým spôsobom ohrozená platba, za bežných štandardných podmienok rumunská banka, ktorá je do tohto systému zapojená, potvrdí bonitu klienta, platba sa zrealizuje napr. na báze dokumentárneho akreditívu otvoreného vo voľnej mene. Služi to najmä k odbúraniu rizík v obchodovaní v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu. Toto členstvo zaručí našej banke realizovať kvalitné platby a zabezpečiť pohľadávky na-

ších exportérov pred rizikom z neplatenia, ktoré je v týchto teritóriách neúmerne vysoké.

Banka po otvorení bude poskytovať kompletnú škálu služieb pre klientov – otváranie a vedenie bežných a termínovaných účtov v korunách i v cudzej mene (október), vkladných knižiek, tuzemský platobný styk, bežné zmenárenské činnosti, služby úverové, budeme rozširovať naše zapojenie sa do zahraničného platobného styku, aby sme našim klientom mohli ponúkať kompletné bankové služby.

V úvode sme spomínali osem akcionárov banky. Má Slovenská kreditná banka i zahraničný kapitálový vklad?

Celý kapitál banky je domáceho pôvodu. Nebránime sa však neskôr i prípadnému vstupu zahraničného kapitálu, o tom však musí rozhodnúť predstavenstvo banky. Ponuky sme už získali viaceré. Je možné, že v ďalšej fáze svojej činnosti bude Slovenská kreditná banka pokračovať i za účasti zahraničného kapitálu, to je však téma snád' na neskorší rozhovor. V súčasnosti činnosť banky naplno zabezpečíme našim domácim kapitálom. Sme sebestační natoľko po odbornej i jazykovej stránke, že nás to oprávňuje na presvedčenie, že Slovenská kreditná banka si získá svoje miesto na domacom i zahraničnom kapitálovom a finančnom trhu vlastnými silami.

Aký je Váš názor, pán generálny riaditeľ, v tejto súvislosti na rozvoj bankovej infraštruktúry na Slovensku?

Mnohí s určitou skepsou hodnotia ďalší vývoj slovenského bankovníctva a tvrdia, že nemáme dostatok bankových odborníkov. S takýmto tvrdením nemôžem súhlasiť. Máme veľký počet kvalitných a obetavých ľudí. Mnohí stoja vo vedení našich bánk, nájdeme ich na všetkých úrovniach. Lebo bankovníctvo – to je ako ošiaľ, ktorému ten, kto v ňom už raz robil, nemôže nepodľahnúť. Táto práca si vyžaduje celého človeka. Rad pracovníkov v našich bankách zdieľa tento názor a riadi sa ním, ako som mal možnosť presvedčiť sa, platí to aj o našej banke. Ja som optimista, a myslím si, že slovenké bankovníctvo sa zaradí svojou úrovňou do celoeurópskeho i svetového kontextu, len to nebude ihneď. Predpoklady však na to máme, i v Slovenskej kreditnej banke, a. s.

Zhovárala sa: **Mgr. Soňa Babincová**

Poslanie a charakteristika SAEF

Správna rada Českého a Slovenského Amerického podnikateľského fondu vo Washingtone, D. C. odsúhlasila na svojom zasadnutí dňa 27. januára 1993, v súvislosti s rozdelením ČSFR od 1. januára 1993, vznik dvoch rozdielnych podnikateľských fondov. Holdingová spoločnosť Český a Slovenský Americký podnikateľský fond bude naďalej vykonávať svoje aktivity vo Washingtone, D. C. Česko-Americký podnikateľský fond má sídlo v Prahe a Slovensko-Americký podnikateľský fond má svoje sídlo v Bratislave.

Slovensko-Americký podnikateľský fond („SAEF“ alebo „Fond“) bol vytvorený na podporu rozvoja tých malých a stredných súkromných podnikov na Slovensku, ktoré majú predpoklady na úspech vo voľnom trhovom prostredí. SAEF je súkromne riadený Správnou radou, ktorá sídli vo Washingtone, D. C. Činnosť Fondu je podobná činnosti ostatných amerických podnikateľských fondov, ktoré v súlade so Zákonom o podpore demokracie vo východnej Európe z roku 1989 v súčasnosti pracujú v Českej republike, Bulharsku, Maďarsku a Poľsku. Prostriedky Fondu boli poskytnuté americkými daňovými poplatníkmi na základe rozhodnutia Kongresu USA.

Fond investuje do slovenských podnikov formou pôžičiek a kapitálovej účasti, resp. kombinovanou formou. Fond môže požadovať záruku na pôžičky uplatňovaním záložného práva na budovy, stroje a iné aktíva, ale v prvom rade musí byť k žiadosti o úver priložený podnikateľský plán.

V prípade kapitálovej účasti Fond získava vlastnícky záujem v podniku, ktorý zodpovedá veľkosti investovaného vkladu, ale neobmedzuje svoju účasť na väčšinový podiel. Fond si ponechá právo odpredať svoj podiel len čo to bude možné, pričom poskytne podniku, alebo jeho zakladateľom predkupné právo. V zásade

Fond dáva podnikateľovi a jeho spoluinvestorom čo najväčšiu možnosť riadiť podnik a mať úžitok z jeho úspechu. Všetky príjmy po odpočítaní operatívnych nákladov zostávajú vo Fonde s cieľom pokrývať náklady na ďalšie aktivity SAEF.

Fond poskytuje kapitál formou úveru a kapitálovej spoluúčasti novým, existujúcim a zrekonštruovaným podnikom, ktoré svojou činnosťou:

- vytvárajú nové a kvalitnejšie pracovné príležitosti,
- podporujú export,
- prispievajú k šetreniu energiou,
- zlepšujú stav životného prostredia,
- napomáhajú rozvoju poľnohospodárstva, vrátane spracovania potravín,
- prispievajú k skvalitneniu cestovného ruchu.

Majetková spoluúčasť predstavuje 23 % z celkového množstva prostriedkov schválených Správnou radou. Aktívna účasť Správnej rady pri podpore podnikania sa prejavuje v poskytovaní investícií v oveľa skorších štádiách ako je zvyčajné pri iných zdrojoch financovania. Na druhej strane, podniky sa musia preukázať ako poten-ciálne životaschopné. Riziko, spojené s týmto výberom, je viditeľné vo výške úsilia, ktoré SAEF vynakladá pri detailnom posudzovaní potenciálnych projektov.

Dosiaľ sa na Bratislavskú kanceláriu Fondu obrátilo, či už písomne, telefonicky alebo osobne, okolo 2 400 uchádzačov o financovanie. Okolo 750 uchádzačov podalo vyplnenú informatívnu prihlášku. Takmer 70 % týchto žiadostí bolo po posúdení investičnými pracovníkmi Fondu

Okrem svojho investovania do perspektívnych slovenských podnikov Fond vytvára príležitosti pre talentovaných slovenských umelcov na vystavovanie diel v priestoroch Fondu. Cieľom týchto akcií je vytvoriť možnosti na prezentáciu bohatej slovenskej umeleckej tvorby pred slovenskou ale i zahraničnou verejnosťou. Slovensko-Americký podnikateľský fond (SAEF) vedený jeho prezidentom pánom Leightonom Q. J. Klevanom (vpravo) zorganizoval 14. júla tlačovú besedu pri príležitosti slávnostného otvorenia výstavy akademického sochára Jána Ťapáka. V priestoroch Fondu bude vystavených 72 exemplárov z tvorivej dielne pána Ťapáka počas dvoch mesiacov.

zamietnutých. Dôvodom zamietnutia je nesúlad s kritériami Fondu (napr. ide o štátny podnik, alebo podnik, ktorý nezapadá do priorít Fondu vyššie spomenutých, alebo podnikateľský zámer nie je konkurencieschopný a pod.). V prípade niektorých prihlášok je projekt zaradený do kategórie „HOLD“, čo znamená, že podnikateľ dostáva odpoveď v tom zmysle, že momentálne nie je možné projekt realizovať, ale podnikateľ má možnosť znova sa na Fond obrátiť so svojou žiadosťou o financovanie v určenom období. Časť prihlášok zapadá do kategórie Amerického úverového programu, spoločného programu Slovenskej poľnohospodárskej banky, a. s., a SAEF.

Konkrétne ide o úvery v rozpätí od 600 000 Sk do 3,5 milióna Sk. Zostávajúce žiadosti sú určené na podrobnú analýzu, ktorú vykonávajú pracovníci FONDU. V tomto štádiu sú od žiadateľov požadované detailné informácie o podniku, o jeho histórii a súčasnej stratégii, o výrobkoch a ich umiestnení na trhu, o odbyte a metódach marketingu vrátane reklamy, o výrobe (t. z. o technológií, surovinách, kapacite, dodávateľoch, povoleniach na výrobu a pod.), o základných prostriedkoch (o stave budov, strojov, zariadení vrátane ich modernizácie), o manageroch podniku, o vplyve podnikania na životné prostredie a spotrebu energie, o potrebe dodatočných technicko-ekonomických štúdiách, finančnú analýzu podniku za rok 1990, 1991, 1992 a plánované hodnoty na rok 1993, 1994, 1995.

Tieto informácie tvoria základ pre podrobnú analýzu projektu. Právo dať konečný súhlas s účasťou Fondu na projekte má iba Správna rada Fondu. Po schválení podmienok financovania projektu zostáva ešte jeden dôležitý krok – príprava a podpísanie právnych dokumentov, ktoré predstavujú základ pre investície Fondu. Celý proces od podania žiadosti po povolenie finančných prostriedkov zvyčajne trvá úspešnému podnikateľovi 3 až 4 mesiace.

Jednou z najnovších aktivít Fondu je Americký úverový program, spoločný program Slovenskej poľnohospodárskej banky a. s., a Slovensko-Amerického podnikateľského fondu určený na rozvoj malého a stredného podnikania.

Na tento program bola zo strany Fondu určená suma 3 milióny dolárov

a taká istá suma zo strany SPB, a. s. V prípade úspechu sú však pripravení vyčleniť ďalšie prostriedky. Fond víta ďalších partnerov (ako banky, investičné spoločnosti), ktorí by mali záujem o investovanie projektov ním iniciovaných.

Okrem toho pracovníci Fondu začali iniciovať spoluprácu s podnikateľskými

mi centrami, strediskami pre regionálny rozvoj, kanceláriami Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory na Slovensku s cieľom zvýšiť informovanosť a zlepšiť komunikáciu Fondu s podnikateľskou obcou v našej republike.

**Prípravila Mgr. Soňa Babincová
a Iveta Ribanská**

Spoločný úverový program

V záujme rozšírenia služieb poskytovaných malým a stredne veľkým podnikateľom v oblasti aktívnych bankových obchodov, uzatvorila Slovenská poľnohospodárska banka, a. s., a Slovensko-Americký podnikateľský fond (Slovak American Enterprise Fund) Zmluvu o vytvorení programu spoločných úverov pre začínajúcich slovenských podnikateľov. Poslaním spoločného Amerického úverového programu je podpora začínajúcich malých a stredných podnikateľov formou poskytnutia úveru na realizáciu ich podnikateľských zámerov.

Celkový objem zdrojov určený pre tento program predstavuje ekvivalen 6-tich miliónov USD v slovenských korunách, na ktorom obidve strany participujú rovnakým dielom.

V rámci posudzovania a prehodnocovania žiadosti o úver SPB, a. s., a SAEF uprednostňujú tie podnikateľské zábery, ktoré môžu pomôcť Slovensku pri:

- vytváraní nových a kvalitnejších pracovných príležitostiach,
- podpore exportu tovaru,
- zlepšovaní životného prostredia,
- efektívnejšom využívaní energetických zdrojov,
- modernizácii poľnohospodárstva a výroby potravín.

Poskytnuté prostriedky sú určené na nákup budov, strojov a zariadení, ich rekonštrukciu a modernizáciu, financovanie zásob a finančných pohľadávok.

Podmienkou poskytnutia úveru od 600 tisíc do 3,5 milióna Sk je kvalitný podnikateľský plán, ktorý klient

vypracuje po povinnom absolvovaní bezplatného dvojdňového seminára zameraného na tento účel. Pri jeho spracovaní môže využiť poradenskú a konzultačnú pomoc Konzultačného strediska pre podnikateľov. Doba splatnosti úveru a úrokov je maximálne 4 roky, pričom možno získať odklad prvej splátky až jeden rok. Úroková sadzba je zhodná s úrokovou sadzbou používanou v SPB, a. s., pre úvery porovnateľného typu, veľkosti a splatnosti. Na rozdiel od klasických bankových úverov, kde sa vyžadujú úplné záruky, v tomto prípade podnikateľ ručí v prvom rade svojím podnikateľským plánom.

Do Amerického úverového programu je zapojená celá sieť 15-tich filiálok Slovenskej poľnohospodárskej banky, a. s., vrátane 5 expozitúr. Ich prostredníctvom sa potenciálny klient dozvie všetky podrobnosti nevyhnutné pre jeho vstup do tohto úverového programu. Samotné odborné semináre však prebiehajú iba v Bratislave, Žiline, Zvolene a v Košiciach. Od apríla t. r. sa uskutočnilo už 13 behov, v ktorých sa vyškolilo celkom 570 nádejných slovenských podnikateľov. Iba tie najkvalitnejšie a najprecíznejšie spracované nápady, zaručujúce seriózne vrátenie poskytnutého úveru sú predmetom schvaľovacieho konania na úrovni zástupcov SPB, a. s., a SAEF. Prvé z nich môžu naši podnikatelia začať realizovať práve v týchto dňoch.

Ing. Viera Gajdošová, SPB, a. s.

Bohatstvo je v informáciách

Študijné stredisko Vedecko-technických informácií Slovenskej poľnohospodárskej banky, a. s., uspokojuje od svojho vzniku 1. 7. 1992 základné knižnično-informačné a študijné potreby pracovníkov banky v Bratislave, ako aj pracovníkov jej pätnástich filiálok v rôznych mestách Slovenskej republiky. Tematický a typologický profil knižnično-informačného fondu, ako aj charakter poskytovaných služieb je vymedzený obsahovou náplňou organizačných útvarov našej banky a charakterom plnených úloh.

Študijné stredisko plní svoje poslanie najmä akvizíciou knižnično-informačného fondu, sprístupňovaním primárnych a sekundárnych dokumentov, knižnično-informačnými a administratívnymi študijnými službami.

Do vzniku študijného strediska bolo nakúpených 226 knižných jednotiek. Vznikom nášho strediska sa akvizičná činnosť zintenzívnila a dnes evidujeme a distribuujeme už do 2000 kníh a vyše 70 denníkov a odborných časopisov vrátane jedenástich deviazových odborných periodík.

Ako prebieha proces dopĺňovania fondu a aké služby poskytujeme?

Prvá fáza je vyhľadávanie odbornej literatúry. Pracovníčka knižnice študijného strediska zabezpečuje kolobeh vydavateľských a bibliografických materiálov v jednotlivých organizačných útvaroch banky.

Spolupracujeme nielen so slovenskými knihkupectvami, vedeckými ústavmi a kultúrnymi centrami, ale aj pražskými nakladateľstvami: Victoria Publishing, Grada, Distributor of business and management books FM books, FATA MORGANA, ďalej s nakladateľstvom BRADLO a celým radom zahraničných distribútorov, ako napríklad: Magyar Tudományos Akadémia Kiadó, Euromoney Books, Frankfurter Allgemeine Distribution, atď. Keď sa ponukové listy z uvedených prameňov vrátia od odborných pracovníkov našej banky do knižnice, knihovníčka predloží jednotlivé návrhy na zakúpenie literatúry akvizíčnej komisii pozostávajúcej z dvanástich zástupcov z odborných útvarov menovaných vedením banky.

Aktivizačné návrhy môžu podávať všetci pracovníci banky v súlade s te-

matickým a typologickým plánom študijného strediska. Ešte pred predložením týchto návrhov akvizíčnej komisii musí knihovníčka overiť dostupnosť navrhovaného titulu vo fonde knižnice Študijného strediska ako aj jeho dostupnosť na knižnom trhu, aby sa v prípade nedostupného konkrétneho titulu uvažovalo s jeho zapožičaním formou medziknižničnej výpožičkovej služby a s jeho odfotením na našom pracovisku.

Organizácia fondu

Fond našej knižnice je voľne prístupný asi 500 používateľom. Knihy sú zaevidované na osobnom počítači. V súčasnosti sa knihy nachádzajú v príručných knižniciach zodpovedných odborných pracovníkov, ktorí si ich objednali a používajú ich ako nevyhnutné pracovné pomôcky pri svojej každodennej práci. Noviny a časopisy sú tiež zaevidované na osobnom počítači a knihovníčka ich denne distribuuje zodpovedným pracovníkom, pre ktorých boli objednané. Tí ich nechávajú cirkulovať po svojich odborných útvaroch, uskladňujú v príručných knižniciach a v mesačných intervaloch – v prípade potreby aj denne – ich vracajú do knižnice Študijného strediska, aby sa mohli využiť v ďalších odboroch banky.

Študijné stredisko poskytuje aj priame bibliograficko-informačné služby, t. j. jednorazové bibliografické a faktografické informácie, spracovanie rešerší ako aj evidenciu, redukciu, distribúciu sprostredkovaných rešerší z iných knižnično-informačných pracovísk, t. j. jednorazových aj priebežných rešerší klasických aj počítačových a to z Univerzitnej knižnice v Bratislave, Ústrednej ekonomickej knižnice v Bratislave, Ekonomickej Univerzity v Bratislave, zo Slovenskej akadémie vied a tiež z Českej republiky a z Maďarska, konkrétne z Magyar Tudományos Akadémia v Budapešti a z anglicky a nemecky hovoriacich teritórií prostredníctvom Ústrednej knižnice Slovenskej technickej Univerzity v Bratislave.

Ďalej poskytujeme konzultačné a referenčné služby. Ide o orientačné informácie, špecializované smerovanie používateľa na využitie bibliografických pomôcok a služieb iných kniž-

nično-informačných pracovísk, hlavne v súvislosti so saturovaním a službami pracovníkom filiálok našej banky, ktorým budeme perspektívne v pravidelných dohodnutých intervaloch distribuovať nami získané kópie knižničných dokumentov ako sú: rešerše, bibliograficko-informačné dokumenty, rôzne faktografické materiály, či už na počítačových výstupoch na disketách, alebo aj na iných médiách, kópie magnetofónových záznamov a iné ako písomné, tak aj zvukové knižničné dokumenty.

Veľký záujem je aj o audiovizuálne študijné služby. Evidujeme tu aj magnetofónové záznamy, platne a výstupy z masmédií, ktoré si pracovníci – užívatelia knižnice prehrávajú v troch študijných boxoch v študovni nášho strediska. Vo veľkej zasadačke centrály banky bola inštalovaná a využíva sa audiovizuálna stena vybavená uceleným multiprojekčným systémom SHARP – VISION, videoscannerom, kompletným televíznym okruhom s dvoma videorekordérmí, prehrávačmi CD platní, diaprojektormi, rádionagnetofónmi zabudovaným i do audiovizuálnej zostavy a ozvučenými HI-FI zosilňovačou technikou a s možnosťou prepojenia na sieť personálnych počítačov.

Nákup kníh, periodík a ďalších dokumentov napr. programov, platní, magnetofónových kaziet, CD platní, atď., ktoré potrebujú jednotliví pracovníci k priebežnému výkonu svojej práce a slúžia im v podstate ako pracovná pomôcka, schvaľuje akvizíčná komisia, resp. vedenie banky. Ich evidencia je centralizovaná v knižnici študijného strediska Vedecko-technických a ekonomických informácií na Vajnorskej ulici č. 21 v Bratislave.

PhDr. Milica Lesáková, SPB, a. s.

Oprava

V článku Slovenskej banky a SWIFT v č. 6/93 na str. 13 je správna informácia: „V tomto roku po úspešnej príprave budú pripojené na SWIFT tieto banky:

- Slovenská štátna sporiteľňa, š. p. ú. (od 7. 6. 1993),
- Slovenská poľnohospodárska banka, a. s. (od 7. 6. 1993),
- Investičná a rozvojová banka, a. s., (od 6. 12. 1993).

V tomto čase boli Slovenská štátna sporiteľňa, š. p. ú. a Slovenská poľnohospodárska banka, a. s. úspešne pripojené na SWIFT.

OECD a BIAC

Poradný výbor OECD pre obchod a priemysel (BIAC)

Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD), časť systému Západných medzinárodných inštitúcií vytvorená po druhej svetovej vojne, je hlavným orgánom pre monitorovanie ekonomických trendov v ich 24 členských štátoch a pre porovnávanie a koordináciu domácej a medzinárodnej stratégie. Tri základné ciele OECD, ako sú stanovené v jej zmluve, sú:

- dosiahnuť najvyšší možný ekonomický rast a zamestnanosť, rastúci životný štandard v členských krajinách, a zároveň udržiavať finančnú stabilitu a takto prispievať k vývoju svetovej ekonomie,

- prispievať do zdravej ekonomickej expanzie členských ako aj nečlenských krajín v procese ekonomického rozvoja,

- prispieť k expanzii svetového obchodu na multilaterálnych, nediskriminovatelných základoch v súlade s medzinárodnými obligáciami. OECD aktivity sú podporované analytickou prácou sekretariátu OECD.

Založenie formálnych vzťahov medzi OECD a zástupcami obchodných, priemyslových odborových organizácií sa datuje až k samotnému vytvoreniu OECD, keď jej Rada prijala rozhodnutie zabezpečujúce konzultácie s takými medzinárodnými, nie – vládnyimi organizáciami, ktoré najlepšie zastupujú rôzne sektory ekonomického diania.

Spolu s týmto rozhodnutím, **Poradný výbor OECD pre obchod a priemysel (BIAC)** bol konštituovaný v marci 1962 ako nezávislá organizácia, oficiálne uznaná OECD ako zástupca pre obchod a priemysel. Členovia BIAC zahŕňujú priemyselné a zamestnávateľské organizácie 24 členských krajín OECD.

V štruktúre jej konzultatívneho

postavenia voči OECD, úlohou BIAC je zabezpečiť pre OECD a vlády jej členských krajín návrhy s konštruktívnymi pripomienkami založenými na praktických skúsenostiach obchodného spoločenstva. BIAC je zástupca pre obchod, hovoriaci a pracujúci pre podporu voľného podnikania a trhovej ekonomie.

Za posledných 30 rokov BIAC prezentoval náhľady na medzinárodný obchod pre OECD v niekoľkých záležitostiach, ktoré sú predmetom spoločných záujmov. Prostriedkom formálnych a neformálnych konzultácií na rôznych stupňoch, správy z predložených dokumentov, BIAC a OECD si vymieňajú názory

o problémoch ako sú investície, obchod, makroekonomická stratégia, zdanenie, problémy týkajúce sa životného prostredia, telekomunikácií, atď. BIAC vykonáva svoju prácu prostredníctvom výborovej štruktúry, ktorá zodpovedá a pracuje s rôznymi riaditeľstvami a výbormi OECD. V strednej a východnej Európe tieto výbory zahŕňujú: chemikálie, konkurenčný zákon a stratégiu, ekonomickú politiku, školstvo, zamestnanie, pracovné a sociálne záležitosti, životné prostredie, informácie, computerovú a komunikačnú stratégiu, medzinárodné investície, multinárodné podniky a vývoj, námornú dopravu, su-

Všeobecná úverová banka, a. s., zorganizovala tlačovú besedu Riadiaceho výboru OECD pre strednú a východnú Európu, ktorá sa konala v reprezentačných priestoroch bratislavského hotela Danube. Pracovné rokovanie bolo jedným z podnetov na založenie podvýboru BIAC na Slovensku. Na fotografii zľava doprava: p. Gerd Kirchhoff (SRN), p. Ján Janšta (VÚB, a. s., Bratislava), p. Jozef Mudrik (VÚB, a. s., Bratislava), tlačočníčka, p. Charles Kovács (Maďarsko), p. Jean Gomm (OECD), p. Steven Bate (USA) – tajomník OECD, p. Wolfgang Böger (SRN).

rovinové zdroje, zdanenie a finančnú politiku, technológiu a priemysel, a obchod.

Vlády priemyselného sveta čelia náročným strategickým okolnostiam a rozhodnutiam, a preto je dôležité pre tieto vlády, aby mali príležitosť priebežne diskutovať o týchto záležitostiach.

OECD hrá výnimočnú úlohu v zabezpečovaní týchto diskusií pre odborné fórum. Podobne BIAC, prostredníctvom ich poradenského postavenia, vis-a-vis OECD poskytujú výborné možnosti pre sledovanie medzivládnych rokovaní o strategických otázkach. Týmto dodávajú obchodným spoločnostiam vhodnejšiu príležitosť plánovať, konštruktívne konať a ovplyvňovať vývoj dlhodobých stratégií v krajinách OECD. Aktivity BIAC v roku 1992 boli organizované okolo piatich prioritných predmetov: – implikácie stratégie priemyselnej globalizácie, obchod a uruguajský oblúk, životné prostredie, zamestnanosť a sociálne záležitosti, a prechodné obdobie v strednej a východnej Európe. Tieto priority boli čerpané z potrieb a záujmov členských organizácií BIAC. Oni tiež odzrkadľujú strednodobé priority OECD. Vo všetkých týchto oblastiach cieľom BIAC bolo identifikovať kľúčové záležitosti pre obchod a priemysel dnes ako aj v budúcnosti; vyvinúť – kde to bude možné – konsensus, obchodné náhľady; a propagovať presun týchto náhľadov efektívnou cestou do OECD a ich členských vlád. Prechodné obdobie v ekonomike v strednej a východnej Európe zostáva hlavnou úlohou pre OECD a BIAC v roku 1992. Okrem účasti na rôznych konferenciách OECD a seminároch so stále špecifickejšími námetmi, BIAC pracuje na zakladaní oblastných podvýborov napríklad v krajinách strednej a východnej Európy: Maďarsko, Poľsko, Česká republika a Slovensko. Tieto výbory budú poskytovať BIAC podklady s priamymi zdrojmi informácií o potrebách a záujmoch obchodného sektoru v týchto krajinách a týmto uľahčovať ich spoluúčasť na aktivitách BIAC.

Pripravil: **Róbert Gocký**
Foto: **Katarína Krošlákova**

Prezident VÚB, a. s., Jozef Mudrik pri rozhovore s pani Jean Gomm (OECD), predsedkyňou výboru pre SR.

Odsúhlasilo sa to v Toronte...

Na hlavnom zhromaždení BIAC, ktoré sa konalo 26. marca 1993 v Toronte, sa odsúhlasilo, že BIAC by mal získať kontakty a pozdvihnúť účasť obchodného spoločenstva, aj v nečlenských OECD štátoch, v aktivitách BIAC na neformálnej báze. Toto zahŕňa štáty ako sú Mexiko a Kórea: ako aj 4 štáty OECD, tzv. „partnerov – v – prechode“ (Poľsko, Maďarsko, Česká republika a Slovensko).

Riadiaci výbor BIAC pre strednú a východnú Európu: Stretnutie výboru, ktoré bolo poriadané Všeobecnou úverovou bankou, a. s., v Bratislave umožnilo členom Riadiaceho výboru stretnúť sa so zástupcami miestnych verejných a súkromných sektorov, a bolo hybnou silou pre založenie **podvýboru BIAC na Slovensku**.

Dňa 5.–6. septembra sa bude v Bratislave konať seminár na tému: **Propagácia podnikania a úloha obchodných asociácií**.

BIAC podvýbory by mali pôsobiť ako hlavné styčné body pre všetky BIAC aktivity v Poľsku, Maďarsku, Česku a na Slovensku. V tomto spojení by podvýbory mali:

- monitorovať miestny vývoj stratégií a zhodnotiť ich dopad na zahraničné (domáce) investície ako aj všeobecné obchodné prostredie,
- informovať Riadiaci výbor BIAC, a kde bude možné, aj výbory špecialistov BIAC, o zvláštnych miestnych záležitostiach, ktoré by mali byť predložené pre OECD,
- v spolupráci s Riadiacim výborom a výbormi špecialistov BIAC identifikovať a komunikovať špecifické aktivity OECD alebo BIAC, dokumenty a odporúčania, ktoré by mohli byť mimoriadne užitočné pri prechodnom procese v ich krajinách,
- stretávať sa s pracovníkmi OECD a BIAC na prerokovanie záležitostí spoločných záujmov, a pôsobiť ako miestny kontaktný bod pre členské organizácie BIAC a firiem.

**NÁSTROJE OECD NA PODPORU
LIBERALIZÁCIE
PRIAMYCH ZAHRANIČNÝCH INVESTÍCIÍ**

1. Úvod

Jedným z primárnych cieľov **OECD** je pomáhať svojim členským krajinám liberalizovať medzinárodný obchod s tovarom a službami a progresívne vytvárať systém voľného pohybu kapitálu. Na dosiahnutie tejto úlohy má organizácia k dispozícii široký rozsah nástrojov spolupráce. Tieto nástroje obsahujú dôležité záväzky, do ktorých členské krajiny vstupujú a ktoré majú uľahčiť jednu z najvýznamnejších zložiek v medzinárodných ekonomických vzťahoch, a síce, priame zahraničné investície.

Táto spolupráca sa vyvinula okolo dvoch hlavných pilierov: Kódov liberalizácie pohybu kapitálu a bežných neviditeľných operácií a dokumentu Národný režim, ktorý je integrálnou súčasťou Deklarácie a Rozhodnutí o medzinárodných investíciách a mnohonárodných podnikoch z roku 1976. Aj keď tieto nástroje nemajú rovnaký pôvod a rozsah, vzaté spolu pokrývajú všetky priame investičné transakcie, či už vykonané nonrezidentnými podnikmi alebo už založenými, etablovanými podnikmi pod zahraničnou kontrolou. Ich dva základné princípy – právo na vytvorenie a na národný režim – a zodpovedajúce postupy obsahujú tie najprísnejšie a najpotrebnejšie multilaterálne pravidlá, ktoré dnes platia na medzinárodnej scéne. Tieto princípy a postupy slúžili za posledných desať rokov ako rámec pre úsilie členských krajín odstrániť kontroly a prekážky v priamych zahraničných investíciách. Prispeli tiež k podstatnému pokroku v liberalizácii, na ktorú sa sústreďuje aj táto publikácia.

Tieto poznámky sa sústreďujú na výrazné črty týchto nástrojov **OECD**: v krátkosti rekapitulujú históriu a úspechy, vysvetľujú, ako fungujú a vzájomne na seba pôsobia, a poskytujú všeobecnú predstavu o tom, čo by sa dalo urobiť vo svetle minulých skúseností na odstránenie zostávajúcich reštrikcií v priamych zahraničných investíciách.

2. Princípy a procedúry

Opatrenia v oblasti priamych investícií zaznamenané v Kódoch liberalizácie a dokumente Národný režim sa navzájom dopĺňajú, ale ich

operačný rozsah a ich procedúry sú odlišné. Kódy majú legálny status rozhodnutí Rady OECD, ktoré sú záväzné pre všetky členské krajiny, kým dokument Národný režim vyjadruje záväzky politiky z ich strany. Kódy, hoci sa zaoberajú iba transakciami medzi rezidentmi a nonrezidentmi, pokrývajú tak pohyb kapitálu ako aj bežné neviditeľné operácie. Záväzky Kódu pohybu kapitálu sa týkajú rovnako vnútorných ako aj vonkajších investícií. Dokument Národný režim, aj keď sa zaoberá len rezidentnými podnikmi so zahraničnou kontrolou, tvorí súčasť širšej stratégie medzinárodnej investičnej spolupráce, ktorá obsahuje aj dokument Smernice pre mnohonárodné podniky, ustanovenia Medzinárodných investičných stimulov a prekazok a dohodu o Konfliktných požiadavkách, a to všetko v rámci Deklarácie z roku 1976 a sprievodných Rozhodnutí o medzinárodných investíciách a mnohonárodných podnikoch⁴.

No nech sú rozdiely akékoľvek, záväzky členských krajín OECD v oblasti medzinárodných priamych investícií sa zakladajú na podobných, široko komplementárnych, princípoch a postupoch. Investičné opatrenia a praktiky sú navyše do veľkej miery rovnaké pre podniky, ktoré v krajine nemajú sídlo, i pre už etablované podniky so zahraničnou kontrolou. Budúca práca o kombinovaní a zvyšovaní účinnosti dokumentov OECD pravdepodobne tieto rozdiely ešte ďalej vyrovná.

Základné princípy

a) Právo na etablovanie a investície

Dva Kódy liberalizácie, prijaté v roku 1961, krátko po založení OECD, boli priekopníkmi kodifikovania medzinárodných investičných pravidiel. Od roku 1964 neboli signatári Kódu liberalizácie pohybu kapitálu zviazaní progresívne liberalizovať vnútorné a vonkajšie priame investície do takej miery, ako to vyžaduje účinná ekonomická spolupráca⁵. Dotyčné investície sa týkali kapitálových presunov medzi členskými krajinami za účelom vytvorenia trvalých ekonomických vzťahov a so záväzkom a/ alebo možnosťou účinne vplyvať na ich riadenie. Tento typ investícií zahŕňal vytváranie alebo rozširovanie podniku vo vylučnom vlastníctve, sub-

sidiárneho (dcérskeho) podniku alebo pobočky, získanie vylučného vlastníctva v existujúcom podniku, účasť v novom alebo existujúcom podniku, alebo dlhodobú pôžičku (päť rokov a viac).

Kód liberalizácie bežných neviditeľných operácií zase zaviedol pojem „ekvivalentné zaobchádzanie“, týkajúci sa priamych investícií poisťovacích spoločností vo forme pobočiek alebo agentúr, ktorého účelom bolo vziať do úvahy ich nezvyčajné legálne postavenie a, pokiaľ ide o ich finančné záväzky, postaviť ich na rovnaký základ, aký majú poisťovacie spoločnosti v domácom vlastníctve. Na základe tohto princípu môžu úrady aplikovať rôzne pravidlá voči pobočkám podnikov, ktoré v krajine nesídlia, za predpokladu, že tieto pravidlá ich nebudú zaťažovať viac, ako zodpovedajúce pravidlá zaťažujú domáce podniky. V roku 1989, keď sa na základe Kódov prijali rozsiahlejšie záväzky, sa tento pojem rozšíril tak, aby pokrýval aj finančný sektor, pobočky všetkých finančných inštitúcií, konkrétne pobočky bankových a finančných inštitúcií, okrem teda už pobočiek poisťovní.

Kód liberalizácie pohybu kapitálu sa venuje aj voľnému transferu kapitálu po likvidácii aktív a získavaní financií vo forme dlhodobých pôžičiek. Bežné prevody (zisky, dividendy vyplácanie úrokov, atď.), sa liberalizovali na základe Kódu liberalizácie bežných neviditeľných operácií.

V apríli 1984 nastal obrat, keď Rada OECD prijala rozšírenú definíciu vnútorných domácich investícií, ktorá obsahovala hlavne rýsu práva na založenie podniku. V momente sa po prvýkrát celý rad reštrikcií zahraničných investícií stal jednoznačne predmetom liberalizačných záväzkov. Podľa zmeny v bode I/A Kódu nesmeli členské krajiny zavádzať alebo v platnosti ponechávať predpisy, ktoré vytvárali zvláštne bariéry len voči investorom nonrezidentom, a nie aj voči domácim investorom⁶. Opatrenia a praktiky, ktoré pokrýva toto základné právo na založenie a investície, zahŕňajú: licencie, koncesie a podobné úradné povolenia, ako aj podmienky a požiadavky na prevádzku podniku, určenie stropu výšky účasť nonrezidentov v domácich podnikoch a reštrikcie týkajúce sa operačného módu (subsidiárny podnik, pobočka, agentúra, alebo iné).

Nové dodatky v Kóde nemali, samozrejme, v úmysle prisúdiť investorom – nonrezidentom lepšie zaobchádzanie ako rezidentom. V roku 1984 sa znova jasne stanovilo, že investori nesmú využívať právo vykonávať ekonomickú činnosť bez dodržiavania všeobecných predpisov danej členskej krajiny. Dodatok vylučoval možnosť aplikovať Kód na právo zahraničných jednotlivcov usadiť sa alebo pracovať v členskej krajine a na zákony, predpisy a iné opatrenia, týkajúce sa štátnych, súkromných alebo zmiešaných monopolov. Pokiaľ ide o monopoly, prijalo sa rozhodnutie, že tam, kde jeden alebo niekoľko podnikov pokrýva celé sektory hospodárstva, mali by sa tieto považovať za súčasť celkového hospodárskeho systému krajiny a nemalo by sa ich týkať právo na založenie podniku.

b) Národný režim pre etablované podniky so zahraničnou kontrolou

„Národný režim“ je síce kľúčovým princípom dokumentov OECD o liberalizácii, no prvýkrát ho definoval dokument Národný režim, prijatý v roku 1976 a týkajúci sa iba podnikov už etablovaných⁷. Podľa tohto dokumentu členské krajiny súhlasili s tým, že nebudú zaobchádzať s firmami pod zahraničnou kontrolou alebo v zahraničnom vlastníctve, operujúcimi na ich území, menej priaznivo, ako s podobne situovanými domácimi firmami. Hlavné opatrenia a praktiky zahrnuté v tomto záväzku boli rozdelené do piatich hlavných skupín: investície etablovaných podnikov so zahraničnou kontrolou, oficiálna pomoc a subvencie, daňová povinnosť, štátny nákup a prístup k miestnemu bankovému úveru a na kapitálový trh.

Monopoly zostávajú mimo rámca dokumentu Národný režim. Národný režim platí, keď je ich činnosť otvorená konkurencii. V tomto prípade, prístup do dotyčného sektoru by sa mal poskytnúť na nediskriminačnom základe ako súkromným firmám danej členskej krajiny, tak aj už etablovaným podnikom pod zahraničnou kontrolou. To isté pravidlo sa týka aj Kódov liberalizácie po počítačovej demonopolizačnej operácii.

S priebehom času sa forma a rozsah Kódov a dokumentu Národný režim zlepšovali s cieľom ich lepšej prehľadnosti a aby sa vyho-

ich vzájomnému prekryvaniu. Po ujasnení, na ktorom sa dohodli CMIT a CIME v roku 1990, všetky investície nonrezidentných firiem, či už vo forme subsidiárnych podnikov alebo „priamych“ pobočiek, boli v týchto Kódoch zaradené pod opatrenia týkajúce sa vnútorných priamych investícií. Týmto krokom sa ujasnilo, že Kódy pokrývajú aj následné investície takýchto „priamych pobočiek“. Ale investície subsidiárnych podnikov už registrovaných podľa zákona členskej krajiny, ako aj investície ich pobočiek, spadajú do poľa pôsobnosti dokumentu Národný režim. Pokiaľ ide o iné opatrenia, tieto sú záležitosťou záväzkov spadajúcich len pod Národný režim.

c) Nediskriminácia

Ďalšou podstatnou črtou liberalizačných dokumentov je princíp nediskriminácie, ako je vyjadrený v záväzku členských krajín aplikovať liberalizačné opatrenia, a reštrikcie, bez diskriminácie.

V prípade Kódov tento záväzok znamená, že členská krajina, ktorá ešte nie je v situácii, v ktorej môže liberalizovať, aj naďalej prijíma ekonomické výhody liberalizácie v iných krajinách. Iba členovia, ktorí tvoria súčasť zvláštneho colného alebo menového systému, môžu, podľa Článku 10 Kódov navzájom voči sebe uplatňovať ďalšie liberalizačné opatrenia bez toho, aby ich rozšírili na iných členov OECD.

Rozhodnutie Organizácie v júli 1986, zaznamenané v Dodatku E ku Kódu o pohybe kapitálu, umožnilo, za určitých podmienok, udržať v oblasti vnútorných priamych investícií a založenia podniku recipročné požiadavky (t. j. také, podľa ktorých jedna členská krajina povolila rezidentom inej členskej krajiny investovať alebo si založiť podnik za podobných podmienok, aké voči jej rezidentom uplatňovala iná členská krajina) a/ alebo opatrenia a praktiky, ktoré mali za následok diskrimináciu voči investorom z rôznych členských krajín OECD. Prítom tieto recipročné požiadavky nemali také postavenie, ako reštrikcie.

Neuniklo pozornosti, že reciprocitu v posledných rokoch začali používať viaceré členské krajiny na to, aby uľahčili etablovanie svojich podnikov na zahraničných trhoch, konkrétne v sektore bankových a finančných služieb. Hoci sa pripúšťalo, že takéto opatrenie mohlo prispieť, v určitých prípadoch,

k rozšíreniu účinnej sféry liberalizácie, vládol tiež pocit, že by mohlo limitovať jej rozsah. Pri prijatí Rozhodnutia v roku 1986 Rada OECD preto znova zopakovala oddanosť princípu nediskriminácie. Stanovila tiež, že recipročné opatrenia sa musia Organizácii oznámiť a že táto ich bude pravidelne skúmať s perspektívou napokon ich zrušiť.

Národný režim nemá nijakú špecifickú klauzulu vzťahujúcu sa k tomuto bodu, hoci je dohodnuté, že recipročné opatrenia predstavujú výnimku z dokumentu. Okrem toho, zavedenie nových recipročných opatrení by bolo v protiklade s nemeniacou sa situáciou v oblasti opatrení Národného režimu, na ktorej sa OECD v roku 1988 dohodlo⁸. Nedávno dokončená revízia Deklarácie OECD a Rozhodnutí o medzinárodných investíciách a mnohonárodných podnikoch tiež dáva členským krajinám príležitosť znova vyjadriť oddanosť princípu nediskriminácie. Členské krajiny dali najavo, že požiadavky reciprocit sú naďalej dôvodom k znepokojovaniu, lebo sú v konečnom konflikte s multilaterálnym prístupom k liberalizácii.

d) Progresívna liberalizácia

Pojem progresívna liberalizácia je hnacou silou, ktorá sa skrýva za každým dokumentom OECD o medzinárodných investíciách. V Kódoch i dokumente Národný režim sa to chápe ako postupné odstránenie oficiálnych opatrení a praktík, ktoré stoja v ceste dosiahnutiu základných cieľov týchto nástrojov. Ale medzi Kódmi a nástrojom Národný režim je dôležitý rozdiel. Kým obligácia v Kódoch je legálna – členské krajiny musia podniknúť potrebné kroky na dosiahnutie liberalizačných cieľov – v dokumente Národný režim sa na to díva ako na „politické rozhodnutie“. Rozdiel možno nájsť aj v „ireversibilité“ liberalizácie dosiahnutej na základe Kódov, kým podľa dokumentu „výnimky“ z Národného režimu sa môžu teoreticky zaviesť či znova zaviesť napriek tomu, že členské krajiny nedávno zopakovali podporu dohode dosiahnutej v novembri 1988, podľa ktorej bolo obzvlášť dôležité, aby až do prijatia nového, posilneného dokumentu Národný režim členské krajiny nezavádzali nové opatrenia či praktiky, ktoré by museli dostať výnimku zo súčasného dokumentu. Jedným z dôležitých cieľov by vlastne mala byť snaha o to, aby bol dokument v tomto

ohľade záväzný. Pojem progresívnej liberalizácie však nemôže stáť v ceste opatreniam členských krajín na udržanie verejného poriadku a ochranu ich základných bezpečnostných záujmov. Členské krajiny majú tiež nárok overovať pravosť transakcií a transferov, aby zabránili porušovaniu svojich zákonov a predpisov. Ale aj tak sa opatrenia takéhoto druhu svedomite skúmajú, aby sa nezneužívali, t. j. nepoužívali tak, aby marili liberalizačné ciele týchto dokumentov. Práve z tohto dôvodu sa počas dotyčného obdobia procedúry skúmania týchto opatrení značne sprísnil.

Členské krajiny sa tiež zaviazali, že budú dohliadať na rešpektovanie záväzkov týchto dokumentov na všetkých úrovniach administratívy. Je síce pravda, že Kód pohybu kapitálu obsahuje zvláštne ustanovenia, ktoré uznávajú, že federálna vláda v Kanade a Spojených štátoch nemá právomoc zariadiť určité záležitosti v medziach Kódu, hlavne zahraničné investície, ale aj tak sa v roku 1984 dohodlo, že všetky opatrenia, urobené na akejkoľvek úrovni administratívy vzhľadom na vnútorné a vonkajšie priame investície a etablovanie, sa budú musieť podľa Kódu oznámiť a preskúmať, bez ohľadu na to, na akej vládnej úrovni boli zavedené. Dotyčná členská krajina má na záväzky Kódu a na názory CMIT upozorniť patričné podnárodné úrady a snažiť sa, aby sa aj oni podriadili záväzkom Kódu. Podobný postup sa v roku 1989 prijal aj pre bankovníctvo a finančné služby potom, ako sa Kód bežných neviditeľných operácií rozšíril aj na tieto služby. Dohoda tiež vyžaduje od všetkých členských krajín, aby po upovedomení o reštruktívnych opatreniach subnárodných jednotiek vlády podnikli kroky na ich zrušenie a nástojili na prísnejšom plnení záväzkov Kódu.

Ako plynul čas, ustanovenia dokumentu Národný režim, týkajúce sa opatrení a praktík podnárodných jednotiek, sa prepracovali. Deklarácia z roku 1986 o medzinárodných investíciách a mnohonárodných podnikoch obsahovala všeobecné odhodlanie poskytnúť národný režim podnikom so zahraničnou kontrolou, operujúcim v rámci území členských krajín. Ďalej sa dohodlo, že členské krajiny, ďalej teritoriálne delené na celky, v ktorých im vláda nie je podriadená, sa vynasnažia zabezpečiť, aby aj tieto celky uplatňovali národný režim. Od prijatia tretieho revidovaného Rozhodnutia

o národnom režime sa posilnená povinnosť upovedomiť a preskúmať nedodržanie záväzkov týka všetkých členských krajín bez ohľadu na to, či sa opatrenia urobili v ďalej teritoriálne rozdelených celkoch alebo na úrovni ústrednej vlády. (Pozri aj časť o procedúrach.)

A napokon si treba povšimnúť, že ustanovenia dokumentov OECD sú použiteľné len v oblasti OECD. Kódy i dokument Národný režim však podporujú členské krajiny v tom, aby rozšírili liberalizačné opatrenia, v prípade Kódov na všetkých členov Medzinárodného menového fondu a v prípade Národného režimu aj na iné krajiny ako krajiny členské.

e) Výhrady, výnimky a derogácie

Keďže sa liberalizačné ciele dokumentov OECD chápu ako „progresívne“, členské krajiny, ktoré nie sú v situácii, aby mohli okamžite odstrániť všetky reštrikcie, môžu vzniesť „výhrady“ voči Kódom liberalizácie, a žiadať „výnimky“ z dokumentu Národný režim.

Pokiaľ ide o Kódy, konkrétnejšie o Bod I Kódu o pohybe kapitálu, týkajúci sa priamych investícií, výhrady sú povolené za súčasného dodržiavania Kódov, keď určité záväzky nadobúdajú platnosť, alebo keď sa do Kódu pridávajú záväzky nové. Pri vznášaní výhrady musí členská krajina informovať Organizáciu o dôvodoch a musí sa podrobiť pravidelnému skúmaniu v prípade, že sa výhrady nestiahnu. Okrem toho výhrada, ktorá sa raz stiahne, nesmie byť znovu vznesená. Kódy presadzujú ireverzibilitu, dbajú o to, aby boli liberalizačné opatrenia nezvratné, aby tie, ktoré sa už dosiahli, boli zachované, a neustále podporujú odbúravanie zostávajúcich výhrad.

Všetky členské krajiny, okrem Luxemburska, majú v súčasnosti výhrady týkajúce sa záväzkov Kódu pohybu kapitálu v oblasti vnútorných priamych investícií. V každom prípade sú však výhrady obmedzené na určité investície a/alebo sektory, obvyčajne súvisiace so službami. V niekoľkých prípadoch za posledných pár rokov sa rozsah výhrad zúžil, ako to ilustruje rozbor liberalizácie v tejto práci. Niektoré z výhrad, na ktorých členské krajiny stále trvajú, majú v skutočnosti veľmi obmedzené pole pôsobnosti. Osemnásť členských krajín (t. j. všetky okrem Spojených štátov, Luxemburska, Írska, Nové-

ho Zélandu, Portugalska a Švédska) notifikovali o zavedení recipročných opatrení podľa Prílohy E Kódu pohybu kapitálu. Z krajín práve menovaných Švédsko a Spojené štáty po prvý nehlásili recipročné opatrenia; ostatné postupne svoje výhrady stiahli. Pokiaľ ide o vonkajšie investície, iba štyri členské krajiny (Fínsko, Grécko, Írsko a Japonsko) majú stále (obmedzené) výhrady. Kódy umožňujú aj derogácie, pozastavenie platnosti záväzkov, tým členským krajinám, ktoré majú dočasné ťažkosti so zachovávaním slobody operácií, ktoré nie sú pokryté výhradami, kvôli, povedzme, vážne sa zhoršujúcej pozícii v platobnej bilancii alebo nebezpečenstvu vážnych ekonomických alebo finančných problémov. V každom prípade musí člen promptne o tom notifikovať Organizáciu a opodstatniť svoj nárok na derogačnú procedúru. Derogácie sa periodicky skúmajú, aby sa zaručilo, že netrvajú nepotrebné dlho. Význam tohto „poistného ventilu“ spočíva v tom, že umožňuje členským krajinám, ktoré majú problémy, aby boli aj naďalej účastníkmi Kódov a aby nestratili z dohľadu konečný cieľ liberalizácie. Umožňujú tiež týmto krajinám, aby mali aj naďalej prospech z liberalizačných opatrení prijatých inými členskými krajinami. V súčasnosti žiadna členská krajina nežiada derogáciu, týkajúcu sa priamych zahraničných investícií. Pokiaľ ide o priame investície, Kód pohybu kapitálu ďalej umožňuje pozastavenie povinnosti liberalizovať tam, kde vzhľadom na množstvo alebo iné faktory by špecifická transakcia alebo transfer mali výnimočne škodlivý účinok na záujmy dotyčného člena. Táto klauzula sa týka „výnimočných“ situácií, ktoré nespádajú pod klauzulu o verejnom poriadku a bezpečnosti, ktoré sme už spomenuli, ani pod výhrady alebo derogácie, to znamená, kvôli obzvlášť vážnym ekonomickým alebo finančným problémom. Ak takáto situácia nastane, člen musí Organizáciu okamžite upovedomiť o všetkých reštrikciách voči priamym investíciám, aby organizácia mohla skontrolovať ich kompatibilitu s Kódom. Ustanovenia dokumentu Národný režim sú v tomto ohľade oveľa menej podrobné. Opatrenia vychádzajúce z Národného režimu môžu dať podnet len k „výnimkám“. V súčasnosti neexistuje iná forma derogácie – vtom je základný rozdiel medzi legálnou obligáciou

Kódov a „politickým odhodlaním“ v dokumente Národný režim, ako sme už spomenuli. Notifikácia excecíí voči Národnému režimu je, na druhej strane, prísne povinná. Hoci na legálnej úrovni sa dokument Národný režim neusiluje o ireverzibilitu, dohoda dosiahnutá v novembri 1988 vo Výbore CIME o nemejnej situácii v opatreniach, ktoré protirečia Národnému režimu, bola motivovaná podobným záujmom chrániť to, čo sa už v liberalizácii dosiahlo. Ako súčasť tejto dohody sa členovia tiež zavazujú, že nebudú zavádzať nové opatrenia alebo praktiky, ktoré by vyžadovali udeľenie výnimky z Národného režimu a že budú tejto otázke venovať zvláštnu pozornosť. Všetky členské krajiny notifikovali o výnimkách z Národného režimu. Veľká väčšina týchto výnimiek je v kategórii „investícií etablovaných podnikov so zahraničnou kontrolou“ a sústreďuje sa najmä na také oblasti, ako sú prírodné zdroje, doprava a financie. Výhrady členských krajín pod Bodom I/A Kódu pohybu kapitálu sa väčšinou týkajú služieb.

Procedúry

Úloha Kódov liberalizácie a dokumentu Národný režim pri podpore odstraňovania reštrikcií voči priamym investíciám je veľmi závislá na procedúrach umožňujúcich realizáciu týchto dokumentov. Boli vyškúšané rokmi skúseností. Stanovujú pracovný rámec pre všetky otázky týkajúce sa týchto dokumentov: podporujú transparentiu týkajúcu sa opatrení a praktík, ktorými sa zaoberajú dokumenty, ustanovujú pravidelné skúmanie týchto opatrení a praktík, poskytujú rámec pre odporúčania zamerané na prehlbovanie liberalizácie v členských krajinách a upevňovanie a šírenie ustanovení dokumentov. Tieto rôzne úlohy sú zverené v prípade Kódov liberalizácie, Výboru pre pohyb kapitálu a neviditeľnej transakcie (CMIT), a v prípade dokumentu Národný režim, Výboru pre medzinárodné investície a mnoho-národné podniky (CIME).

a) Notifikácia a transparentia

Pre efektívne fungovanie akéhokoľvek kooperatívneho dokumentu je podstatná dostupnosť spoľahlivých informácií. Kódy liberalizácie ako aj dokument Národný režim stanovujú konkrétne obligácie v tomto

ohľade. Na nich závisia všetky ostatné činnosti súvisiace s dokumentmi.

Pokiaľ ide o Kódy, členovia musia notifikovať Organizáciu o všetkých opatreniach, ktoré sa týkajú ich pozície voči dokumentom, do 60 dní od prijatia opatrení. Členovia musia tiež okamžite notifikovať Organizáciu, ak uplatňujú jednu z derogačných klauzúl v Kódoch. V každom prípade musia členovia vysvetliť dôvody svojich rozhodnutí a predložiť dôkaz o opodstatnenosti reštrikcií, ktoré chcú dodržiavať; to isté sa týka pravidelného skúmania ich výhrad (pozri nasledujúcu časť). Okrem toho Výbor CMIT systematicky monitoruje nové vládne opatrenia ovplyvňujúce pohyby kapitálu a bežné neviditeľné transakcie.

Ustanovenia dokumentu Národný režim boli vypracované v tom istom duchu. V súlade s posilnenými procedúrami tretieho Rozhodnutia Rady o národnom režime, ktoré bolo prijaté v decembri 1991, členské krajiny musia notifikovať Organizáciu o všetkých opatreniach, ktoré predstavujú výnimky z Národného režimu, a o všetkých ostatných opatreniach, ktoré ovplyvňujú Národný režim, a to do 60 dní od ich prijatia alebo zmeny. Všetky excecíie voči Národnému režimu, platné v čase Revidovaného Rozhodnutia, majú byť zaznamenané v prílohe Rozhodnutia. To znamená, že každú zmenu v tomto zozname, a najmä každú novú výnimku, musí schváliť Rada a nielen Výbor CIME, ako to bolo predtým. Inými slovami, hoci dokument Národný režim nie je legálnou bariérou prijímania nových opatrení, ktoré sú v rozpore s národným režimom, posilnené realizačné procedúry revidovaného Rozhodnutia sú významným prínosom k transparentii, a pokiaľ ide o nové východiská Národného režimu, fungujú ako prostriedky odrádzania na vysokej politickej úrovni. Výbor CIME má tiež monitorujúcu funkciu v tejto oblasti.

A napokon, každá členská krajina má podľa Kódov alebo dokumentu Národný režim právo obrátiť sa na Organizáciu, ak si myslí, že opatrenia inej členskej krajiny sú v rozpore s dokumentmi Organizácie – to však, samozrejme, nevyučuje bilaterálne diskusie o probléme.

b) Skúmanie

Periodické skúmanie reštrikcií, ktoré sú predmetom výhrad, derogácií alebo výnimiek, je hla-

vným nástrojom uplatňovania dokumentov OECD. Táto procedúra neznamená rokovanie v zmysle prijímania vzájomných ústupkov. Má byť skôr stimulujúcim mechanizmom, ktorý má primäť skúmanú krajinu, aby napredovala a išla cestou liberalizácie. Tento prístup odzrkadľuje celkovú filozofiu Organizácie v tejto oblasti, podľa ktorej je liberalizácia v záujme krajiny uplatňujúcej reštrikcie, a z tohto dôvodu sa môže realizovať jednoducho, či bez partnerov. Skúmanie krajín je procesom, v ktorom správanie sa každého člena môžu posudzovať ostatní spolučlenovia, ktorí to môžu využiť na špeciálne odporúčania skúmanému členovi. Organizácia odporúčania sleduje, a tak môže na členské krajiny vyvíjať stály tlak, aby zavádzali liberalizáciu.

Až do prijatia nového Rozhodnutia Rady o národnom režime examináčnej procedúry, týkajúce sa výhrad podľa Bodu I/A Kódu pohybu kapitálu zaoberajúceho sa etablovaním a priamymi investíciami a týkajúce sa výnimiek z Národného režimu, sa líšili v jednom životne dôležitom ohľade. Skúmanie vzhľadom na Kód pohybu kapitálu sa robilo podľa krajín, a to preto, že reštrikcie pohybu kapitálu v každej jednej krajine často súvisia navzájom i so všeobecnou situáciou; kým skúmanie vzhľadom na Národný režim sa týka rôznych druhov reštrikcií zavedených v členských krajinách ako celku. Tretie rozhodnutie Rady o národnom režime stanovuje, že v budúcnosti skúmanie výnimiek a každého iného opatrenia vyžadujúceho notifikáciu, sa môže tiež vykonávať podľa jednotlivých krajín.

Metódy, ktoré v priebehu rokov vypracoval Výbor CMIT, môžu celkom dobre poslúžiť ako model pre výbor CIME. V prípade Kódov je examinácia príležitosťou bližšie sa pozrieť na povahu a účel reštrikcií a získať potrebné vysvetlenie. Výbor potom môže vyzvať skúmanú krajinu, aby zmenila svoje výhrady tak, aby boli v súlade s bežnou politikou a praktikami. V prípade, že je dotyčná krajina ochotná vyhovieť, pripraví sa návrh Rozhodnutia na schválenie Rade, ktoré dáva legálnosť zmenenej pozícii členskej krajiny vzhľadom na Kód. Alebo keď je Výbor presvedčený, že určité oblasti by potrebovali ďalšiu liberalizáciu, môže vyzvať Radu, aby vypracovala pre túto členskú krajinu vhodné Odporúčania. Na rozdiel od Rozhodnutí, Odporúčania Rady nemajú

záväzný charakter. Napriek tomu ich robí najvyšší rozhodovací orgán Organizácie. Predstavujú vyvrcholenie dlhého konzultačného procesu a dotyčná členská krajina by ich mala prijať. Skúsenosti ukazujú, že Odporúčania a následné hodnotenie predstavujú pre členské krajiny dôležitý stimul.

Rokovania Výborov CMITE a CIME sú dôverné, ale Rozhodnutia o nástrojoch sa zverejňujú bez meškania. Texty nástrojov, ako výhrady a výnimky z Národného režimu, sa pravidelne dopĺňajú. Okrem toho, obidva výbory príležitostne publikujú štúdie o reštrikciách členských krajín v jednotlivých sektoroch.

c) Interpretácia a posilnenie povinností

Výbory CMIT a CIME sa zaoberajú všetkými otázkami spojenými s interpretáciou a použitím dokumentov, za ktoré sú zodpovedné. Tam, kde je to potrebné, predkladajú svoje závery Rade.

Často sa stáva, že nové vládne opatrenia vyvolávajú otázky ohľadne ich interpretácie. Býva tomu tak vtedy, keď sa diskutuje o dopade týchto opatrení na pozície jednotlivých členských krajín, alebo v širšom kontexte. Obidva výbory venovali mimoriadnu pozornosť recipročným požiadavkám uvaleným na zahraničné firmy, ďalej krokom členských krajín smerujúcim k regionálnej integrácii, opatreniam zameraným na ochranu základných záujmov národnej bezpečnosti. Značné úsilie vynaložili tieto dva výbory za tie roky na rozšírenie poľa pôsobnosti nástrojov OECD, týkajúcich sa vnútorných priamych investícií, ako aj na to, aby ich členské krajiny správne interpretovali. Od začlenenia práva na etablovanie do Kódu pohybu kapitálu v roku 1984, všetky investičné činnosti, vykonávané zahraničnými firmami, sú pokryté týmito dokumentmi. V priebehu času bolo tiež možné upresniť jednotlivé oblasti použitia a vzájomnej interakcie dokumentov. Napríklad, Výbory CMIT a CIME nedávno objasnili okolnosti, za ktorých pobočky spadajú pod Liberalizačné Kódy a za ktorých ich pokrýva aj dokument Národný režim. Kooperácia zapracovaná do pripravovanej spoločnej exainácie krajín Výbormi CMIT a CIME spolu so súčasnou orientáciou práce na dokumentoch bezpochyby významne ovplyvní spôsob realizácie dokumentov v budúcnosti.

d) Štatút Výborov

Výbor CIME je zložený zo zástupcov členských krajín. Na druhej strane je Výbor CMIT jediným stálym Výborom Organizácie, zloženým z osôb, ktoré, vzhľadom na ich kvalifikáciu a schopnosti navrhujú členské krajiny a menuje Rada. Členovia Výboru CMIT tak vystupujú ako nezávislí experti a krajina, ktorá ich navrhla, nenesie za nich zodpovednosť. Rozhodnutia Výboru CMIT sa môžu prijímať jednoducho väčšinou hlasov. Nesúhlasné názory sa zaznamenávajú v hláseniach postupovaných Rade. Tento postup sa však zriedka používa, hoci môže byť potrebný vtedy, keď nie je možné dosiahnuť konsenzus. Komisia Európskeho spoločenstva chodí na schôdzu Výborov CMIT a CIME a zúčastňuje sa na práci Výborov. Na schôdzach Výboru CMIT sa zúčastňujú aj zástupcovia Medzinárodného menového fondu a Európskeho združenia voľného obchodu.

3. Budúca činnosť

Táto štúdia si všimla rastúci význam priamych zahraničných investícií v medzinárodnej ekonomike. V 80. rokoch sa tieto investície povzbudzovali v členských krajinách podstatne otvorenejšou politikou a spevnenými zásadami. Vo svete, kde sa protekcionistické reakcie môžu kedykoľvek vrátiť a ohroziť minulé výdobytky, je veľkou úlohou už len samotné zachovanie týchto výdobytkov. Liberalizácia je ako pohyblivý terč: jedny reštrikcie sa stiahnu a na ich mieste sa vzápätí objavia iné. Dokumenty OECD sa môžu naďalej posilňovať a môže sa rozširovať okruh ich pôsobnosti. Taký je odkaz ministrov OECD v Komuniké vydanom po výročnej schôdzy, ktorá sa konala v júni 1991. Táto časť štúdie načrtáva ďalšiu prácu OECD na poli medzinárodných priamych investícií.

Posilnené procedúry Národného režimu

Rozhodnutie Rady urobené na schôdzy ministrov v roku 1991 o posilnení postupov pri skúmaní opatrení, ktoré sú v rozpore s Národným režimom, prostredníctvom periodickej exainácie každej kra-

jiny – kým predtým sa procedúra týkala kategórií opatrení aplikovaných vo všetkých členských krajinách – by malo znamenať značnú zmenu v práci Výboru CIME v oblasti liberalizácie. Výbor bude v budúcnosti podrobne študovať účel a dopad relevantných opatrení a praktík v každej členskej krajine a formulovať na mieru šité odporúčania v každom prípade, za účelom ďalšej liberalizácie. Od Výboru sa tiež žiada, aby monitoroval realizáciu odporúčaní. Táto následná kontrola sa uskutoční do jedného roka po skúmaní krajiny. Správa o výsledkoch práce Výborov sa nakoniec predloží ministrom OECD, pretože členské krajiny budú musieť v priebehu troch rokov podať hlásenie o pokroku vzhľadom na revidované Rozhodnutie o národnom režime.

Spolupráca medzi Výbormi CMIT a CIME

Ministri prejavili želanie, aby sa Výbor CIME podujmal na nové úlohy v úzkej spolupráci s Výborom CMIT, ktorý je zodpovedný za exaináciu krajín v súvislosti s výhradami vznesenými v Kóde v oblasti priamych investícií a etablovania. Táto spolupráca by mala zamerať úsilie oboch výborov rovnakým smerom a zvýšiť tak ich efektívnosť. Mala by zabezpečiť lepšiu transparentnosť pokiaľ ide o opatrenia aplikovateľné na priame zahraničné investície v každej danej krajine, ako aj lepšie zhodnotenie účinku týchto opatrení, a mala by pomôcť pri vypracovaní a monitorovaní Odporúčaní pre krajiny, ktoré budú skúmať jednotlivé výbory. Ďalším výsledkom užšej spolupráce by malo byť lepšie pochopenie interakcie a Kódov liberalizácie a dokumentu Národný režim. Preskúmanie konkrétnych situácií by malo odhaliť ich podobnosti a rozdiely. Všeobecne povedané, užšia spolupráca by mala posilniť nástroje OECD v medzinárodných investíciách tým, že sa skombinuje ich jednotlivý účinok.

Prieskumná štúdia pre nový nástroj medzinárodných investícií

Okrem posilnenia procedúr pri implementácii existujúcich záväzkov v rámci dokumentu Národný režim vyjadrili ministri odhodlanie ďalej upevňovať medzinárodnú disciplínu v oblasti zahraničných

priamych investícií. S týmto úmyslom požiadali OECD, aby pripravila štúdiu, ktorá by preskúmala výhody a použiteľnosť širšie zameraného nástroja pre investície. Štúdia by mohla vziať do úvahy inter alia trendy v investičných pohyboch a investičných nástrojoch a čerpať z relevantných ustanovení dokumentu Národný režim a Kódov liberalizácie. Môže vziať do úvahy aj iné princípy začlenené do bilaterálnych investičných zmlúv medzi členskými krajinami a preskúmať možnosti posilnenia procedúr pri urovnávaní sporov.

Iná činnosť

Mimo rozhodnutí prijatých na stretnutí ministrov OECD v roku 1991 budú CMIT a CIME aj naďalej podporovať a presadzovať nástroje, za implementáciu ktorých nesú zodpovednosť, a budú sa usilovať o ich zefektívnenie. Tak ako v minulosti sa na ne budú obracať členské krajiny so žiadosťami o interpretáciu a objasnenie existujúcich povinností a záväzkov vo svetle nového vývoja. Preto sa budú musieť pravdepodobne vo svojej práci zamerať, napríklad, na recipročné opatrenia a iniciatívny vedúce k väčšej regionálnej integrácii. Možno sa pustia aj do analytického štúdia otázok, ktorým sa súčasné dokumenty plne nevenujú. Kódy ani dokument Národný režim, napríklad, nepokrývajú predpisy, obmedzujúce právo cudzích príslušníkov usadiť sa alebo pracovať v niektorej členskej krajine. To isté platí o reštrikciách, pokiaľ ide o štátnu príslušnosť členov podnikovej správnej rady. A ďalej, kým dokument Národný režim pokrýva oficiálnu pomoc a subvencie, Kódy liberalizácie nenariaďujú nijaké povinnosti, pokiaľ ide o subvencie alebo podmienky, za ktorých sa poskytujú, či je to vyberanie daní, cla a iných poplatkov. Takisto sa v nich nenachádzajú operácie, ktoré robí vláda na vlastnú päsť, kým Národný režim opatrenia vlády pokrýva. A z väčšej časti ani verejné, súkromné či zmiešané monopoly nespádajú do rámca Kódov a dokumentu Národný režim.

Na zahraničné investície môže mať značný vplyv, okrem oficiálnych opatrení a praktík, aj celý rad mimovládnych činností. Sú to, napríklad, reštrikcie, nariadené poloverejnými alebo polovládnyimi orgánmi, na ktoré vláda má určitý

vplyv, aj keď tieto možno operujú na komerčnom základe. To isté sa týka predpisov členstva profesijných združení, ktoré často majú regulatórnu moc nad svojimi sektormi. Aj súkromné spoločnosti sa môžu jednotlivito alebo spolu uchýľovať k rôznym trikovi, aby sa chránili pred zahraničnou konkurenciou: stanovujú podmienky na podielové vlastníctvo a/ alebo na nárok na miesto v správnej rade.

A napokon sú tu aj všeobecné predpisy, ktorých uplatnenie môže ovplyvniť činnosť zahraničných firiem. Môže sa to stať tam, kde si uplatnenie predpisu vyžaduje, aby sa postupovalo s rozvahou, ako je to, napríklad, pri prezieravých opatreniach v odvetví finančných služieb, alebo v konkurenčnej politike. Všetko toto predstavuje „nové témy“, na ktoré sa Výbory CMIT a CIME možno budú musieť zamerať.

x x x

Tieto poznámky nechcú byť vyčerpávacím zoznamom všetkého, čo OECD urobí pre posilnenie medzinárodnej spolupráce v oblasti priamych investícií. Nemôžu ani predpokladať rozhodnutia, ktoré v tejto súvislosti môžu prijať členské krajiny. Poukazujú však na potrebu naďalej posúvať hranice liberalizácie v čoraz zložitejšom a integrovanjšom svete.

POZNÁMKY A ODKAZY

1. Podľa komisie OSN pre transnacionálne korporácie (Január 1991), desať krajín a ich jednotlivý podiel na priemernom ročnom prílive \$ 16 miliárd do rozvojových krajín v období 1980 až 1989 (bez daňových útočísk) je: Singapur (12 percent), Brazília (12 percent), Mexiko (11 percent), Čína (10 percent), Hong Kong (7 percent), Malajsko (6 percent), Egypt (6 percent), Argentína (4 percentá), Thajsko (3 percentá) a Kolumbia (3 percentá).

2. OECD vo februári 1992 revidovala svoju orientačnú definíciu priamych zahraničných investícií z roku 1983, aby táto presnejšie odrážala priame investičné transakcie a aby vzala do úvahy skúsenosti získané pri aplikácii Orientácie. Porovnateľnosť údajov sa zlepšila, ale ešte stále existujú rozdiely medzi metodoló-

giou, ktorú používajú niektorí členovia OECD, a metodológiou Orientácie. Rada OECD odporučila členom, aby podnikli kroky na čo najrýchlejšie zosúladienie svojej metodológie s revidovanou orientačnou definíciou.

3. Pozri hlavne **International Direct Investment, Policies and Trends in the 1980s (1992)**.

4. Pozri aj nasledujúcu publikáciu s titulom: „Deklarácia OECD o medzinárodných investíciách a mnohonárodných podnikoch: Základné texty“, (1992) a „Deklarácia a rozhodnutia OECD o medzinárodných investíciách a mnohonárodných podnikoch; Revízia 1991“ (1992).

5. Toto sú všetko pôvodné členské krajiny OECD, s výnimkou Kanady, ktoré dodržiavali Kód o pohybe kapitálu v roku 1985. Japonsko, Fínsko, Austrália a Nový Zéland dodržiavali Kód potom, keď sa stali členmi Organizácia, a to postupne v 1964, 1969, 1971 a 1973. Od zjednotenia Nemecka 3. októbra 1990 sa Kód týka všetkých jeho spolkových krajín.

6. **Plné znenie tejto úpravy Kódu je nasledovné:**

„Úrady členských krajín neponechajú v platnosti, ani nebudú zavádzať predpisy alebo praktiky týkajúce sa poskytovania licencií, koncesí alebo podobných povolení, vrátane podmienok alebo požiadaviek pripojených k takýmto povoleniam a majúcich vplyv na operácie podnikov, ktoré by vytvárali zvláštne bariéry alebo obmedzenia pre tam nesídliačich investorov (na rozdiel od tam sídliačich investorov) a ktorých úmyslom alebo účinkom je zabrániť alebo významne sťažiť vnútorné priame investície nonrezydentov.“

7. Všetky členské krajiny, okrem Turecka, dodržiavajúce Deklaráciu o medzinárodných investíciách a mnohonárodných podnikoch z roku 1976, prijali patričné Rozhodnutia Rady. Turecko sa prihlásilo k týmto záväzkom v roku 1981.

8. Závery, ku ktorým dospel Výbor pre medzinárodné investície a mnohonárodné podniky v novembri 1988, o nemeňiacej sa situácii vzhľadom na opatrenia predstavujúce výnimku z Národného režimu, zneli nasledovne:

„V kontexte svojej pokračujúcej dis-

kusie o rozšírení aplikácie Národného režimu Výbor zaznamenal, že ministri vyzvali členov, aby sa nevracali k starým praktikám (Komuniké ministrov z 19. mája 1988). V snahe vyhovieť intenciam, ktoré ministri vyjadrili v tomto ohľade, Výbor zdôraznil, že je obzvlášť dôležité, aby v období pred uzavretím Revízie 1990 Deklarácie a Rozhodnutí OECD o medzinárodných investíciách a mnohonárodných podnikoch, a pred možným prijatím nového a posilneného dokumentu Národný režim, členovia nezavádzali nové opatrenia alebo praktiky, ktoré si vyžadujú výnimky zo súčasného dokumentu Národný režim. Výbor sa ďalej dohodol, že budú tejto otázke venovať zvláštnu pozornosť v opätovnom posúdení zmien v praktikách a politike v členských krajinách."

Rada OECD nedávno znova zdôraznila podporu týmto záverom o prijatí procedúr týkajúcich sa dokumentu o národnom režime.

9. Súčasná štúdia je rozsahom širšia (pokrýva všetky medzinárodné priame investície a poskytuje cel-

kový pohľad na činnosť vzťahujúcu sa na dokumenty OECD), no tu ide o poslednú revíziu publikácie Výboru CMIT o „Kontrolách a prekážkach postihujúcich vnútorné priame investície v členských krajinách OECD“. Ďalšie dôležité správy boli publikované vo zvláštnej sérii s názvom „Medzinárodný obchod so službami“ a to na témy Poistenie (1983), Bankovníctvo (1984), Audio-vizuálne práce (1986) a Cenné papiere (1987). Nedávno bola tiež vydaná publikácia o „Liberalizácii pohybu kapitálu a finančných službách v oblasti OECD“ (1990) ako aj štúdia Výboru pre cestovný ruch o „Inventári opatrení, ktoré sa chápu ako prekážky pre medzinárodný cestovný ruch v oblasti OECD“ (1991). Výbor CIME prie-bežne dopĺňa zoznam opatrení a praktík odporujúcich Národnému režimu; pozri „Národný režim pre podniky kontrolované zahraničím“ (pripravované v roku 1993).

10. Všetky správy a návrhy Výboru CMIT, podané v súlade s ustanove-

niami ktoréhokolvek Kódu liberalizácie, reviduje pred zvažovaním Rady Platobný výbor, na ktorom delegáti vystupujú v mene členských krajín, ktoré zastupujú. Platobný výbor môže postúpiť Rade akéhokolvek vyjadrenia a návrhy k správam Výboru CMIT, ktoré považuje za potrebné.

11. Európske spoločenstvo má v úmysle pripojiť sa k časti Národný režim Deklarácie o medzinárodných investíciách a mnohonárodných podnikoch z roku 1976.

12. CIME má široký mandát. Môže sa podujat' na analytické štúdie na rôzne témy, ako trendy a politika v priamych zahraničných investíciách, vzťahy s ostatnými významnými oblasťami politiky (obchod, priemysel, konkurencia, zdanenie...), a štruktúra a operácia mnohonárodných podnikov a ich vývoj. Táto analytická práca môže byť jasne zdrojom inšpirácie pre ďalšie rozšírenie a posilnenie dokumentov OECD týkajúcich sa medzinárodných priamych investícií.

Predstavujeme novú slovenskú bankovku 50 Sk

V poslednom období sme sa mohli častejšie stretnúť s otázkou, kedy budeme mať nové slovenské bankovky. Takúto otázku bolo možné počuť nielen od obyvateľstva, ale často i od pracovníkov bánk. Dnes možno povedať, že prvá slovenská bankovka v nominálnej hodnote 50 Sk sa v týchto dňoch, presnejšie od 30. augusta 1993 dostáva do obehu.

Hoci od začiatku roka o príprave nového radu slovenských bankoviek pravidelne informujeme i na stránkach nášho časopisu (Biatec číslo 1 a 2), boli to len rámcové informácie s vyobrazením výtvarných návrhov, ktoré nemohli dať presný obraz o tom, ako budú nové bankovky vyzerieť. Od dnešného čísla budeme pravidelne informovať o emisii nových slovenských bankoviek, ktoré budú postupne dané do peňažného obehu. Našou snahou bude podať komplexný obraz o každej bankovke, aby si čitateľ prostredníctvom časopisu mohol osvojiť nielen charakteristické prvky samotnej bankovky, ale poznal i námet, ktorý je na nej znázornený, bol oboznámený s použitými ochrannými prvkami, autormi výtvarného návrhu a ryteckého prepisu i históriou tlačiarne, v ktorej bola vytlačená. Sme presvedčení, že získanie takýchto komplexných informácií umožní lepšie poznať nové bankovky Slovenskej republiky ale získať i informácie, ktoré v minulosti chýbali.

Prvá slovenská bankovka

Prvou bankovkou, ktorú v roku 1993 Národná banka Slovenska vydáva je bankovka v nominálnej hodnote 50 Sk. Bankovka je 68 mm široká a 134 mm dlhá, s prípustnou toleranciou $\pm 1,5$ mm. Námet bankovky je venovaný prvým slovenským vierozvestcom a učiteľom starých Slovanov svätému Cyrilovi a svätému Metodovi, ktorých dvojportrét je vytlačený tlačou z hĺbky tmavosivou a tmavomodrou farbou.

Na rubovej strane bankovky je umiestnený motív zobrazujúci dve ruky, medzi ktorými je sedem písmen hlaholiky ako symbol daru sv. Cyrila a sv. Metoda starým Slovanom. Medzi prstami rúk sa prelína zrkadlovo obrátená silueta starobylého stredovekého kostolíka z Drážoviec (okres Nitra), ako symbolu raného kresťanstva na našom území. Rubovú stranu dopĺňa štátny znak Slovenskej republiky.

Rubová strana bankovky bola vytlačená tlačou z plochy

Lícna strana bankovky 50 Sk je tlačená technológiou tlače z hĺbky

Na lícnej strane bankovky, vpravo dole od portrétu je umiestnená geometrická lomená ornamentálna plocha s krížom, v ktorej spodnej časti je negatívne vyznačené malé hodnotové číslo „50“. V nepotlačenej strednej časti je drobným písmom umiestnené meno autora výtvarného

návrhu bankovky „J. BUBÁK DEL.“, názov emisného ústavu „NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA“ a meno autora ryteckého prepisu portrétov „R. BECKERS SC.“. Mená a nápisy sú tlačené modrou farbou, tlačou z plochy. V ľavej hornej časti tlačového obrazca je tmavosivou farbou vytlačené veľké číslo „50“ označujúce nominálnu hodnotu bankovky, pod ktorým je zdola nahor, súběžne s ľavou stranou tlačového obrazca umiestnený v dvoch riadkoch text označujúci nominálnu hodnotu bankovky „PÄTDESAT SLOVENSÝCH KORÚN“.

Významným, charakteristickým prvkom na lícnej i rubovej strane novej slovenskej bankovky je farebný geometrický svetelný pruh, ktorý prechádza zo žiarivej tyrkysovomodrej, do jasnej modrej farby. Podobne, ako predná aj rubová strana bankovky je zvýraznená modrým lomeným svetelným pruhom, farba ktorého prechádza z jasnomodrej do žiarivej tyrkysovomodrej farby.

V nepotlačenej strednej časti okraja rubovej strany bankovky je v smere zhora nadol drobným písmom vytlačené meno autora výtvarného návrhu zadnej strany bankovky „J. BUBÁK DEL.“ a názov tlačiarne, ktorá bankovky vytlačila „B A BANKNOTE“.

V pravej časti kupónu je zhora nadol nápis „NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA“ a v ľavej časti v rovnakom smere orientovaný text „V BRATISLAVE, 1. AUGUSTA 1993“ a faksimile podpisov členov Bankovej rady Národnej banky Slovenska Mariána Tkáča a Jána Mathesa. Texty na kupóne sú vytlačené tmavomodrou farbou.

Podpisy členov bankovej rady

Cyril a Metod – patróni Európy, apoštoli Slovanov

Metod, pôvodným menom Michal alebo Manuel sa narodil okolo roku 813–815 v Thesalonike (Soluň) v Grécku, kde bývalo mnoho Slovanov, takže od mladosti ovládal slovenský jazyk. Po získaní právnického vzdelania pôsobil v štátnej službe, neskôr sa stal opäť kňazom, spre-vádzal svojho brata Konštantína na jeho cestách a v roku 863 s ním prišiel na Veľkú Moravu.

Cyril, pôvodným menom Konštantín bol od Metoda asi o dvanásť rokov mladší, pre svoje vysoké vzdelanie bol prezývaný „Filozof“. V roku 863 ho Byzantský cisár Michal III. na žiadosť kniežaťa Rastislava poslal na Veľkú Moravu, kde spolu so svojim bratom Metodom založili učilište na výchovu kňazov. Konštantín už pred svojím príchodom zložil nové písmo pre Slovanov (hlaholiku) a preložil niektoré časti svätého Písma a bohoslužobné

knihy do slovanského jazyka a tento jazyk uviedol aj do liturgie. Tým boli položené základy novej slovanskej kultúry, ktorá sa začínala rozvíjať na našom území a potom prevládla a dodnes jestvuje u časti južných a východných Slovanov.

Konštantín s Metodom dosiahli, že v roku 868 schválil slovanskú liturgiu aj pápež Hadrián II. Chorľavejúci Konštantín vstúpil koncom roka 868 do kláštora, prijal meno Cyril a 14. februára 869 zomrel. Spoločne započaté dielo po jeho smrti rozvíjal Metod sám: stal sa arcibiskupom a bol na čele veľkomoravskej cirkevnej provincie. Až do svojej smrti obhajoval oprávnenosť slovanskej liturgie v čom ho v roku 880 podporil aj pápež Ján VIII. Po Metodovej smrti 6. apríla 885 však bola na Veľkej Morave slovanská liturgia zakázaná, no žiaci Cyrila a Metoda ju rozšírili k južným a od nich k východným Slovanom, kde jestvuje dodnes.

Ako sa chrániť pred falzifikátmi?

Nové slovenské päťdesiatkorunové bankovky majú širokú škálu ochranných prvkov, ktorých úlohou je chrániť bankovky pred falšovaním a obyvateľov pred prijímaním falzifikátov. Cieľom, prečo Národná banka Slovenska upozorňuje na jednotlivé ochranné prvky je dosiahnuť, aby napodobeniny a falzifikáty bankoviek bol schopný rozoznať i laik a vyvaroval sa tak možných škôd spôsobených rôznymi podvodníkmi a nepoctivcami. Aby však bolo možné ochranné prvky rozlíšiť, je potrebné poznať a vedieť na čo sa treba pri prijímaní bankoviek zamerať.

Papier:

Jedným z charakteristických znakov umožňujúcich rozlíšenie pravej bankovky od falošnej je bankovkový papier. Na tlač bankoviek sa používa špeciálny papier. Nové bankovky sú tlačené na prirodne sfarbenom bankovkovom papieri. V ľavej časti bankovky je lokalizovaná viacstupňová vodotlač (priesvitka). V papierovej hmote je zapustený 0,9 mm široký ochranný polyesterový prúžok, v ktorom je umiestnený opakujúci sa mikrotext „NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA“.

Tlač

Základným rozlišovacím znakom pravosti bankoviek sú použité tlačové techniky. Na tlač nových bankoviek boli

Hĺbkotlačové značky pre nevidiacich

použité nasledovné tlačové techniky: tlač z hĺbky, tlač z plochy a tlač z výšky.

Tlač z hĺbky je charakteristická tým, že vystupuje na povrch papiera a možno ju ľahko nahmatať a rozoznať. Na novej päťdesiatkorunovej bankovke je použitá na lícnej strane. Technikou tlače z hĺbky, boli na lícnej strane spracované portréty osobností, všetky texty, veľké hodnotové číslo a hmatové značky pre nevidiacich, ktoré sú v podobe dvoch bodov o priemere 1,5 mm umiestnených nad sebou vo vzdialenosti 2 mm od seba v pravej dolnej časti kupónu bankovky. Tlač z hĺbky je pod prstami cítiť ako výrazné zdrsenie alebo kompaktnjšiu, plasticky vystupujúcu časť tlače – najlepšie na textoch prednej strany bankovky.

Tlač z plochy je tlač plošná, ktorá nie je vtlačená do papiera ani zreteľnejšie nevystupuje na jeho povrch. Touto technikou je vytlačená obrazová i textová časť rubovej strany bankovky i farebný svetelný pruh a podlače v pozadí na lícnej strane.

Tlač z výšky je opakom hĺbkotlače. Sú ňou vytlačené poradové čísla bankoviek. Pre túto tlačovú techniku je charakteristické vytlačenie farby k obvodu písmen a číslíc a je použitá pri tlači zvislých aj vodorovných poradových číslíc na lícnej strane bankovky.

Vodoznak (priesvitka):

Súčasťou ochrany bankovky je tiež vodotlač (priesvitka), ktorá vzniká už pri výrobe papiera. Je viditeľná pri po-

hľade proti svetlu. Na nových bankovkách je použitá tzv. lokalizovaná stupňovitá priesvitka čo znamená, že nie je rozložená po celej ploche bankovkového papiera, ale je umiestnená len na určitom, konkrétnom mieste. Priesvitka je vytvorená kombináciou pozitívnej (viditeľnej ako tmavšie plošky) a negatívnej (svetlejšie plošky) vodotlače s rôznymi stupňami odtieňov medzi najtmavšími a najsvetlejšími časťami.

Ochranný polyesterový prúžok:

Je zapracovaný do hmoty papiera už pri jeho výrobe. V podstate je to polyesterový prúžok, ktorý je do papiera zapustený po celej šírke bankovky kolmo k dlhšej strane. Je umiestnený vľavo od polovice bankovky a je široký 0,9 mm. Po celej šírke obsahuje opakujúci sa mikrotexť „NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA“.

Ochranný polyesterový prúžok s mikrotextom je zapustený v bankovkovom papieri

Skrytý obrazec:

Je ochranným prvkom založeným na optickom efekte vyvolanom špecifickým usporiadaním plastických liniek hĺbkotlače, na ktoré dopadá svetlo. Tejto technológii tlače sa hovorí taktiež „sklopný efekt“, pretože skrytý obraz sa stane viditeľným vtedy, keď bankovku sklopíme vo výške

Skrytý obrazec je viditeľný len v určitom pohľade proti svetlu vo výške očí

očí do vodorovnej polohy oproti zdroju svetla. Na novej bankovke je umiestnený za malým hodnotovým číslom „50“, za ktorým je v rovnakom smere umiestnený skrytý obrazec, ktorý pri určitom uhle pohľadu vytvára tmavú alebo svetlú skratku názvu meny Slovenskej republiky „Sk“.

Sútláčová značka:

Nazývaná mnohokrát tiež priehľadový prvok je jedným z ochranných prvkov vyplývajúcich z technológii tlače z plochy. Sútláčová značka vzniká tak, že obidve strany bankovky sa tlačia tlačou z plochy súčasne, čím je zaručená presná sútláč obidvoch strán bankovky. Z jednej strany bankovky je viditeľná jedna časť a z druhej strany druhá časť obrazca. Jednotlivé linky obrazca na seba presne nadväzujú a celý obrazec vidieť len v priehľade proti zdroju svetla. Na nových bankovkách je ochranná sútláčová značka umiestnená v pravom hornom rohu tlačového obrazca pri pohľade na bankovku z lícnej strany. V priehľade proti svetlu vytvára biele písmeno „S“ v modrom poli. Pri pohľade z rubovej strany bankovky je ochranná sútláčová značka stranovo obrátená.

Mikrotexť:

Nová bankovka má na lícnej i rubovej strane umiestnených niekoľko drobným písmom vytlačených textov, ktoré okrem informačného charakteru spĺňajú predovšetkým ochrannú funkciu. Na lícnej strane je mikrotexťom v ochrannom polyesterovom prúžku vytlačený opakujúci sa text „NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA“. Viacnásobne sa opakujúci mikrotexť „50 SK“ tlačený technikou tlače z hĺbky sa nachádza i v mikrotexťovom riadku pod hodnotovým označením nominálnej hodnoty bankovky „PÄTDESIAT SLOVENSÝCH KORÚN“ na líci bankovky. V kupónovej časti rubovej strany je technikou tlače z plochy vytlačený negatívny, opakujúci sa mikrotexť „50 NBS“ a vo veľkom hodnotovom čísle pozitívny mikrotexť „:NBS:“.

Ochranná striebristolesklá metalická plocha:

Zabraňuje prevodu charakteristického metalického lesku pri použití fotokopirovacích zariadení. Je umiestnená ako obdĺžniková plocha v ľavom hornom rohu tlačového obrazca a pokrýva prevažnú časť hodnotového čísla. Obdobná menšia plocha sa nachádza tiež v dolnej časti bankovky. Obidve plochy sú spojené tenkými zvislými metalickými linkami.

Ochranná líniová štruktúra:

Je ochranným prvkom, ktorý spôsobuje, že na kópii vznikne namiesto pôvodného vzhľadu bankovky prázdny priestor alebo svetlý tieň, ktorý je už na pohľad odlišný od originálu umiestneného na hornej a dolnej potlačenej časti kupónu. Ochranná líniová štruktúra je tlačená technikou tlače z plochy a plynule prechádza zo svetlej šedomodrej do šedomodrej farby. Pri pokuse o kopírovanie sa spravidla na príslušnej časti bankovky vytvorí nepravidelný štruktúrny efekt, odlišný od originálu – napríklad výrazné dlaždice.

Súťažová značka (z lícnej strany bankovky)

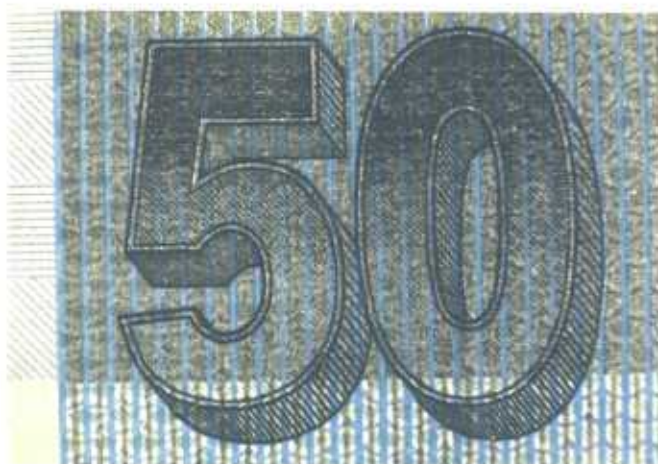
Súťažová značka (z rubovej strany bankovky)

Súťažová značka (v priehľade proti svetlu vytvára písmeno „S“)

Mikrotexty

Ochranná striebrišlesklá metalická plocha

Ochranná líniová štruktúra

Postihy za falšovanie bankoviek:

Aj keď na nových slovenských bankovkách nie je vytačené trestné pohrozenie, je potrebné upozorniť na skutočnosť, že reprodukovanie bankoviek, mincí, šekov, cenných papierov a platobných kariet a vyrábanie predmetov, ktoré ich úpravou napodobňujú môžu spôsobiť nielen mnoho nepríjemností, ale podľa zákona je falšovanie a pozmeňovanie peňazí trestné. Pri zistení falzifikátu je potrebné upozorniť na falošné peniaze, ako aj ich rozširovanie oddelenie polície. V prípade podozrenia, či nejde o pozmenené alebo falšované peniaze je možné o kvalifikovaný posudok požiadať skúšobňu platidiel Národnej banky Slovenska.

Kde sa tlačia nové bankovky?

British American Bank Note – skrátene B A Banknote je kanadská spoločnosť zabezpečujúca tlač cenných papierov. Bola založená v kanadskej Ottawe v roku 1866. V tom čase bola Kanada britskou kolóniou nazývanou Britské severoamerické teritórium. Názov Kanada sa začal používať až od roku 1870. Na udržanie tradičnej povesti tlačiarne cenných papierov si B A Banknote ponechala pôvodný názov, pod ktorým je známa až dodnes.

Spočiatku tlačila bankovky pre rôzne kanadské inštitúcie, oprávnené vydávať bankovky, napríklad Bank of Nova Scotia, Bank of Montreal a ďalšie. Motívmi na bankovkách boli portréty členov kráľovskej rodiny, uznávaná a obdivovaná bola najmä práca rytcov. Táto skutočnosť sa odráža v nesmierne vysokých cenách, ktoré si dodnes obchodníci s bankovkami na celom svete účtujú za bankovky vydané touto spoločnosťou. B A Banknote tlačí bankovky pre kanadskú centrálnu banku od roku 1935, keď vznikla samostatná emisná banka Bank of Canada dodnes.

Až do roku 1986 mali na svetovej scéne tlačiarne bankoviek dominantné postavenie dve britské spoločnosti: Thomas De La Rue a Bradbury & Wilkinson. V tom istom roku tlačiareň De La Rue kúpila spoločnosť Bradbury & Wilkinson a dve spoločnosti splynuli do jednej, čím zaujala takmer monopolné postavenie na svetovom trhu. To bolo príčinou prečo sa spoločnosť B A Banknote rozhodla ponúkať tlačenie bankoviek na medzinárodnom trhu, pričom jej zostala pôvodná klientela na domácom kanadskom trhu a v Severnej Amerike. Spoločnosť získala mnoho zákaziek na tlačenie bankoviek pre mnohé centrálné banky a v súčasnosti zabezpečuje výrobu cenných a vládnych objednávok pre takmer štyri desiatky krajín vo všetkých svetadieloch. Okrem toho zabezpečuje i tlač známok, pasov, obligácií a ostatných cenných papierov.

Sídlo spoločnosti je dnes v hlavnom meste Kanady – Ottawe. Firma má prevádzky v Montreale, Calgary, Winnipegu a Vancouveri. V Anglicku má pobočku pre medzinárodný predaj. B A Banknote je druhou najväčšou súkromnou tlačiarňou cenných papierov na svete. Spoločnosť je časťou skupiny Quebecov printing, ktorá je najväčšou kanadskou tlačiarenskou a vydavateľskou organizáciou a druhou najväčšou v Severnej Amerike. Zamestnáva viac ako 10 000 pracovníkov a jej ročné príjmy preyšujú 1,7 mld dolárov. Pýchou spoločnosti je oddelenie designu, ktoré uskutočňuje všetky výtvarné, designérske a rytecké práce. Zaujímavosťou je tiež skutočnosť, že

spoločnosť vyrobila aj bankovky s mimoriadne vysokými nominálnymi hodnotami, ako je napríklad 10 000 dolárová bankovka (10 000 ringgit) pre brunejskú banku, ktorá je v súčasnosti zrejme bankovkou s najvyššou hodnotou na svete – v prepočte jej nominálna hodnota predstavuje viac ako 6 000 USD, alebo 10 000 escudo pre portugalskú centrálnu banku.

Spoločnosť pracuje so špičkovou polygrafickou technikou. Len nedávno investovala 14 miliónov dolárov do najmodernejších tlačiarenských technológií. Pre zabezpečenie vysokej kvality bankoviek, nakupuje bankovkový papier od najznámejších svetových výrobcov (v prípade slovenských bankoviek je to špičková britská papieriň „Portals“) a na všetkých pracoviskách má zavedený dokonalý bezpečnostný systém.

Kto je autorom výtvarného návrhu? Jozef BUBÁK

GENÉZA – V počiatočných štádiách rozvoja talentu v akejkoľvek oblasti tvorivej činnosti je mimoriadne dôležitý vplyv vzoru, príklad usmerňujúcej osobnosti. V tomto zmysle mal akademický maliar Jozef Bubák (23. 4. 1950, Komárno) životné šťastie. Akademický maliar František Chrástek (1925) starostlivo a systematicky zaplňoval Tabulu Rassu Bubákovho umeleckého charakteru záznamami z poznatkov

výtvarnej estetiky, života, prírody, zakomponoval genetický kód nekompromisnej umeleckej morálky, pracovitosti, svedomitosti. Chrástekov utriedený systém výtvarných, technicko-remeselných poznatkov a zákonitostí, stabilizovaná hierarchia umeleckých a ľudských hodnôt, postavili Bubákovu tvorivú energiu na pevný základ. Na ňom potom umiestnili profesionálnu nadstavbu pedagógovia bratislavskej VŠVU (1969–1975) prof. D. Milly, P. Matejka a v záverečnom období štúdia doc. F. Gajdoš. Schopnosť produktívne vnímať systematickú a metodickú výtvarnú prípravu, vyústila u Bubáka do sformovania zrelého umeleckého naturelu. Vymedzuje ho schopnosť precízne analyzovať povrch i vnútro, vonkajšie i vnútorné súvislosti zobrazovaného, vytvárať racionálne štruktúry, naplňovať ich psychologickým, ale i sociálnym obsahom vo všeobecných i konkrétnych súvislostiach, citlivo poetizovať a cieľavedome syntetizovať premyslené a precitované.

METÓDA – Napriek dôkladnému školeniu i nepochybným a overeným možnostiam v klasických disciplínach je ťažisko Bu-

bákovej výtvarnej aktivity uložené v oblasti kresby. V bezprostrednom kontakte s neobvyklým množstvom modelov si sústavne overuje možnosti kresliarskeho vyjadrovacieho potenciálu. Postupne dospieva do štádia, v ktorom sa presvedča o nosnosti nadobudnutej koncepcie kresbenej kompozície nielen v komorne ladených prácach, ale aj v monumentálnych projektoch. Základnou námetovou orientáciou Bubákovej výtvarnej činnosti, a platí to pre naozaj každé odvetvie, v ktorom pôsobí, je človek – stred jeho filozoficko-estetického modelu sveta, človek ako psychologický komplex v jednote individuálne jedinečného i všeľudsky nadčasovo objektívneho. Poznatky analýzy psychologických charakteristik modelu, s ktorým pracuje, zhodnocuje vo svojom filozoficko-estetickom systéme.

OSOBNOSŤ – Jozef Bubák nie je človekom moderným vo všetkej trpkéj príznačnosti tohto označenia v súčasnom svete stále výraznejšie poznačenom znakmi bezduchej módnosti spotrebnosti. V kontexte svojej vyhranenej svetonázorovej orientácie, fundamenteľnej ľudskej i umeleckej morálky, hľadá svoju ľudskú i spoločenskú integritu v základných hodnotách ľudských i spoločenských vzťahov. Jeho osobný emotívny kód má mimoriadne rozpätie, rozsiahlu škálu vnímavosti a citlivosti. Citový a intelektuálny svet nadobudnutého poznania prezentuje s estetickou zdržanlivosťou, za ktorou však možno tušiť neuhasiňajúcu energiu a výrazný, živý temperament. Napriek osobným osudovým obmedzeniam, z tvorivej potreby neváha rozvinúť svoj umelecký talent v ďalších oblastiach umeleckej činnosti, uvoľníť časť tvorivej energie do aktivity, ktorá zaplní popri výtvarnej práci ostatné roky Bubákovho umeleckého života.

SYNTÉZA – Oblasť umeleckých syntéz dlhodobo iritovala Bubákove tvorivé schopnosti. Umelecko-syntetizujúce tendencie parciálne uplatňuje v monumentálnych realizáciách, v hľadaní organických syntetických vzťahov výtvarného diela a architektúry (13 monumentálnych diel realizovaných v rôznych materiáloch na Slovensku). Najvýznamnejšou maliarskou kompozíciou (18,4×3,1 m) je „Symfónia o človeku“ v Dome umenia v Piešťanoch. Zahŕňa 9-ročnú koncentrovanú prácu s 35 osobitými modelmi, z ktorých mnohí sú výrazní predstavitelia umeleckého života na Slovensku. Množstvo (asi 250) prelinajúcich sa ľudských tiel vytvára rôzne emotívne štruktúry a spolu s farebnou a lineárnou konštruovanou kompozíciou tmočí Bubákovu odpoveď na otázku zmyslu a podstaty ľudského života. Táto tendencia však vrcholí v celkom odlišnej oblasti. Posledných desať rokov svojho života Bubák koncentruje svoju energiu a všetky vedomosti na naplnenie snahy vyjadriť svoj životný pocit, bohatú ľudskú skúsenosť, overenú blízkymi kontaktmi s ľudským individuálnym vnútom, v spojení hudby, výtvarného umenia a pohybu ľudských tiel. V spojení viacerých umeleckých disciplín, v zmysle umocnenia obsahového a emotívneho účinku a tým dosiahnutia silnejšej umeleckej výpovede v priestore (priestorové vernisáže, realizácia predstavení v SND a päť rokov pôsobenia v Janáčkovom divadle v Brne ako dramaturg, scenárista, režisér a autor scény a kostýmov) a na ploche (video projekty), vidí Bubák plné využitie svojich umeleckých a ľudských možností. Jedným z projektov, ktorého je Bubák autorom je medzinárodný umelecký projekt FÉNIX 2000, výtvarno-hudobno-pohybová syntéza v priestore. Je príspevkom ku koncu tisícročia a dokazuje schopnosť a uvedomelú potrebu komunikácie Slovenska s ostatnými kultúrami. Projekt potvrdzuje schopnosť slovenského umenia vniesť svoju mierou pozitívne hodnoty do kultúry Zeme. V spolupráci s inými výraznými osobnosťami, na báze spoločného pracovného cieľa a sympatií, vidí Bubák zmysel a vrchol svojej ľudskej a umeleckej existencie.

Ján Staroň
Foto: Vladimír Hák

Kto uskutočnil rytecký prepis výtvarného návrhu? Ron Beckers

Ron Beckers sa narodil v Londýne v roku 1937 a absolvoval Twickenham Modern School a Wimbledon School of Art, kde študoval figurálnu kresbu a maľbu.

V roku 1952 nastúpil vo vynikajúcej tlačiarňi cenných papierov Bradbury Wilkinson, kde získal skúsenosti ako rytec. Renomovaný a rešpektovaný portrétny rytec Ron Beckers vytvoril rytiny hláv štátov z celého sveta, ktoré boli vytlačené na miliardách bankoviek. K jeho najlepším prácam patria portréty anglickej kráľovnej Alžbety II., sultánov Ománu a Brunei, kráľov Jordánska, Svazijska a Lesotha a prezidentov Kene a Ghany.

Od roku 1984 pracuje pre kanadskú firmu B A Banknote, kde pokračuje v rytí portrétov pre tlač bankoviek. Jeho záľubou je tiež portrétna maľba a kresba. Je 33 rokov ženatý a má tri dcéry. Je náruživým hráčom golfu.

Iný uhol pohľadu na ochrannú striebrištoklú metalickú plochu.

Pripravili:
Ing. Vladimír Bušša a Ing. Štefan Fröhlich,
Národná banka Slovenska

Praveká Venuša na minci

Slovenskej republiky

Prof. PhDr. Jozef Vladár, DrSc., Archeologický ústav SAV Nitra

K neodmysliteľným atribútom slovenskej štátnosti nepochybne patrí i dedičstvo dávnej minulosti Slovenska, najmä kultúrny odkaz našich slovien-ských predkov, ktorí začali písať pohnutú kapitolu svojich národných dejín už v období Veľkej Moravy.

V súvislosti so vznikom samostatnej meny – slovenskej koruny – začalo sa v širokej verejnosti neraz hovoriť aj o obsahu, či symbolike výtvarných motívov na nových slovenských plati-dlách. Na troch minciach – 2, 5 a 10 Sk – sú zobrazené významné archeo-logické pamiatky z dávnoveku Slo-venska. Svedčí to nielen o tom, že sa programovo hlásime k dedičstvu dáv-ných pokolení, ktoré svojou mnohos-trannou aktivitou tvorili základy budú-cich vzostupov nášho územia, nachá-dzajúceho sa na križovatke kultúrnych prúdov a snažení európskeho ľudstva, ale neklamne to demonštruje aj vrelý

vzťah našej súčasnosti k svojim dáv-ným dejinám.

Takýmto charakteristickým symbo-lom svojej epochy bola aj **Veľká Mat-ka – Magna Mater z Nitrianskeho Hrádku** (dnes časť Šurian, okr. Nové Zámky), ktorá je zobrazená na **dvoj-korunovej** slovenskej minci. Pravda, nielen táto európsky známa Venuša, ale aj iné Venuše z územia Slovenska sú ľudským posolstvom budúcim ge-neráciám. Veď Venuše, samostatné prenosné plastiky, mali svoje nezas-tupiteľné poslanie práve v kultových obradoch dávnych pokolení. Repre-zentujú teda jednu z najstarších výt-varných tradícií od samého úsvitu umeleckých prejavov ľudského rodu.

Na bankovkách Slovenskej republi-ky sa objavia i portréty významných historických osobností z počiatkov našich národných dejín (knieža Pribi-

na, vierozvestovia Cyril a Metod) a na minciach i reprezentatívne pamiatky z dávnoveku Slovenska. A práve v to-mto kultúrnom kontexte treba zvýrazniť skutočnosť, že sa ani v európskych krajinách, so slávnou a dávnou histó-riou, často nestáva, aby sa kľúčové historické udalosti a osobnosti zobra-zovali na minciach. Už aj tento fakt pregnantne svedčí o tom, že náš ná-rod žije na území s veľkou a starou kultúrnou tradíciou. To, prirodzene, napĺňa i hrdosťou. Napokon, je to i pre historickú vedu česť, že sa takto pôsobivo prihovára dávna minulosť súčasnosti. Magna Mater z Nitrian-skeho Hrádku má takmer šesťtisíc-ročnú históriu, a reprezentuje i v rá-mci panteonu súvekých Venuší význam-ný objav slovenskej archeológie.

Niektoré významné archeologické pamiatky sa neraz zachraňujú neča-kane a pri ich náhodnom objave nie sú prítomní ani odborníci, ktorí by mohli zdokumentovať všetky dôležité strán-ky ich nálezovej situácie. Takto sa obyčajne vytvára priestor pre rôzne mýty a často dochádza i k zámerným dezinformáciám. Hrádockú Venušu, ako ju dôverne nazvali neskôr báda-telia i publicisti, objavili počas veľké-ho systematického archeologického výskumu na opevnenom sídlisku z mladšej doby kamennej v Nitrianskom Hrádku. Dôstojne sa v roku 1950 pri-radila k najvýznamnejším plastikám európskeho praveku. Takéto je teda skutočné historické pozadie „Hrá-dockej Venuše“ (1. tretina 4. tisícročia pred. Kr.), ktorá je vysoká 27 cm a predstavuje na tróne sediacu bohyňu. Veľká Matka s rukami v adoračnom geste mala zabezpečovať rozplodzovanie ľudí, zvierat i rastlín, súvisela teda s agrárnymi kultmi. Podobnú funkciu v kulte plnili aj iné súveké Ve-nuše európskeho praveku už od po-čiatkov tzv. neolitickej – agrárnej – revolúcie. Bola to vlastne najväčšia revolúcia v dávnoveku európskeho ľudstva, pretože znamenala prechod

Magna Mater – Veľká Matka z Nitrianskeho Hrádku (okr. Nové Zámky). Mladšia doba kamenná (okoľo 3600 rokov pred Kr.). Výška 27 cm.

Magna Mater – Veľká Matka; pohľad zo zadu.

od neproduktívneho k produktívnemu spôsobu hospodárstva.

Umenie najstarších roľníkov na území Slovenska z obdobia mladšej doby kamennej (5000–1900 rokov pred Kr.) je po obsahovej stránke nesporne oveľa zložitejšie ako umenie predchádzajúcej epochy staršej doby kamennej – paleolitu. Umenie paleolitu reprezentuje na Slovensku najvynikajúcejšia svetoznáma – a u nás aj najznámejšia – Moravianska Venuša, ktorej vek na základe rádiokarbonového datovania možno relatívne presne stanoviť: 22 800 rokov. Azda aj preto doteraz sa mnohí nazdávajú, že na dvojkorunovej slovenskej minci je zobrazená Moravianska Venuša. Niektorí si ju však zamieňajú so slávnou paleolitickou Venušou z Dolných Věstoníc na južnej Morave. Dozrel teda čas, aby sa i prostredníctvom bankoviek a mincí dostávali do nášho povedomia správne historické údaje a stali sa vlastníctvom všetkých občanov a nielen odborných kruhov.

V súvislosti s pravekými antropomorfnými plastikami treba ešte konštatovať, že nie sú apotézou ľudskej krásy ako veľké monumentálne mramorové plastiky gréckeho a rímskeho umenia. Praveké Venuše sú malé, často iba miniatúrne umelecké skvosty zhotovené z mamutoviny, kostí, hlíny, mäkkých druhov kameňa či inej

zvláštnej masy. Zobrazujú ženu matku, akcentujú tajomstvo zrodenia, sú symbolom plodnosti a života. Súčasne sú však aj svedectvom angažovaného, citového vzťahu k životu.

K najstarším plastikám európskeho praveku patrí Venuša z Moravian nad Váhom. Je skvostom paleolitického umenia, predstavuje v kontexte s inými pamiatkami most medzi východoeurópskym a západoeurópskym kultúrnym svetom. Je súčasne aj názorným príkladom integrovania kultúrnych podnetov z iných európskych oblastí do vlastnej výtvarnej tradície. Veď uzavretosť, neschopnosť prijímať cudzie progresívne civilizačné podnety vždy koniec-koncov vyústila v degeneráciu vlastnej kultúry. Svedectvo o tom prináša celý historický vývoj od najdávnejších čias.

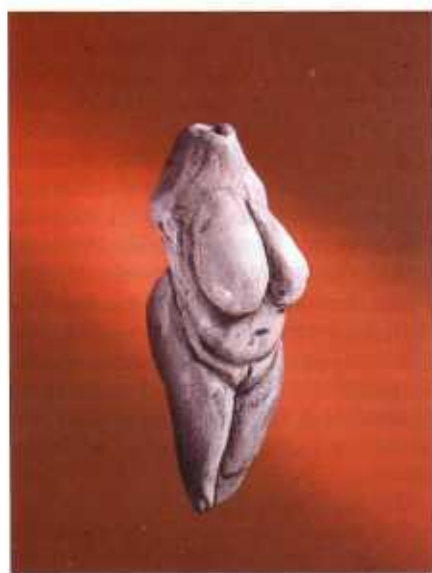
Venuša z Nových Vozokán sa svojim nezvyklým stvárnením podstatne líši od ostatných Venuší európskej oblasti. Výtvarné zmocnenie sa idey, ktorú tlmočí – žena vzývajúca a prosiaci božstvá o hojnosť úrody, takej nevyhnutnej pre zachovanie rodov – svedčí už o značnej vyvinutosti predstáv o svete, o prírode.

Centrálny význam medzi súvekými neolitickými plastikami zo Slovenska má Magna Mater z Nitrianskeho Hrádku, predstavujúca bohyňu blaha, úro-

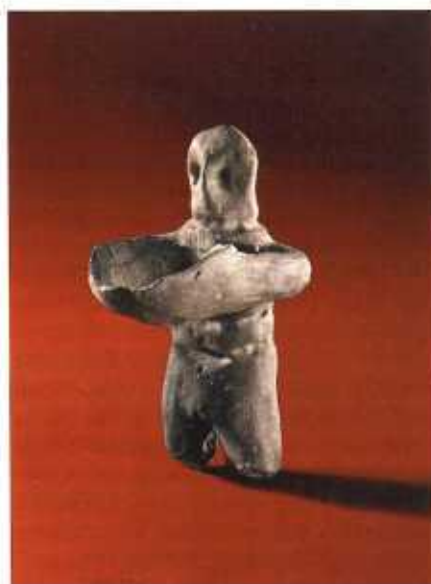
dy, dárkyňu života. Na začiatku výtvarného úsilia – v paleolite – išlo iba o zámerné spodobovanie fyzických aspektov (Venuša z Moravian nad Váhom). Tieto tradície sa s odstupom tisícročí znova – v iných metamorfózach prejavili v mladšej dobe kamennej – v neolite. Až neskôr sa začínajú prejavovať snahy o abstraktnejšie stváranie ženských plastík. A napokon sa začínajú objavovať aj maximálne abstraktne modelované plastiky, vyznačujúce sa – i z dnešného hľadiska – vrcholne moderným poňatím, strohosťou stvárania základných atribútov ženského tela a pôsobivou štylizáciou telesných znakov (Krásno). Ide tu už o úspešné pokusy o vrcholne dokonalý estetický účinok výtvarného stvárania prastarej témy výtvarného umenia – ženy ako večne živeho symbolu života a znovuzrodenia.

Upozornil som, pravdaže, iba na niektoré európsky významné Venuše z praveku Slovenska. Patrí k nim i **Magna Mater z Nitrianskeho Hrádku**, ktorá sa bude prihovárať súčasníkom i budúcim generáciám zo slovenských mincí. Ak sme sa už pred tisícročiami stali integrálnou súčasťou dejín európskeho ľudstva, nebolo možné nevybrať na súčasnú mincu práve tento skvost nášho pravekého umenia.

Foto: Jozef Krátky, Nitra

Venuša z Moravian nad Váhom (okr. Trnava) – najkrajší paleolitický výtvarný prejav z územia Slovenska. (okolo 22 800 rokov). Výška 7,5 cm.

Venuša s nádobkou z Nových Vozokán (okr. Nitra). Mladšia doba kamenná (okolo 4000–3800 rokov pred Kr.). Výška 8,7 cm.

Venuša z Krásna (okr. Topoľčany). Mladšia doba kamenná (okolo 2800 rokov pred Kr.). Výška 13,6 cm.

Vychovávame odborníkov pre poisťovníctvo

Doc. Ing. Viktória Čejková, CSc., Ekonomická univerzita Bratislava

Účelom môjho príspevku je zhodnotiť a uviesť stav výučby predmetov z poisťovnej vedy, z problematiky poistenia a poisťovníctva. Ide predovšetkým o realizáciu predstavy, že príprava študentov na NHF EU v Bratislave by mala byť previazanejšia s potrebami hospodárskej praxe v poisťovníctve. Dôraz kladieme na potreby formujúceho sa poisťovného trhu v našej ekonomike a tiež na otázky a problémy rozvoja poisťovnej teórie.

Úroveň čs. bankových finančných a poisťovacích služieb patrila v minulosti prinajmenšom k európskej špičke. Posledných 40 rokov sa však v bývalom Česko-Slovensku komplexnému vzdelávaniu odborníkov pre bankové a poisťovacie služby nevenovali ani stredné ani vysoké školy, ani univerzity, ani iné inštitúcie. Navyše v tejto oblasti okrem kvalifikovaných poisťovacích odborníkov, chýba aj moderná výpočtová technika, doživa informačný, účtovný a piatobný systém založený na celkom iných predpokladoch.

Dlhoročné podceňovanie peňažných a menových vzťahov a služieb, financií, funkcií a úloh bánk a poisťovní, ale aj odtrhnutosť od vývoja bankovníctva a poisťovníctva vo svete zanechali nedozierne dôsledky a problémy... Dynamický rozvoj finančných služieb a sektorov vo svete prebieha pritom takým tempom, že náš súčasný bankový a poisťovací sektor a tiež ekonomické školstvo, z hľadiska rozvinutosti, počtu pracovníkov ako aj rozsahu a kvality služieb a technického vybavenia – nedosahuje ani úroveň, ktorá je bežná v rozvojových krajinách.

Z množstva opatrení, ktoré boli navrhované ihneď po udalostiach 17. XI. 1989, ako sú demonopolizácia bánk, sporiteľní, nové zákony o bankách a poisťovníctve, vstup zahraničného kapitálu, potreba podstatne rozšíriť možnosti bezhotovostného platenia (vrátane poisťovného) – z ktorých niektoré sa už realizovali, je potrebné predovšetkým urýchlene rekvifikovať a

neustále **školiť personál bánk, poisťovní a sporiteľní.**

Komplexnému vzdelávaniu a príprave odborníkov, manažérov pre poisťovaciu sústavu (poisťovníctvo) sa doteraz nevenovala patričná pozornosť. Bol to len nepatrný zlomok študentov, napríklad na bývalej VŠE v Prahe a v Bratislave, ktorí absolvovali prednášky, cvičenia a semináre s problematikou poistenia. Títo študenti získali o poistení a poisťovníctve len čiastkové vedomosti. Väčšinu z nich toto štúdium nemotivovalo k tomu, aby sa problémom a otázkam poistenia a poisťovníctva venovali ďalej alebo aby si tieto oblasti zvolili za svoju profesiu.

V súlade so skúsenosťami vyspelých európskych štátov, by sa mali stredné odborné školy a univerzity starať o komplexnú prípravu poisťovních ekonómov, poisťovních matematikov a právnikov. Popritom by mal existovať aj špeciálny Poisťovací inštitút, ktorý by doškoloval v špeciálnom alebo rekvifikačnom štúdiu pracovníkov poisťovacej sústavy. Veľkú pozornosť treba venovať v súčasnosti týmto špecializačným aj rekvifikačným – krátkodobým či dlhodobým kurzom, seminárom, školeniam a prípadne iným aktivitám, určeným pre pracovníkov, resp. budúcich pracovníkov poisťovní.

V súčasnosti na EU (predtým na VŠE) v Bratislave iba študenti 3. ročníka NHF (cca 350 študentov) povinne absolvujú predmet Poistné operácie, ktorý ich orientuje v základných problémoch poistenia, poisťovníctva a poisťovních operácií. Rozsah týchto aktivít je 30 hodín prednášok a 30 hodín cvičení za semester. Vedeniu EU bolo už niekoľkokrát navrhnuté, aby výučbu základného predmetu POISTENIE absolvoval každý študent Ekonomickú univerzity v rámci povinných predmetov 2. ročníka štúdia v rozsahu 2/2 zs v jednom semestri, t. j. 30 hodín prednášok a 30 hodín cvičení v nadväznosti na predmet „Financie a mena“. Problematika poisťovníctva by sa

takto dostala do povedomia a prípadne i záujmu oveľa širšieho okruhu absolventov EU asi 1450 dennej formy štúdia, ako i v štúdiu popri zamestnaní (ŠPZ). Vedenie EU síce o tomto návrhu uvažovalo, ale zatiaľ ešte nerozhodlo v prospech nášho návrhu výučby tohto základného predmetu o poistení a poisťovaní.

Treba poznamenať, že o problematike poisťovníctva a o problémoch poistenia sa diskutuje so študentami aj na špeciálnych seminároch a v rámci diplomových seminárov.

Na týchto aktivitách sa dopĺňajú hlavne najnovšie poznatky a údaje, ktoré nie sú zachytené v skriptách, ani v iných študijných pomôckach pre prípravu študentov na skúšky. Na NHF EU ročne pripravujeme a obhajujeme asi 10-15 diplomových prác s poisťovacou problematikou. Študenti tieto diplomové práce obhajujú v rámci štátnej záverečnej skúšky.

V školskom roku 1992/93 študuje v rámci ŠPZ na študijnom odbore Financie v 4. ročníku štúdia na NHF EU 17 študentov – **pracovníkov poisťovní z celej SR**, špecializáciu poisťovníctvo. Týmto študentom sa prvýkrát na NHF EU prednášal v LS šk. roku 1992/93 predmet Poistná matematika v rozsahu 16 hodín, pričom výučba predmetu bude pokračovať v ZS budúceho školského roka, t. j. v šk. roku 1993/94 vo výmere 8 hodín. Predmet končí skúškou v 9. semestri štúdia. Tento druh štúdia popri zamestnaní sa realizuje netradičnou formou – formou týždenných sústreďení 2x v každom semestri a výkonným samoštúdiom študentov a tiež doplnkovými konzultáciami s jednotlivými učiteľmi tohto štúdia.

Po absolvovaní povinného predmetu Poistné operácie – v 3. ročníku štúdia sa môže každý študent rozhodnúť, ktorému bloku voliteľných predmetov bude venovať svoju pozornosť, čím sa vlastne sám môže profilovať a špecializovať. Voliteľné predmety z **poisťovnej problematiky** sú tieto:

- Poistný trh a ekonomika poisťovníctva,
- Účtovníctvo v bankovníctve a poisťovníctve,
- Účtovníctvo v peňažníctve,
- Poistenie zahraničných rizík,
- Komerčné poisťovníctvo,
- Poistné právo.

Ďalšie špecializačné predmety pripravujeme, sú to napríklad **Informatika v poisťovníctve, Marketing v poisťovníctve, Poistenie sociálnych rizík**. V závere štúdia študent poisťovacieho voliteľného bloku štúdia pracuje na diplomovej práci z problematiky poisťovania alebo poistenia, ktorú v rámci štátnej záverečnej skúšky obhajuje.

Niektoré predmety voliteľného bloku poisťovníctva alebo i základný predmet Poistenie prednášame podľa záujmu študentov i na iných fakultách EU, napr. na Fakulte podnikového manažmentu, na Fakulte hospodárskej informatiky i na Obchodnej fakulte.

Účelom a cieľom takto koncipovaného štúdia je pripraviť pre poisťovníctvo špecializovaných odborníkov, ktorí by boli schopní zvládnuť zvyšujúce sa nároky na pracovníkov poisťovní a zaistovní v SR v nových trhových podmienkach našej ekonomiky.

Vzdelávacie aktivity členov Katedry peňažníctva, oddelenia Poistenia sa však neobmedzujú len na výučbu v rámci EU v Bratislave. Učitelia sa podieľali aj na príprave projektu republikového „**Rekvalifikačného programu pre oblasť poisťovníctva**“ tiež aj výučbou a prípravou učebných textov pre jednotlivé predmety tohto rekvalifikačného kurzu. Uvedený rekvalifikačný kurz sa realizoval už 2x v Bratislave v r. 1991 a 1992 a raz v Košiciach v r. 1993. Spomínaný rekvalifikačný kurz bol určený pre nezamestnaných, ktorí chcú v budúcnosti pracovať v oblasti poistenia.

Ešte niekoľko poznámok k otázke, ako ďalej v poistnej teórii. Udalosti z novembra 1989 výrazne ovplyvnili výučbu na školách všetkých stupňov, nevynímajúc ani ekonomickú univerzitu. Dotkli sa i finančných predmetov a v rámci nich aj predmetov **poistnej vedy**.

Rozsiahle ekonomické zmeny, ktoré sa v našej ekonomike začínajú presadzovať, nevyhnutne prinesú zmeny a kvalitatívne nové riešenia, na ktoré nie sme všetci dostatočne pripravení (ani v teórii ani v hospodárskej praxi). Hospodárska prax si však vynúti vopred rátať s týmito zmenami, preberať

riešenia a skúsenosti z iných vyspelejších ekonomík a tieto premieňať do poistnej teórie a do výučby poistných predmetov.

Vytváranie komplexnej **poistnej teórie** a terminológie na nových princípoch a základoch predpokladá postupný, dlhodobější vývoj a množstvo práce na zdokonaľovaní práce učiteľov, lektorov a študentov našej fakulty EU v Bratislave. V tejto súvislosti by som chcela upozorniť na literatúru, z ktorej možno študovať poistnú problematiku. V roku 1992 vyšiel **Výkladový slovník poisťovníctva** v SPN v Bratislave od autorov – Ing. Chovan a Doc. Čejková. Je to vlastne prvý príspevok do základnej literatúry z poisťovníctva, okrem viacerých skript a praktík vydaných Edičným strediskom Ekonomickej univerzity v Bratislave, vo forme učebných textov a pomôcok pre študentov. Najdôležitejšie z nich sú tieto:

1. Poistná politika, v r. 1991,
2. Poistenie, v r. 1991 a 1992,

3. Poistný trh a ekonomika poisťovníctva, v r. 1992,
4. Poistenie zahraničných rizík, v r. 1993,
5. Účtovníctvo v bankovníctve a poisťovníctve, v r. 1993,
6. Poistné operácie – praktikum – (v tlači – vyjde v závere r. 1993).

Možno tiež uviesť, že o poisťovníctvo prejavujú záujem i na stredných odborných školách, konkrétne na **Obchodných akadémiách**, ktoré v rámci svojich učebných plánov učia i predmet „Poisťovníctvo“. Pre 3. a 4. ročník obchodných akadémií je pripravená **prvá učebnica „Poisťovníctvo“ pre obchodné akadémie**, ktorá sa zaoberá problematikou poistenia, poisťovníctva, ekonomikou poistenia a poisťovacieho podniku. Vyjde v SPN v Bratislave v tomto roku.

Náročné požiadavky a nové úlohy, ktoré budeme plniť vo výučbe poistných predmetov na EU v Bratislave možno realizovať len v spolupráci s praxou.

Využitie sociologických poznatkov v činnosti bankových pracovníkov

Doc. PhDr. František Škvrnda, CSc., Bratislava

Rozvoj nášho bankovníctva v podmienkach prechodu k trhovému hospodárstvu a samostatného štátu vyžaduje, aby sa na poznávaní a riešení jeho problémov aktívne zúčastňovali okrem ekonómov a právnikov aj odborníci z ďalších vedných disciplín. V tejto súvislosti naznačíme možnosti využitia poznatkov vedy, o ktorej sa dnes často hovorí – sociológie – v činnosti bankových pracovníkov.

Na začiatku objasňovania vzťahu bankovníctva a sociológie sa ocitáme v akomsi začarovanom kruhu. Súčasne (ale aj predchádzajúca) sociológia a to nielen na Slovensku, sa totižto explicitne, exaktne, problematikou odbornej činnosti bánk nezaobera. V školskej, ale ani v ďalšej príprave bankových pracovníkov sa sociológia dosiaľ tiež neobjavila. Dalo by sa povedať, že bankovní pracovníci sa o so-

ciológiu asi nebudú zaujímať keď im neponúka nič konkrétne, aplikovateľné. A sociológovia sa do skúmania bankovníctva asi tiež nepohnú, keď nevidia záujem o svoje poznatky, závery a odporúčania. Zdanlivo je všetko v poriadku. Bankovníctvo funguje aj bez sociológie, sociológia ako veda sa rozvíja aj bez bezprostredného poznania bánk.

Neškodí však tento stav obom stranám? Okolo nás sa neraz hovorí o sociálnom trhovom hospodárstve, o rastúcej úlohe a potrebe účinnejšieho pôsobenia bánk v transformačných procesoch, o význame lepšieho poznania klientov bánk, poradenskej činnosti pre klientov, pružného a účinného marketingu, ale aj o nevyhnutnosti zvýšenia úrovne sociálnej kompetencie bankového managementu, o rastúcich nárokoch na vystupovanie

bankových pracovníkov, na ich správanie voči klientom atď. Práve v sociológii nájdeme veľa odpovedí na otázky, čo sa vlastne skrýva za uvedenými problémami a ako by sa na ne mohlo reagovať v bankovej sfére, v činnosti bankových pracovníkov. A spätne, pri poznávaní sociálnych procesov prebiehajúcich v bankovníctve sa objavujú nové podnety pre rozvoj sociologickej vedy, nové možnosti jej praktického uplatnenia.

Sociológia je pomerne mladá veda. Tvorcom pojmu bol veľký francúzsky mysliteľ XIX. storočia, zakladateľ pozitivizmu, Auguste Comte. V roku 1839 vo štvrtom zväzku svojej veľkej encyklopedickej práce o vedách – Kurz pozitivnej filozofie prvýkrát napísal o sociológii ako o novej vede, ktorá by mala poznávať spoločnosť. V tomto pojme spojil latinské slovo *societas* (spoločenstvo, skupina) s gréckym *logos* (slovo, náuka). Do slovenčiny teda sociológiu môžeme voľne preložiť ako vedu o spoločnosti. Od tejto doby sociológia prešla búrlivým rozvojom. Podieľala sa na nastoľovaní, zviditeľňovaní a riešení mnohých spoločenských problémov.

Rast zložitosti spoločenského života a vývoja, mnohé diskusie o poslaní sociológie a jej praktickom využívaní a predovšetkým výsledky, ku ktorým sociológia dospela a poznatky, ktorými disponuje, viedli k stavu, že sociológia má v súčasnom systéme vied pevné, nezastupiteľné miesto. Dnes sa už začína presadzovať, že k solidnému všeobecnému kultúrnemu rozhľadu moderného človeka patrí nielen primeraná znalosť dejín svojho národa a sveta, globálne filozofické a ekonomické myslenie a rad ďalších poznatkov, ale aj myslenie sociologické. V tejto súvislosti sa využívanie sociologických poznatkov čoraz výraznejšie presadzuje aj v činnosti managerov.

V literatúre sa stretávame s rôznymi definíciami sociológie. Pre naše potreby budeme sociológiu chápať ako vedu o spoločnosti, jej živote a vývoji s dôrazom na problémy sociálnej integrácie, ktorá súvisí so skutočnosťou, že podmienkou reprodukcie modernej spoločnosti sú neustále zmeny a inovačné procesy. Ku kardinálnej otázke súčasného spoločenského vývoja preto patrí aj tá, ktorá sa pýta, ako uskutočňovať kontrolovanú a riadenú zmenu spoločnosti, ako dosahovať stav, pri ktorom sa dejú primerané zmeny a spoločnosť si zachováva svoju celistvosť, integritu. Aktuálnosť

tejto problematiky dnes zdôrazňujú aj mnohé transformačné procesy v bývalých socialistických krajinách.

Spoločnosť si v priebehu svojho vývoja vytvorila viaceré osvedčené systémy a prostriedky, ktoré ovplyvňujú integračné procesy. Patria k nim napr. školstvo, sociálna starostlivosť ale aj súdnictvo, armáda, polícia a i. Tieto ustanovizne však pôsobia vždy v závislosti na ekonomike, hospodárskom živote spoločnosti. Objasňovanie súčasných spoločenských zmien, tendencií spoločenského vývoja preto nie je možné bez prihliadnutia k pôsobeniu meny a financií, činnosti bánk, ktoré obrazne povedané tvoria krv hospodárskeho života.

Nejde o to, že by sociológia v tejto oblasti poskytla prevratné informácie. Môže slúžiť najmä ako doplňujúci – sociotechnický – nástroj. Erudovaný bankový špecialista alebo manager často cíti, že čosi v podniku banky, v jej usporiadaní, pri vedení pracovníkov, či vo vzťahu ku klientom by bolo vhodné zlepšiť, inovovať. Táto intuícia sa spravidla konzultuje so spolupracovníkmi. Môže sa však konfrontovať aj s rôznymi inými pohľadmi a údajmi, najmä sociálno-ekonomického charakteru. Čím viac aspektov (vrátane sociologického) posudzujeme, čím viac informácií (a z rôznych zdrojov) máme, tým väčšia je aj pravdepodobnosť, že rozhodnutie bude nielen opodstatnené ale aj primerané a efektívne.

V najvšeobecnejšom pohľade je sociológiu v činnosti bankových pracovníkov možné využívať dvomi základnými spôsobmi:

1. využívať produkciu (služby), ktoré poskytujú sociologické pracoviská (najmä katedry na vysokých školách a vedecké ústavy) a rôzne výskumné ústavy alebo poradenské a konzultačné firmy, ktoré sa zaoberajú aj sociologickou problematikou;
2. využívať sociologické poznatky získané v organizovanom vzdelávaní alebo sebazvdelávaním.

Vzhľadom na rozsah príspevku sa zameriame len na objasnenie druhého spôsobu využívania sociologických poznatkov v činnosti bankových pracovníkov. V tejto súvislosti zdôrazníme dve okolnosti. Po prvé to, že v súčasnosti existuje veľmi vhodná situácia pre jeden z rozhodujúcich momentov spojenia sociologickej teórie s bankovou praxou – konštituovanie

systému vzdelávania bankových pracovníkov. V jeho obsahu má okrem rastu odbornej pripravenosti bankových pracovníkov veľký význam aj primerané zvýšenie pripravenosti v oblasti sociálnej kompetencie, ktorá sa týka najmä vzťahov k verejnosti, ku klientom banky, medziľudských vzťahov na pracovisku, vedenia spolupracovníkov a pod. Týmto sa dá zdôvodniť aj význam a zmysel zaradenia sociologických poznatkov do vzdelávania bankových pracovníkov. Po druhé, staviame na tom, že sociologický pohľad na spoločnosť, súčasné a predpokladané procesy v nej, či na pôsobenie bánk alebo na vzťahy ku klientom, ktorí využívajú služby banky atď. prispieva k získaniu komplexnejšieho a zároveň konkrétnejšieho obrazu o problémoch, ktoré vznikajú v činnosti bankových pracovníkov, ktoré ich zaujímajú.

Sociológia sa na svet, na ľudskú spoločnosť pozerá ako na ucelený, relatívne samostatný systém s množstvom štruktúrou a zložitou organizáciou, v ktorej sa nachádzajú rôzne subsystemy a elementy. Sociologický pohľad však nezostáva len na globálnej, univerzálnej úrovni, ale sa ponára aj do poznávania špecifických a jednotlivých problémov, procesov, javov. Za makroštruktúrnymi procesmi v spoločnosti hľadá aj ich mezo- a mikroštruktúrne súvislosti v organizáciách, skupinách, u jednotlivcov a ich vzájomné vzťahy. V sociológii sa preto stretáme s rôznymi úrovňami zovšeobecnenia sociálnych fenoménov. Okrem všeobecnej (teoretickej) sociológie existuje rad ďalších sociológií (nazývaných úsekovými, odvetvovými a i.) ako napr. sociológia priemyslu, sociológia práce, sociológia podniku, sociológia vzdelávania a i., ale aj sociológia osobnosti, sociológia mládeže, sociológia ženy, sociológia rodiny a pod. Tieto sociologické disciplíny umožňujú získavať a využívať konkrétne a exaktné vedecké poznatky, ktoré sú spojené so špecifikou sociálnych podmienok, vzťahov, činností, vedomia a pod. v danej časti spoločnosti, v určitej sfére, organizácii, skupine a pod. Týmto spôsobom sociológia dokáže spojiť komplexný pohľad s konkrétnym poznaním stavu a tendencií vývoja sociálnych procesov v oblasti, ktorá nás zaujíma.

Môže vzniknúť aj otázka, či by nestačilo za pokus vytvoriť sociológiu bankovníctva (banky) tak ako napr. dnes existuje sociológia zdravotníctva

stva, sociológia vojenstva a armády, či sociológia kultúry a pod. Doterajšiu všeobecnú charakteristiku sociológie preto skúsime premeniť na načrtnutie určitých konkrétnych problémov, otázok, ktorými by mohla prakticky vstúpiť do činnosti bankových pracovníkov.

Uvedieme ich v troch základných oblastiach:

- 1. charakteristika banky ako špecifickej sociálnej inštitúcie a organizácie** – aké je spoločenské poslanie banky, aká je sociálna pozícia a rola banky v spoločnosti a v jej hospodárskom živote, aké sú ciele pôsobenia banky, aký má banka hodnotový systém, aké sú sociálne normy v bankách a ako sa vytvárajú a pôsobia, ktoré organizačné zložky v banke sú nevyhnutné a aké majú byť ich kompetencie a vzájomné vzťahy, aký štýl vyžaduje riadiaca činnosť v banke, aké sú komunikačné a informačné procesy v banke atď.
- 2. charakteristika pracovníkov banky a ich činnosti** – aké sú požiadavky na prácu v banke, aké sú pracovné podmienky v banke; podľa akých kritérií možno sociologicky diferencovať pracovníkov v bankách a aké profesné či iné skupiny sa dajú na tomto základe vyčleňovať; aké sú pozície a úlohy jednotlivých skupín a pracovníkov, aká je úroveň ich odbornej a sociálnej kompetencie, čím je podmienená; ako zvyšovať efektívnosť práce a motivovať pracovníkov; aké sú sociálne súvislosti personálneho rozvoja a vzdelávania pracovníkov; aký je vzťah pracovníkov k banke a aká je sociálna klíma na pracoviskách banky; aké sú medzifudské vzťahy; kde vznikajú rôzne starosti a ťažkosti pracovníkov, ktoré bránia plnohodnotnému pracovnému výkonu, spokojnosti z vykonanej práce a ako sa dajú prekonávať, odstraňovať. V tejto oblasti by sme mohli dostať mnoho poznatkov o tom, kto vlastne sú pracovníci banky, čím sa vyznačujú, kde sú ich silné a slabé stránky, ako je potrebné a vhodné ich viesť, ako sa postarať o ich rozvoj prostredníctvom vzdelávania, personálnej práce. Sociológia by sa mohla výrazne podieľať aj na tvorbe profesionálneho profilu bankového pracovníka a jednotlivých profesiogramov.

- 3. charakteristika klientely banky a vzťahu banky a jej pracovníkov ku klientom** – na aké skupiny podnikov a občanov sa banka orientuje, aká je ich veľkosť, na čo sú zamerané, čím sa zaoberajú; čím sa vyznačujú klienti banky z radov právnických či fyzických osôb, aké sú ich ciele, hodnoty, záujmy a potreby a ako sa budú meniť a vyvíjať; v čom sú prednosti a výhody klientely banky a v čom jej slabiny; ako sú klienti spokojní so službami, ktoré im banka poskytuje; ako sa dajú klienti banky ovplyvňovať, akými prostriedkami a cestami sa na nich dá pôsobiť.

Takýchto námetov sa po dôkladnejšej a podrobnejšej analýze fungovania sveta bánk dá nájsť oveľa viac. Podnety pre ne poskytnú nielen všeobecná sociológia a odvetvové sociológie, ale najmä reálne pôsobenie a fungovanie bánk. Zmysel sociologického poznávania bánk môžeme vidieť aj cez prizmu moderného managementu, kde sa zdôrazňuje, že ekonomická (odborná) stránka podnikania sa realizuje vždy v určitom sociálnom prostredí, prostredníctvom ľudí pre ďalších ľudí, pre uspokojovanie ich potrieb. V tomto vzťahu sa objavujú najmä pojmy image, corporate identity a public relations. Ak naše uvažovanie trochu zjednodušíme, môžeme povedať, že sociologické poznatky o banke ako sociálnej inštitúcii a organizácii súvisia s vytváraním image banky, poznatky o pracovníkoch banky a ich činnosti sú zviazané s formovaním corporate identity a poznatky o klientele banky prispievajú k rozvíjaniu public relations.

Rozvoj spoločnosti dnes dospel k stupňu, keď nadšenie ľudí a ich úsilie už nedokáže úplne prekonať či nahradiť chyby a nedostatky v ekonomickom či technickom rozvoji. Neznamená to však, že ľudským činiteľom, sociálnymi aspektami ekonomického a technického rozvoja sa už netreba zaoberať. Ich význam, aj keď to možno vyznieva paradoxne, narastá. Dokonalejšia ekonomika a technika vyžaduje lepšie pripravených ľudí, schopných pružne a adekvátne reagovať na meniace sa podmienky a úlohy. Ekonomická sila podniku, technické vybavenie sa nedajú efektívne využiť ak nemáme stratégiu podnikania, ak pracovníci nemajú vzťah k svojej firme, nevidia a nechápu zmysel

svojej práce. Veľkosť a sila podniku sama o sebe nie je zárukou úspechu v hospodárskej súťaži.

Na Slovensku a v jeho hospodárstve dnes zápasíme žiaľ s mnohými oveľa praktickejšími a prozaickejšími problémami, než sú tie, na ktoré ukazuje sociológia. Avšak všetci tí, ktorí premýšľajú koncepcne, perspektívne, ocenia podnety, ktoré prináša sociológia. Finančný efekt z vynaloženia prostriedkov na sociologické skúmanie bankovníctva sa nedostaví rýchlo, bude ťažko vyčísliteľný a bezprostredne sa nevidí. Prispeje však k zdokonaleniu sociálnej kompetencie bankových pracovníkov, prejaví sa v tom, že po čase budú lepšie slúžiť svojim klientom, dokážu im lepšie poradiť, že budú efektívnejšie naplňovať svoje poslanie v modernej spoločnosti.

Využívanie sociologických poznatkov v činnosti bankových pracovníkov by malo byť diferencované. V prvom rade sú relevantné pre bankových managerov. Rozsiahle, pestré možnosti využitia majú v činnosti špecialistov, či už pri styku s klientami, alebo pri rôznych analytických a hodnotiacich prácach, alebo v činnosti pracovníkov v personálnej oblasti, vo vzdelávaní, v marketingu a pod.

Diferencovanosť využívania sociologických poznatkov by sa mala prejavíť aj v tom, že neostane len na úrovni všeobecných teoretických poznatkov. Mala by sa opierať aj o závery zo sociologických výskumov, ktoré ukazujú aké sú v súčasnosti názory ľudí, čo očakávajú a na čo sa chcú zamerať, čím sa chcú zaoberať. V neposlednom rade, a to sa už blíži k optimálnemu vzťahu sociológie a bankovníctva, by aj banky mali zadávať konkrétne objednávky na prieskum trhu či skupín klientov, na expertízy a štúdie v oblasti svojho záujmu, v súvislosti s prípravou strategických zámerov, koncepcií a pod.

Naša úvaha neprinesla hotové návrhy, čo robí so sociológiou v bankovníctve. Ide o nový problém, ktorý stojí na rozhraní viacerých vedných disciplín, ako aj teórie a praxe, a preto naznačené sú len východiská. O nich ale aj o ďalších súvislostiach by sa malo začať diskutovať. Možností je veľa – stránky odborných časopisov, semináre či work-shopy za spoločnej účasti bankových managerov a špecialistov, sociológov i vedcov z iných odborov, príprava lektorov pre vzdelávanie bankových pracovníkov...

Udelenie ceny

V podnikateľských aktivitách zameriava SŠTSP svoju pozornosť na podporu procesu prebudovania sporiteľne na univerzálnu a komerčnú banku, ktorá priamo alebo sprostredkovane bude schopná riešiť klientovi čo najširší komplex služieb. Zamerala sa najmä na rozvoj pružného systému umiestňovania voľných zdrojov, napríklad aj formou zakladania akciových spoločností. Rok 1990 sa orientoval v tejto oblasti na zakladanie niekoľkých akciových spoločností, so zameraním sa na rôzne sféry hospodárskeho života. V tomto príspevku by som svoju i vašu pozornosť chcela orientovať na oblasť cestovného ruchu a turistiku, či agroturistiku vo Vysokých Tatrách.

Koncom roka 1990 SŠTSP založila spolu s Podtatranskými reštauráciami Poprad akciovú spoločnosť SATEL. V tom čase bol v centre mesta niekoľko rokov rozostavaný hotel, ktorému chýbali financie. Že SŠTSP má dobrý manažment a vie podnikáť, svedčí aj skutočnosť, že sa za krátky čas z rozostavanej stavby stala „základňa“, z ktorej sa postupne bude rozširovať sieť ďalších hotelov SATEL, a. s.

Podobne je to aj s ďalším mestom na Spiši – Levočou. Niekdajšiu sporiteľňu, ktorá sídlila v historickej budove zo 16. storočia na Námestí Majstra Pavla v Levoči, nahradí nový luxusný štvorhviezdičkový hotel SATEL, a. s.

Prijemné ubytovanie na vysokej úrovni, kvalitné reštauračné služby, poseedenie pri káve v snacku, komornom bare či vinárni bude poskytovať služby najmä zahraničným návštevníkom. Vo výhľade sú aj ďalšie historické centrá slovenských miest, ktoré raz budú prepojené sieťou hotelov a. s. SATEL.

V týchto dňoch sa v Mexiku skloňovalo Slovensko niekoľkokrát za deň. Veď získal vysoké ocenenie – DIAMANTOVÚ HVIEZDU za kvalitu, tým sa nemôže pochváliť každý... v Qadala-jare – Mexiku, kde cenu za kvalitu poskytovaných služieb odovzdával Javier Unda Acevero generálnemu riaditeľovi a. s., SATEL, Ing. Petrovi Zemančíkovi a riaditeľovi hotela Satel Ing. Františkovi Odložilíkovi, Slovensko poznajú.

Ako nám povedal riaditeľ hotela

Satel, táto cena ich ešte viac bude zaväzovať, ako držať krok so svetom, inovovať, premýšľať o sklbení viacerých aktivít pre návštevníka. Pán Od-

ložilík patrí k mnohoročným pracovníkom v tejto oblasti a má niečo navyše – zahraničné skúsenosti, lásku k svojmu povolaniu a dobrý vzťah k ľuďom s ktorými spolupracuje. Verme, že získaná cena za kvalitu poskytovaných služieb, nebude poslednou na konte tejto a. s. SATEL.

PhDr. Eva Sisková, SŠTSP

Ako darovať radosť

Je veľa dní v roku, ktoré nie sú ničím zaujímavé, niekoľko stojí za povšimnutie, ale iba jeden, na ktorý sa tešia všetky generácie, obe pohlavia a skoro všetky ľudské rasy – Medzinárodný deň detí. Vo chvíľach voľna letných dní, obzrime sa späť...

*V tento deň viac ako inokedy myslíme na svoje deti. Dlho predtým nás prenasledujú myšlienky, ako im prejať svoju lásku a porozumenie, na ktoré počas roka nemáme veľa času, a tak vymýšľame, kombinujeme... Tentoraz s pozoruhodným nápadom prišli pracovníci personálneho odboru **Národnej banky Slovenska** a zorganizovali pre deti zamestnancov výlet loďou do Viedne. Záujem bol veľký. Pre 107 dospelých a 112 detí sa napokon objednali dve lode.*

Plavbu prekrásnou prírodou nenaarušilo nič, ani tradičné vyčkávanie na hraniciach na colnú a pasovú kontrolu. V skutočne sviatočnej atmosfére sme niektorí po príchode do Viedne nastúpili do autobusu na okružnú cestu mestom. Okrem hodinovej prechádzky nádherným parkom zámku Schönbrunn sme si prezreli veľa pamätihodností, ktoré nám veľmi kultivovane predstavila sprievodkyňa z cestovnej kancelárie. Krátko pred obedom sme sa konečne dostali k vytúženému cieľu našich detí – k zábavnému parku Práter.

Tak ako stúpala spokojnosť detí, klesala solventnosť ich rodičov. Bolo z čoho si vyberať, pre odvážnych i bojazlivých. Atraktív ako maku. Trochu veľa a trochu drahých pre našu peňaženku, ale každý minul iba toľko, koľko mal.

Unavení, ale spokojní – rodičia i deti – sme sa večer vracali domov. Pre rodičov to bol stav trvalý, ale deti na

lodi chytili druhý dych a šantili až do Bratislavy. Plné nezabudnuteľných zážitkov budú ešte dlho spomínať na jazdu na koníkoch, autách, motorkách, po strašidelných hradoch a lesoch, jazdu smrti, do veľkých výšok i strmých pádov. Nuž ale, o to práve ide. Že to bol deň, na ktorý sa nezabúda a za ktorý treba organizátorom, predovšetkým pani Janoščákovej, poďakovať.

Text a foto: **Mária Pagáčová, NBS**

**„Toľko šťastia hádam ani neunesiem...“
(výhra v lotérii)**

AXA, a. s., Bratislava, Svätoplukova 31

tel.: 07/213 200
fax: 07/213 087

DODÁVA ORIGINALNÝ

SOFTWARE AXA DBS

pre

BANKY

**Tento programový balík zabezpečuje cez PC siete
automatizovane**

funkcie:

- * bežné účty
- * úverové účty
- * devízové účty
- * sporožirové účty
- * termínové vklady
- * vkladové listy
- * platobné karty
- * samoobslužný výpis konta
- * zmenáreň
- * plátobno-zúčtovací styk
- * informácie o klientoch
- * prepojenie na clearing
- * odvod daní v novej sústave

pre organizačné jednotky:

- * zúčtovacie centrum
- * centrála banky
- * filiálka
- * expozitúra
- * detašované pracovisko

Náš programový balík AXA DBS je nasadený v rutínnej prevádzke v štyroch bankách v Čechách a na Slovensku.

Všetky zmeny v bankovej legislatíve sú operatívne integrované.

AXA, a. s., Bratislava, ako autorizovaný držiteľ licencie výkonného britského programovacieho nástroja 4. generácie DATAFIT DP4, vyvinula programový balík AXA DBS aplikáciou najnovších západných skúseností na naše podmienky, pomocou techniky firmy NCR v prostredí UNIX, ale riešenie je NEZÁVISLÉ od typu HW.

Naše služby zahŕňajú komplexné zabezpečenie informačného systému banky, teda aj **technické služby:**

- * záručný a pozáručný servis do 24 hodín,
- * zákroky servisu vykonávajú technici, školení u firmy NCR,
- * servis disponuje vlastným KONSIGNAČNÝM SKLADOM NCR
- * poradenstvo, návrhy, projekty a inštalácie sietí LAN
- * dodávky techniky

Tešíme sa na Váš záujem a Vaše otázky u nás alebo na veľtrhu

FINEX '93 Banská Bystrica 20.-23. 9. 1993

CONTENTS

We did not take any unnecessary steps	3
The rendering of the debt service of the SR in the NBS	8
Commercial banks and payments relations with the Slovak Republic	9-10
Slovak Credit Bank, Inc., Bratislava	12-13
Mission and characteristics of SAEF	14-15
Joint credit programme	15
OECD and BIAC	17-18
Instruments of OECD for the promotion of direct foreign investments	19-26
We present the new Slovak 50 Sk banknote	27-33
Primeval Venus on a coin of the Slovak Republic	34-35
We train professionals for insurance business	36-37
Utilization of the results of sociological studies in the activities of bank workers	37-39

INHALT:

Kein zweckloser Schritt wurde gemacht	3
Schuldendienstleistung der SR in NBS	8
Die Kommerzbank und der Zahlungsverkehr mit der Slowakischen Republik	9-10
Slowakische Kreditbank AG, Bratislava	12-13
Aufgaben und Charakteristik des SAEF-s	14-15
Gemeinsames Kreditprogramm	15
OECD und BIAC	17-18
OECD instrumenten für Unterstützung der Liberatization der direkten ausländischen Investitionen	19-26
Die neue 50 Sk – Banknote wird vorgestellt	27-33
Münze mit der Abbildung der Venus	34-35
Versicherungsfachleute werden vorbereitet	36-37
Die Anwendung der Soziologie Kenntnisse für die Arbeit der Bank angestellten	37-39

BIATEC

odborný bankový časopis

júl/august 1993

Vydavateľ:

Národná banka Slovenska

Redakčná rada:

Ing. Marián Tkáč, CSc., (predseda), Ing. Jozef Kreutz, Ing. Štefan Králik, PhDr. Pavol Stano, Mgr. Soňa Babincová, Ing. František Szikhart, Ing. Rudolf Autner, Ing. Adam Celušák, CSc., Ing. Vladimír Valach, Ing. Miroslav Littmann, Elena Ondrašová, Ing. Gabriela Miklášová, Ing. Egon Hlavatý, DrSc., Doc. Ing. Jozef Makúch, CSc.

Redakcia:

Mgr. Soňa Babincová, šéfredaktorka
Katarína Krošláková, výtvarná redaktorka

Adresa redakcie:

Národná banka Slovenska
redakcia BIATEC
Štúrova 2
818 54 Bratislava
tel.: 07/319 2307
fax: 07/319 2561

Bežný účet NBS Bratislava:

916-67288-002/0720

Ročné predplatné: 72 Sk

Tlač a distribúcia:

VORX, spol. s r. o.
Iljušinova 2
851 01 Bratislava

Termín odovzdania

rukopisov: 3. 8. 1993

Dátum vydania: 24. 8. 1993

Podávanie novinových zásielok povolené RPP Bratislava – Pošta 12
Č. j. 52-XII-92
zo dňa 9. 12. 1992

Registračné číslo:

MK SR 698/92

OBSAH ČÍSLA:

Neurobili sme žiadny zbytočný krok (Ing. Marián Tkáč, CSc.) ● **Plnenie dlhovej služby SR v NBS** (Ing. Pavol Kyjac) ● **Komerčná banka a platobný styk so Slovenskou republikou** (Ing. Jaroslav Mareš) ● **Ťažký začiatok** (Lubomír Míka) ● **Bohatstvo je v informáciách** (PhDr. Milica Lesáková) ● **Slovenská kreditná banka, a. s. Bratislava** (Mgr. Soňa Babincová) ● **Poslanie a charakteristika SAEF** (Mgr. Soňa Babincová, Ing. Iveta Ribanská) ● **Spoločný úverový program** (Ing. Viera Gajdošová) ● **OECD a BIAC** (Róbert Gocký) ● **Nástroje OECD na podporu liberalizácie priamych zahraničných investícií** (príloha) ● **Predstavujeme novú slovenskú bankovku** (Ing. Vladimír Bušša, Ing. Peter Fröhlich) ● **Praveká Venuša na minci Slovenskej republiky** (Prof. PhDr. Jozef Vladár, DrSc.) ● **Vychovávame odborníkov pre poisťovníctvo** (Ing. Viktória Čejková, CSc.) ● **Využitie sociologických poznatkov v činnosti bankových pracovníkov** (Doc. PhDr. František Škvrdla, CSc.)

**ORIGINÁLNY ČESKÝ
A SLOVENSKÝ SOFTWARE
PRE BANKY**

**PROGRESÍVNY SYSTÉM
PRE RÝCHLE A DYNAMICKY
SA ROZVÍJAJÚCE BANKY**

- **SYSTÉM POUŽÍVA RUTINNE 10 BÁNK**
- **DODÁVKA SYSTÉMU NA KLÚČ VRÁTANE HARDWARE**
- **ZARUČENÝ PROGRAMÁTORSKÝ SERVIS PO CELOM SLOVENSKU**
- **METODICKÉ PORADENSTVO, ODBORNÉ ŠKOLENIA PRE UŽÍVATELOV**
- **ROZŠIROVANIE SYSTÉMU PODĽA POŽIADAVIEK A PREVÁDZKOVÝCH
POTRIEB ZÁKAZNÍKA, MODULÁRNOSŤ SYSTÉMU**
- **SYSTÉM PRACUJE NA BEŽNÝCH PC, MOŽNÝ VÝBER VERZIE 2.2
PRE DOS (NOVELL) A VERZIE 3.0 PRE UNIX**
- **ZAÚJÍMAVÉ CENY**
- **DÔRAZ NA BEZPEČNOSŤ DÁT**
- **VYHOVUJE BEŽNÝM INFORMAČNÝM POTREBÁM
UŽÍVATELOV NA VŠETKÝCH ÚROVNIACH**

PREDVEDIEME * KONTAKTUJTE SA:

DERBY s. r. o. Košice, Moyzesova 34, PSČ 040 01,

tel./fax: 095/622 50 48

DERBY a. s. Zlín, Vodní č. 1972, PSČ 760 01,

tel: 067/371 12

fax: 067/262 25

DERBY a. s. Praha, Průmyslová 5, PSČ 108 21,

tel./fax: 02/70 30 45

20. až 23. 9. 1993 nás môžete navštíviť v našom stánku počas výstavy

F I N E X

v areáli výstavniska v Banskej Bystrici

WHEN VALUE COUNTS®

BRANDT®

MODEL 8641W - 3D

POČÍTAČKA SO SÚČASNOU KONTROLOU VŠETKÝCH TROCH ROZMEROV BANKOVKY.
BEZPEČNE ROZoznÁ KAŽDÚ NOMINÁLIU NOVEJ SLOVENSKEJ EMISIE BANKOVIEK.

DISTRIBÚCIU, ŠPECIALIZOVANÝ ZÁRUČNÝ A POZÁRUČNÝ SERVIS ZABEZPEČUJE
JEDINÉ AUTORIZOVANÉ OBCHODNÉ ZASTÚPENIE FIRMY BRANDT PRE SLOVENSKO.

Dimano a. s., Saratovská 26, 841 02 Bratislava, Tel.: 07/785 279, 07/785 306, Fax: 07/784 441